

Medborgarnas synpunkter på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll

(Medborgarundersökningen)

Resultat från en riksomfattande undersökning våren 2016

Förord

Skatteverket gör regelbundet mätningar av medborgarnas och företagens syn på skattesystemet, skattefusket, skattekontrollen och upplevelserna i kontakterna med Skatteverket.

Undersökningarna har till syfte att:

- ge underlag för en bedömning av hur inställningen till skattesystemet och Skatteverket utvecklas,
- ge underlag för en bedömning av hur medborgare och företag ser på Skatteverkets service, olika former av fusk och kontrollens effekter,
- ge underlag för bedömning av hur målen uppfylls och som underlag i verksamhetsplaneringen

I denna rapport redovisas resultaten från den del av 2016 års undersökning som handlar om allmänhetens förhållningssätt till skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll ("Medborgarundersökningen").

Fyra år har gått sedan den förra Medborgarundersökningen och en grundlig genomgång har gjorts av de frågor som ställts och flera frågor i årets undersökning är nya. Mot denna bakgrund tas också upp mer allmänna resonemang och resultat från andra undersökningar som kan vara av intresse i sammanhanget.

Fältarbetet för Medborgarundersökningen genomfördes dels i form av en postal enkät, dels i form av en webbaserad enkät under mars – april 2016 av undersökningsföretaget TNS Sifo. Rapporten har tagits fram vid Skatteverkets analysenhet av Anders I Andersson och Henrik Franzon.

Solna i mars 2017

Åsa Hagman

Chef för Analysenheten

Innehållsförteckning

Förord	2
Innehållsförteckning.....	3
Sammanfattning.....	5
1 Allmänt om undersökningen	8
1.1 Bakgrund och syfte	8
1.2 Population och urval	8
1.3 Undersökningens genomförande	8
1.4 Bortfallsanalys och skattningsförfarande (viktning av data).....	9
1.5 De svarandes sammansättning.....	10
1.6 Redovisning av resultat	11
1.7 Undersökningens tillförlitlighet	13
2 Skattefelsmodellen.....	14
3 Omvärlden.....	16
3.1 Utvecklingen mellan 2012 och 2016	16
3.2 Intresset för skattefrågor.....	17
4 Medborgarperspektivet.....	21
4.1 Allmänt om medborgarperspektivet	21
4.2 Synen på skattesystemet.....	21
4.2.1 Allmän bakgrund	21
4.2.2 Skatteverkets undersökningar	22
4.3 Synen på hur skattemedlen används	26
4.3.1 Allmän bakgrund	26
4.3.2 Skatteverkets undersökningar	26
4.4 Förtroendet för myndigheter i allmänhet.....	27
4.5 Förtroendet för Skatteverket.....	29
4.5.1 Uppdrag Gransknings program och hur de påverkade förtroendet	31
4.5.2 Fyra utvalda källors betydelse för förtroendet.....	35
4.6 Synen på Skatteverkets kontroll.....	37
4.6.1 Hur man uppfattar att Skatteverket lyckas med kontrollen	37
4.6.2 Uppfattningen om förstärkta åtgärder mot skattefusk.....	38
4.7 Synen på Skatteverkets förmåga att upprätthålla likabehandling och rättvisa	43

4.8	Normer kring eget och andras fusk.....	48
4.8.1	Attityden till eget fusk.....	48
4.8.2	Attityden till andras fusk.....	53
4.8.3	Acceptansen för svartarbete i ens omgivning.....	60
4.9	Tilliten till andra människor och gemenskapen med det svenska samhället.....	61
4.10	Sammanfattning av utvecklingen för medborgarperspektivet.....	62
5	Skattebetalarperspektivet.....	65
5.1	Kontaktvägarna med Skatteverket.....	65
5.2	Förutsättningar att göra rätt	67
5.2.1	Hur man tycker det är att deklarerera	68
5.2.2	Förståelsen av Skatteverkets information	72
5.3	Felutrymme.....	73
5.3.1	Uppfattningen om möjligheterna att fuska för egen del.....	73
5.3.2	Uppfattningarna om felutrymmet i företagssektorn.....	77
5.3.3	Att ta kvitto när man handlar.....	79
5.4	Upplevd risk för upptäckt samt konsekvensbedömning.....	82
5.4.1	Upplevd risk för upptäckt	82
5.4.2	Bedömning av konsekvens vid eventuell upptäckt.....	85
5.5	Uppsummering av utvecklingen för Skattebetalarperspektivet.....	87
6	Kännedom om fusk	90
6.1	Kännedom om fusk hos andra	90
6.2	Vad man tror om medverkan generellt i samhället.....	96
6.3	Uppsummering av synen på förekommande skattefusk och medverkan generellt.....	98
7	Om folkbokföring och identitetshandlingar.....	100
7.1	Kontroll av fusk med folkbokföringen.....	100
7.2	Kännedom om felaktig folkbokföringsadress	104
7.3	Folkbokföringsregistrets kvalitet	105
7.4	Ändringar i folkbokföringsregistret.....	107
7.5	Användning av falska identitetshandlingar.....	109
7.6	Summering.....	110

Sammanfattning

Inledning

Skatteverket har under våren 2016 gjort en undersökning av allmänhetens förhållningssätt till skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll. Senast en motsvarande undersökning gjordes var 2012.

Enkätundersökningar är en av flera metoder för att försöka ringa in hur utvecklingen ser ut inom områden som är viktiga för Skatteverkets verksamhet. En osäkerhet i enkätundersökningar är att svaren bygger på självrapportering. Men förutom att självrapporterade normer och attityder är intressanta i sig kan de på olika sätt bidra till en bättre förståelse av utvecklingen.

Skatteverket har som mål att minimera skattefelet. Sambandet mellan skattefusk och andra variabler är komplext. Det handlar om förändringar i omvärlden, om kvaliteten i de offentliga institutionerna, om Skatteverkets kontroll och information m.m. För att på ett systematiskt och strukturerat sätt kunna bedöma skattefelets utveckling använder Skatteverket en modell, skattefelsmodellen. Den är en teoretisk modell som baseras på en stor mängd forskningsresultat kring vilka förhållanden som påverkar skattebetalarnas beteende.

Vi har valt att sortera in och presentera resultaten från denna undersökning enligt skattefelsmodellens struktur.

Omvärlden

Händelser i omvärlden som sedan den förra undersökningen kan ha påverkat allmänhetens attityder och normer kring skatter och skattefusk är bland andra följande.

Internationella skattefrågor, både när det gäller företag och privatpersoner, har varit i fokus för debatten. Regeringen som tillträdde efter valet 2014 har fört en skattepolitik som i vissa delar kan uppfattas som en kursändring jämfört med den tidigare regeringens.

På regelområdet har bestämmelserna för skattereduktion vid ROT- och RUT-arbeten stramats åt vid ingången av 2016. Personalliggare infördes i byggbranschen den 1 januari 2016.

Skatteverket och andra myndigheter har fortsatt sin satsning på att utveckla e-förvaltningen. Utvecklingen i Sverige på det här området ligger efter vid en jämförelse med många andra länder.

En rapport från SOM-institutet visar på att det i början av 2016 fanns tendenser till en ökad mistro till samhällets institutioner.

Medborgarperspektivet

Här studeras faktorer som indirekt påverkar skattebetalarnas vilja att medverka. De handlar dels om kvaliteten på de formella politiska institutionerna, dels om normer kring skattebetalning men också om social tillit.

Resultatet från årets undersökning visar sammantaget på en fortsatt fördelaktig utveckling för Skatteverket. Andelen som är nöjda med skattesystemet har fortsatt att öka, vidare har andelen som instämmer i att skattemedlen används på ett bra sätt ökat något sedan 2012. Förtroendet för myndigheter i allmänhet liksom förtroendet för Skatteverkets sätt att sköta sin uppgift har också ökat sedan den förra undersökningen. När det gäller synen på skattefusk och svartarbete visar resultatet från årets undersökning att acceptansen fortsatt är låg, både när det gäller eget och andras fusk.

Den största förändringen mellan 2012 och 2016 gäller påståendet ”Om jag skulle bli kontrollerad av Skatteverket så skulle man lyssna på mina argument” där andelen som instämmer ökade från 41 till 58 procent.

Sveriges Televisions granskande samhällsprogram ”Uppdrag Granskning” sände 16 mars och 6 april 2016 två program som berörde Skatteverkets verksamhet. I det andra programmet ingick ett inslag om att Skatteverkets överdirektör försökt kontakta en bekant om att Skatteverket lämnat ut offentliga handlingar angående personen, med tesen om att det förekommer särbehandling inom Skatteverket. Detta program sändes mitt under svarsperioden för den här undersökningen. En analys av svarsmonstret över tiden visar att förtroendet sjönk något efter programmet den 6 april, men att förtroendet fortfarande låg kvar på en god nivå. Svaren från de sist svarande i undersökningen indikerar dessutom att förtroendet snabbt var på väg upp igen.

Skattebetalarperspektivet

Skattebetalarperspektivet handlar om hur skattebetalarna direkt – i deras roll som skattebetalare – upplever förutsättningarna att medverka till att rätt skatt betalas.

Fler och fler använder Skatteverkets webbplats när de ska kontakta myndigheten. Denna ökning beror emellertid främst på en generationsväxling och inte på ett ändrat beteende på individnivå. Samtidigt har andelen som haft någon form av personlig kontakt med Skatteverket minskat något.

Nära 80 procent är av uppfattningen att deklarationen är okomplicerad och när det gäller om det är enkelt att deklarerat instämde något fler i årets undersökning jämfört med 2012, 77 jämfört med 72 procent. Egna företagare avviker i detta avseende, bland dessa var det en större andel som ansåg att deklarationen är komplicerad och att det är svårt att deklarerat.

Mellan undersökningarna 2006 och 2012 ökade andelen som instämmer i att det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om de skattefuskade, från 65 till 78 procent. Även i årets undersökning var det nästan 80 procent som instämde i detta. En liknande utveckling gäller för uppfattningen att konsekvenserna av ett upptäckt skattefusk blir allvarliga.

Indikationer på förekommande skattefusk

Kännedomen om fusk hos andra och hur denna förändras över tiden kan ge en antydning om hur skattefelet utvecklas. Benägenheten att själv skattefuska kan också antas vara större om man personligen känner andra som fuskar.

Mellan 2006 och 2012 skedde en kraftig minskning av andelen som instämmer i att de känner andra som skattefuskar, anlitar svart arbetskraft eller arbetar svart. Denna undersökning visar att andelen fortsatte att minska mellan 2012 och 2016. Mindre attitydundersökningar som Skatteverket genomfört årligen under 2010 – 2015 indikerar dock att fuskkännedomen var som lägst 2014 och därefter kan ha ökat något. Av resultat från Demoskop-Panelen framgår dessutom att normer kring att anlita svart arbetskraft och jobba svart förbättrades kontinuerligt mellan 2007 och 2012, men att trenden därefter snarare gått i motsatt riktning. Framför allt ses en skillnad mellan 2015 och 2016 i att fler kan tänka sig att anlita svart arbetskraft.

Folkbokföring och identitetshandlingar

Allmänheten är osäker på om Skatteverkets är bra på att kontrollera fusk med folkbokföring. Över 60 procent svarade att de inte har någon uppfattning. Av de som tog ställning till påståendet instämde en lika stor andel som 2012, 43 procent, men andelen som inte instämde ökade från 24 till 30 procent.

I likhet med i 2012 års undersökning var det 10 procent som instämde i att de känner någon som är folkbokförd på fel adress. Få, 1,5 procent, uppgav att de känner någon som använder falsk identitetshandling.

Frågor om folkbokföringsregistrets kvalitet, om ändringar i registret samt om Skatteverket skulle upptäcka och korrigera i de fall ändring inte anmäls, har ställts för första gången.

Ett genomgående mönster bland folkbokföringsfrågorna är att yngre personer (mellan 18 och 24 år i synnerhet) i lägre utsträckning än äldre har uttryckt en uppfattning, samt att instämmandegraden bland dem som hade en uppfattning är lägre bland yngre än äldre. Det finns en risk att många unga inte är benägna att ta registret på allvar och därmed inte anmäler ändringar, till exempel vid flyttning, vilket kan leda till att folkbokföringsregistrets kvalitet försämras.

1 Allmänt om undersökningen

1.1 Bakgrund och syfte

Skatteverket har sedan 1986 genomfört attitydundersökningar riktade till medborgare respektive företag. Sedan mitten av 1990-talet har dessa båda undersökningar i sin tur delats upp i två delundersökningar med olika fokus:

- synen på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll bland *samtliga* medborgare respektive företag (benämnda ”Medborgarundersökningen” respektive ”Företagsundersökningen”)
- synen på Skatteverkets service och bemötande hos *dem som har haft kontakt* med verket – de s.k. Brukarundersökningarna.

Den *Medborgarundersökning*, som redovisas i denna rapport, genomfördes med postenkäter under våren 2016. Det är den första undersökningen av denna storlek sedan 2012. Undersökningen har till syfte att ge underlag för en bedömning av hur medborgarna ser på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll.

1.2 Population och urval

Målpopulationen utgjordes av folkbokförda personer i Sverige år 2016 i åldersintervallet 18-74 år. Som urvalsram användes SPAR (Statens Person- och Adressregister). Urvalet bestod av 5 000 personer.

1.3 Undersökningens genomförande

Datainsamlingen genomfördes med pappersenkät i brevutskick, som även innehöll en länk till en webbenkät som alternativ svarsmetod. Kantar Sifo ansvarade för framställning av frågeformulär, utskick, påminnelser samt skanning av inkomna enkäter. Datainsamlingen gjordes under perioden 15 mars – 4 maj 2016. Fältarbetet omfattade följande moment:

- Utskick med formulär, följebrev och (portofritt) svarskuvert
- Påminnelse 1 i form av ett kort till dem som ännu inte skickat in sin enkät
- Påminnelse 2 med nytt formulär, följebrev och svarskuvert
- Påminnelse 3 per telefon till de som inte skickat in sin enkät efter påminnelse 2 (obs! ej telefonintervju), inklusive utskick av ny postal enkät eller webblänk via mejl till de som önskade detta.
- Påminnelse 4 via sms med länk till webbenkäten till respondenter med tillgängliga mobilnummer som inte hade besvarat enkäten.

Påminnelse 3 infördes 2006, vilket gjorde att andelen svarande blev något högre än i tidigare mätningar trots en allmänt ökad enkättrötthet i samhället. Påminnelse 4 infördes först i årets undersökning.

Tabellen nedan redovisar resultatet av fältarbetet från årets undersökning, samt de tidigare undersökningar som använts till tidsserier i rapporten. Av urvalet på 4 996 personer i årets undersökning svarade 1 949. Detta motsvarar en svarsandel på 39 procent, vilket är en rejäl minskning jämfört med tidigare år, trots att den fjärde påminnelsen infördes. Det ökade bortfallet gäller dock inte bara Skatteverket utan även t.ex. Statistiska Centralbyrån¹. Andra undersökningar som Skatteverket gjort under senare år visar att ökningen av bortfallet är ännu större vid telefonintervjuundersökningar.

Tabell 1 Resultatet av fältarbetet

	2001	2002	2004	2006	2012	2016
Urval	3 000	3 000	3 000	3 000	5 000	4 996
Övertäckning ²	1	3	6	3	19	2
Bortfall	1 431	1 469	1 492	1 370	2 253	3 047
Antal svarande ³	1 568	1 528	1 502	1 620	2 728	1 949
Andel svarande ⁴	52%	51%	50%	54%	55%	39%

1.4 Bortfallsanalys och skattningsförfarande (viktning av data)

I tabell 2 presenteras svarande och bortfall med avseende på kön. Bortfallet blev något högre för män än för kvinnor.

Tabell 2 Resultatet av fältarbetet uppdelat efter kön

	Män		Kvinnor	
	Antal	Andel av urvalet	Antal	Andel av urvalet
Nettourval	2 499		2 497	
Svarande	924	37%	1 025	41%
Bortfall	1 575	63%	1 472	59%

¹ <http://www.scb.se/Grupp/OmSCB/Verksamhet/Arsredovisningar/Arsredovisning-2014.pdf>

² Övertäckning är personer som ingår i urvalsramen men inte tillhör målpopulationen (t.ex. avliden).

³ Med antal svarande avses de som svarade postalt. 2001-2004 genomfördes telefonintervjuer med ett urval av dem som inte svarat postalt, men dessa har inte använts till tidsserierna i denna rapport. Detta är väsentligt eftersom olika datainsamlingsmetoder visat sig ge olika svar.

⁴ Andelen svarande är beräknad exkl. övertäckning, dvs. antal svarande / (antal svarande + antal bortfall).

En nedbrytning på ålder i tabell 3 visar ett starkt samband mellan svarsandel och ålder. Sambandet fanns redan tidigare, men blev ännu mycket tydligare i årets undersökning.

Tabell 3 Resultatet av fältarbetet uppdelat efter åldersklasser

	18-24 år		25-34 år		35-44 år		45-54 år		55-64 år		65-74 år	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Nettourval	597		988		901		930		801		779	
Svarande	121	20%	238	24%	309	34%	346	37%	417	52%	517	66%
Bortfall	476	80%	750	76%	592	66%	584	63%	383	48%	262	34%
<i>Andel svarande 2012</i>		39%		44%		51%		52%		67%		77%
<i>Andel svarande 2006</i>		44%		46%		51%		53%		62%		70%

För att reducera bortfallsfelet och eventuellt öka precisionen i skattningar av andelar och medelvärden har en s.k. generell regressionsestimator⁵ (GREG) använts med hjälp-information om kön och ålder enligt grupperingarna i tabell 2 och 3. Antalet svarande per kön och åldersgrupp har ställts i relation till populationstotaler som hämtats från Statistiska centralbyråns statistikdatabas⁶ så att underrapporterade grupper (där bortfallet är stort) viktats upp i de statistiska beräkningarna. Exempelvis var andelen svarande mer än tre gånger så hög i gruppen 65-74 år som i gruppen 18-24 år, vilket innebar att de svarande i gruppen 18-24 år fick mer än tre gånger så hög vikt som de svarande i gruppen 65-74 år.

Samma skattningsförfarande har använts för 2001-2012 års undersökningar.

1.5 De svarandes sammansättning

Enkäten inleds med ett antal bakgrundsfrågor. I tabell 4 redovisas de svarandes sammansättning efter de olika frågorna, både oviktat (hur de svarande faktiskt fördelade sig) och viktat (gruppernas inflytande på de statistiska beräkningarna). Eftersom viktningen gjordes med avseende på kön och ålder så återspeglar ”viktat”-talen för kön och åldersgrupper sammansättningen på dessa grupper i hela Sveriges befolkning.

⁵ För en mer utförlig beskrivning av GREG-estimatoren hänvisas till *Särndal, Swensson och Wretman (1992): Model Assisted Survey Sampling*. New York: Springer Verlag.

⁶ <http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/start.asp>

Tabell 4 De svarandes sammansättning

Registervariabler			Enkätfrågor		
	Oviktat	Viktat		Oviktat	Viktat
<u>Kön</u>			<u>Utbildning</u>		
Kvinnor	53%	49%	Grundskola	17%	13%
Män	47%	51%	Gymnasial utbildning	28%	31%
<u>Åldersgrupp</u>			Eftergymnasial utbildning <3 år		
18-24	6%	12%	Eftergymnasial utbildning >=3 år	21%	20%
25-34	12%	19%	Ej svar	33%	35%
35-44	16%	18%	<u>Sysselsättning</u>		
45-54	18%	19%	Off. anst.	26%	27%
55-64	21%	16%	Privat anst.	30%	35%
65-74	27%	16%	Egen ftg.	7%	7%
<u>H-region</u>			Annat		
Stockholm	20%	20%	Ej svar	33%	27%
Göteborg	10%	11%	<u>Inkomstkälla</u>		
Malmö	6%	6%	Lön från eget eller delvis eget företag	10%	9%
Större städer	35%	36%	Lön annan arbetsgivare	63%	71%
Mellanbygden	17%	16%	Inkomst från HB/Ensk. ftg.	6%	5%
Tätbygden	7%	7%	Försäljning av värdepapper eller fastighet	14%	14%
Glesbygden	5%	5%			

1.6 Redovisning av resultat

Resultaten presenteras med kommentarer och diagram som visar jämförelser mellan åren 2001, 2002, 2004, 2006, 2012 och 2016 (data på individnivå finns ej tillgängligt från tidigare år), samt resultat från 2016 indelat i olika redovisningsgrupper.

Enkäterna består av ett antal påståenden med en femgradig svarsskala där 1 = ”Instämmer inte alls” och 5 = ”Instämmer helt”. För jämförelser mellan åren har statistiska tester genomförts på skillnader i medelvärde med signifikansnivå 5 procent.

För att göra resultaten lättöverskådliga i diagram har svarsalternativen lagts samman enligt följande:

- svarsalternativ 4 och 5: Instämmer
- svarsalternativ 3: Varken eller
- svarsalternativ 1 och 2: Instämmer ej

För alla påståenden ges även möjligheten att svara ”ingen uppfattning”.

För att förtydliga trendmönstret bland dem som uttryckt en uppfattning är andelarna ”instämmer”, ”varken eller” och ”instämmer ej” redovisade som andelar utav dem som svarat på den femgradiga skalan, dvs. exklusive dem som svarat ”ingen uppfattning”.

Resultaten redovisas i form av stapeldiagram med redovisning av andelar, samt medelvärden under staplarna. Medelvärdet kan tolkas som ett sammanfattande ”medelbetyg” av samtliga svarande som uttryckt en uppfattning. Man ska dock ha i åtanke att enkätresultaten per definition handlar om ordinaldata, dvs. skattningsskalan är rangordnad men har inget bestämt avstånd mellan värdena. I bilagor finns tabeller med felmarginaler för medelvärdena.

För jämförelser mellan år och mellan redovisningsgrupper har statistiska tester genomförts på medelvärden med signifikansnivå 5%. Statistiskt säkerställda skillnader anges med stöd av bokstäver som markerar kolumntillhörighet. Detta åskådliggörs med följande exempel:

Påstående: Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om jag skattefuskade

	2001 a	2002 b	2004 c	2006 d	2012 e	2016 f
Antal observationer	1568	1528	1502	1574	2728	1940
Andelar i procent						
(4+5) Instämmer	66	65	66	65	78	79
(3) Varken eller	19	19	18	20	13	13
(1+2) Instämmer ej	14	16	16	15	9	9
(5) instämmer helt	43	42	41	41	56	56
(4)	23	24	25	24	22	23
(3)	19	19	18	20	13	13
(2)	8	9	8	9	5	5
(1)	6	7	8	6	4	4
Medelvärde	3.88	3.85	3.84	3.84	4.21abcd	4.22abcd
Felmarginal	0.07	0.07	0.08	0.07	0.05	0.06
Andel utan uppfattning ⁷	29	29	36	31	25	25

Från tabellen ovan kan man utläsa att medelvärdet (och andelen instämmande) ökade mellan 2006 och 2012. Bokstäverna ”abcd” i kolumnerna ”e” och ”f” markerar att 2012 och 2016 års medelvärden är statistiskt säkerställt högre än i 2001-2006 års undersökningar. Det finns inga statistiskt säkerställda skillnader mellan 2001, 2002, 2004 och 2006, eller mellan 2012 och 2016, i detta exempel.

⁷ Från undersökningarna 2001-2004 ingår förutom de som svarade ”ingen uppfattning” även utelämnade svar, då samma svarskod användes i databearbetningen. Det går inte att i efterhand särskilja de olika kategorierna, trots att utelämnade svar är partiellt bortfall och ”ingen uppfattning” är ett svarsalternativ. Generellt var det partiella bortfallet dock inte större än någon enstaka procent per fråga.

Flera statistiska tester medför en ökad risk att dra felaktiga slutsatser. Därför har vi enbart genomfört statistiska tester på medelvärdet, eftersom det är det mått som beskriver resultatet över hela svarsskalan. Samtidigt är medelvärdenas nivåer svåra att tolka och för att ge en mer konkret beskrivning av resultaten redovisar vi andelen som ”instämmer” eller ”instämmer ej” i de flesta diagram och texter. Vid en statistiskt signifikant medelvärdesskillnad mellan två redovisningsgrupper har vi utan ytterligare tester antagit att skillnad föreligger även för andelarna ”instämmer” och ”instämmer ej”, så länge andelsskillnaden tydligt går i samma riktning som medelvärdesskillnaden. För att undvika alltför många upprepningar har dessa skillnader oftast beskrivits utan ord som ”statistiskt säkerställd”.

1.7 Undersökningens tillförlitlighet

Resultaten från en urvalsundersökning omges av olika typer av osäkerheter. Den osäkerhet som uppstår till följd av att endast ett urval av populationen undersöks uttrycks ofta i form av ett 95-procentigt konfidensintervall. Felmarginalen (halva konfidensintervallets bredd) är det osäkerhetsmått som redovisas i tabellerna i bilagorna. Som kan utläsas ur tabellerna har 2012 års skattningar något lägre felmarginaler jämfört med tidigare undersökningar, vilket beror på att urvalet ökades från 3 000 till 5 000 personer. Även 2016 gjordes ett urval på 5 000 personer, men antalet svar blev lägre på grund av det ökade bortfallet. Den ökade urvalsstorleken har framför allt gjort att precisionen ökat i skattningar för mindre redovisningsgrupper.

Utöver den osäkerhet som beskrivs med felmarginalen kan det finnas bortfallsfel och mätfel. Det kan finnas skillnader i attityder mellan bortfallet och de svarande. Med ett bortfall på över 60 procent är det möjligt att ett betydande bortfallsfel förekommer i de redovisade skattningarna.

När man jämför resultat från olika år i en tidserie är det rimligt att tro att det är i stort sett samma grupper av individer som svarar och inte svarar på undersökningarna. Om svarsfrekvensen hålls konstant över tiden bör jämförelser över tiden bli tämligen rättvisa för gruppen svarande. I 2016 års undersökning ökade dock bortfallet kraftigt. Gruppen svarande har därmed ändrat karaktär. Detta gör att även tolkningen av förändringar över tiden försvåras.

2 Skattefelsmodellen

Skatteverket definierar skattefelet som skillnaden mellan den skatt som skulle ha blivit fastställd om alla redovisade alla verksamheter och transaktioner korrekt och den skatt som fastställs efter Skatteverkets kontroller. I definitionen ingår såväl avsiktliga som oavsiktliga fel. Ett fel i redovisningen av skatt kan uppstå av olika orsaker. Krångliga skatteregler eller okunnighet om vilka regler som gäller kan leda till att någon av misstag gör ett fel i sin deklARATION. Sådana fel brukar karakteriseras som oavsiktliga fel. Fel kan även uppstå avsiktligt i syfte att minska skatten.

Skattefelet påverkas av en mängd olika faktorer. För att Skatteverket på ett systematiskt och strukturerat sätt ska kunna bedöma skattefelets utveckling använder Skatteverket i sin årsredovisning en skattefelsmodell. Det är en teoretisk modell som baseras på en stor mängd forskningsresultat kring vilka förhållanden som påverkar skattebetalarnas beteende.

Beskrivningen och analysen av hur Skatteverket påverkar skattefelet utgår ifrån att skattefelet bestäms av fem skattefelsfaktorer. Vissa av faktorerna har Skatteverket större möjligheter att påverka medan andra framför allt påverkas av faktorer utanför Skatteverket.

De fem skattefelsfaktorerna är:

- motivation
- social tillit
- förutsättningar att göra rätt
- felutrymme
- upplevd risk för upptäckt

De två första faktorerna – motivation och social tillit – speglar den enskildes tillit till de samhälleliga institutionerna i vid mening samt viljan att bidra till finansieringen av de offentliga verksamheterna i samhället. Dessa aktörer påverkas av många fenomen som ligger utanför Skatteverket, såsom kvaliteten i samhällets institutioner (offentliga och privata), allmänna normer i samhället, hur skattereglerna är utformade samt hur skatteintäkterna används. Emellertid påverkas faktorerna i viss mån också av hur väl Skatteverket sköter sina uppgifter dels när det gäller att underlätta för den enskilde att göra rätt, dels när det gäller att säkerställa att alla betalar rätt skatt.

De tre följande faktorerna speglar skattebetalarperspektivet, dvs. den enskildes vilja och förmåga att medverka i egenskap av skattebetalare. Faktorer som Skatteverket kan påverka i förhållandevis stor utsträckning.

Skattebetalarnas förutsättningar att göra rätt påverkas både av komplexiteten i regelverket och av det stöd de får för att hantera denna. Skatteverket kan underlätta för skattebetalarna genom att tillhandahålla information, vägledning och enkla system för att lämna uppgifter.

Med felutrymme avses det tekniska utrymme som finns för att redovisa fel skatt. Det styrs av hur mycket information Skatteverket har från andra än skattebetalaren själv, till exempel kontrolluppgifter, för att i förväg kunna beräkna underlag för beskattning. Felutrymmet bestäms av lagar och regler som Skatteverket kan bidra till att utveckla.

Upplevd risk för upptäckt är i detta sammanhang skattebetalarnas uppfattning om Skatteverkets förmåga att upptäcka fel och om konsekvenserna av upptäckt för den enskilde. Det är flera slag av åtgärder som påverkar den upplevda risken för upptäckt, bland annat Skatteverkets kontroller och de informationsinsatser som bidrar till att kontrollinsatserna blir kända. Vidare påverkar tillgången till kontrolluppgifter och kontrollverktyg som exempelvis kassaregister och personalliggare, den upplevda upptäcktsrisken.

Strukturen i rapporten

Upplägget i denna rapport följer skattefelsmodellen. Frågorna som har ställts i undersökningen har i presentationen av resultatet sorterats in under faktorerna i modellen.

Genomgången sker i följande ordning:

- Omvärlden
- Medborgarperspektivet
- Skattebetalarperspektivet
- Kännedom om fusk

Rapporten avslutas med ett kapitel som handlar om folkbokföring och identitetshandlingar.

3 Omvärlden

3.1 Utvecklingen mellan 2012 och 2016

På skatteområdet har det sedan den förra undersökningen skett förändringar som kan ha inverkat på incitament och tillfälle till skattefusk. Men också förändringar som allmänt kan ha påverkat allmänhetens attityder och normer kring skatter och fusk.

Skattefrågor har under den ifrågasvarande tidsperioden varit i aktuella i debatten. Det gäller inte minst internationella skattefrågor, både när det gäller privatpersoner och företag. Multinationella företags skattepolitik har fått stort utrymme vilket föranlett stater och andra att se på möjligheterna att förändra skatteregler och avtal för att bättre kontrollera och säkra skattebaser. När det gäller enskilda personer har följderna av att fler och fler avtal om informationsutbyte ingåtts mellan länder fått uppmärksamhet i medierna. Ett exempel på det senare är de två TV-program som Sveriges televisions Uppdrag granskning, sände under våren 2016. En redogörelse för hur innehållet i dessa program kan ha påverkat förtroendet för Skatteverket ges i avsnitt 4.5.1.

På det politiska planet i Sverige har regeringen som tillträdde efter valet 2014 fört en politik som till vissa delar kan uppfattas som en orientering mot höjda skattesatser.

Följande åtgärder på regelområdet kan ha inverkat på allmänhetens inställning till skattefusk:

Personalliggare (där företaget måste anteckna vilka som är verksamma på arbetsplatsen) infördes från och med 1 januari 2016 i byggbranschen. Dessa regler infördes för frisör-, restaurang- och tvätteribranscherna före 2012.

Reglerna när det gäller ROT- och RUT-avdrag stramades åt vid 2016 års ingång. RUT-avdrag medges numera med högst 25 000 kronor per person och år för dem som inte är 65 år. Subventionsgraden i ROT-avdraget har sänkts från 50 till 30 procent av arbetskostnaden. Förändringar har även gjorts när det gäller vilka tjänster som ger rätt till skattereduktion.

Skatteverket och andra myndigheter har fortsatt satsningen på e-förvaltningen. Undersökningar visar dock att utvecklingen i Sverige sett från ett internationellt perspektiv, ligger efter många andra länder. Det gäller särskilt processer där flera myndigheter är involverade.

I samhället finns det under 2016 tendenser till ökad misstro mot samhällets institutioner som politiker, myndigheter och media. Denna undersökning genomfördes dock i början av 2016 (mars – april) och SOM-institutets rapport visar inte på någon tydlig trend när det gäller förtroendet för samhällsinstitutioner mellan 2012 och 2015.⁸

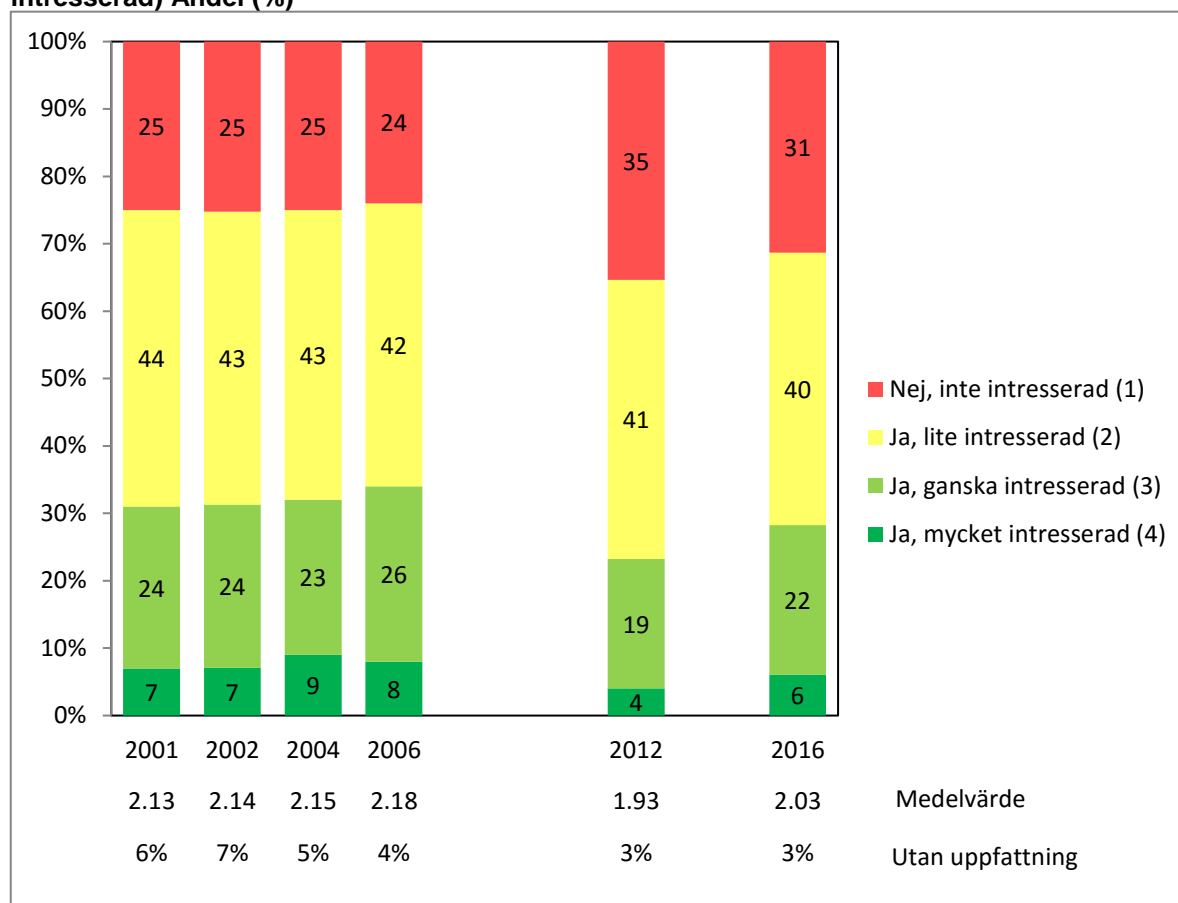
⁸ SOM-institutets undersökning Svenska trender 1986 – 2015,
http://som.gu.se/digitalAssets/1593/1593613_svenska-trender-2015.pdf

3.2 Intresset för skattefrågor

En fråga i den här undersökningen, som gäller allmänhetens intresse för skattefrågor, har vi valt att ta upp som en omvärldsindikator. Skatteverkets omvärldsbevakning sker annars i första hand i andra former än via frågor i attitydundersökningar.

I viken grad skattefrågor står i fokus för debatten kan antas påverka det intresse medborgarna visar för skattefrågor. Intresset för skattefrågor var stabilt i undersökningarna 2001 – 2006 medan det minskade mellan 2006 och 2012 (diagram 1). I årets undersökning har intresset ökat jämfört med 2012 men är inte riktigt uppe på samma nivå som i undersökningarna 2001 – 2006.

Diagram 1: Är du intresserad av skattefrågor i största allmänhet (lite, ganska eller mycket intresserad) Andel (%)

Intresset för skattefrågor varierar mellan olika grupper, jämför diagram 2 – 5 nedan. Intresset är större bland män än kvinnor men samtidigt har intresset bland kvinnor ökat mer sedan den förra undersökningen 2012.

Vidare kan vi konstatera att äldre har ett större intresse för skattefrågor än yngre. Noteras bör att intresset i de yngsta åldersgrupperna visar på störst ökning sedan 2012, då intresset

var ovanligt lågt i dessa grupper. Egenföretagare har ett större intresse av skattefrågor än anställda.

Slutligen kan vi notera att generellt gäller: ju högre utbildningsnivå desto större intresse för skattefrågor. Här finns dock ett undantag när det gäller personer med högst grundskoleutbildning vilka har större intresse än de med högst gymnasieutbildning. Detta förhållande kan förklaras av det i gruppen med grundskola som högsta utbildningsnivå, finns en stor andel äldre personer. Sett till åldersgrupper visar resultaten från undersökningen att intresset för skattefrågor är störst i gruppen äldre (65 -74 år), jämför diagram 3 nedan.

Diagram 2: Är du intresserad av skattefrågor i största allmänhet (lite, ganska eller mycket intresserad)? Andel (%)

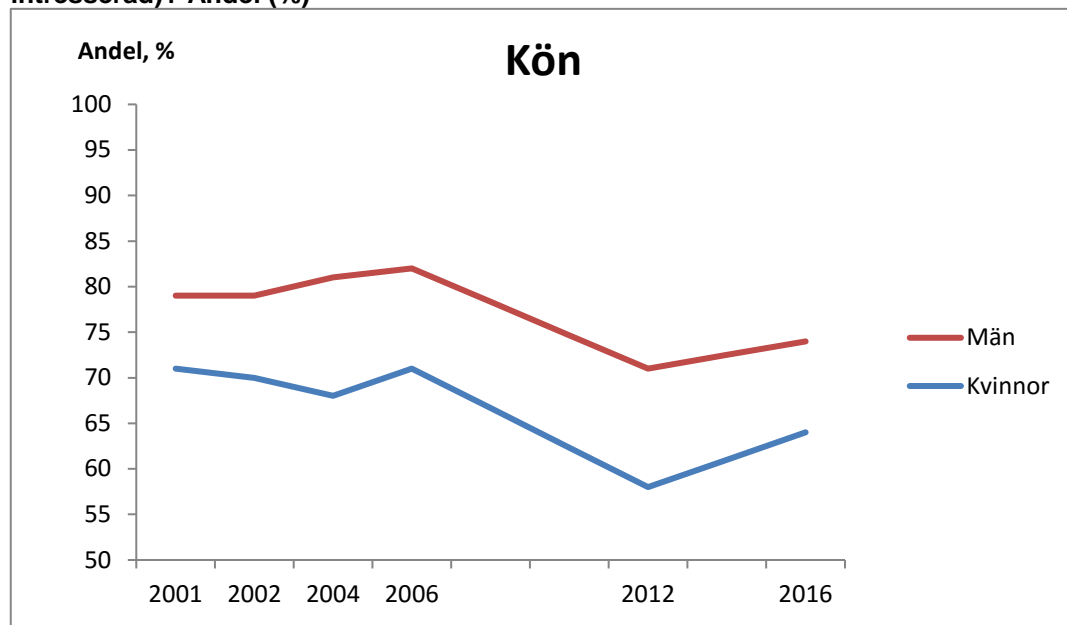

Diagram 3: Är du intresserad av skattefrågor i största allmänhet (lite, ganska eller mycket intresserad)? Andel (%)

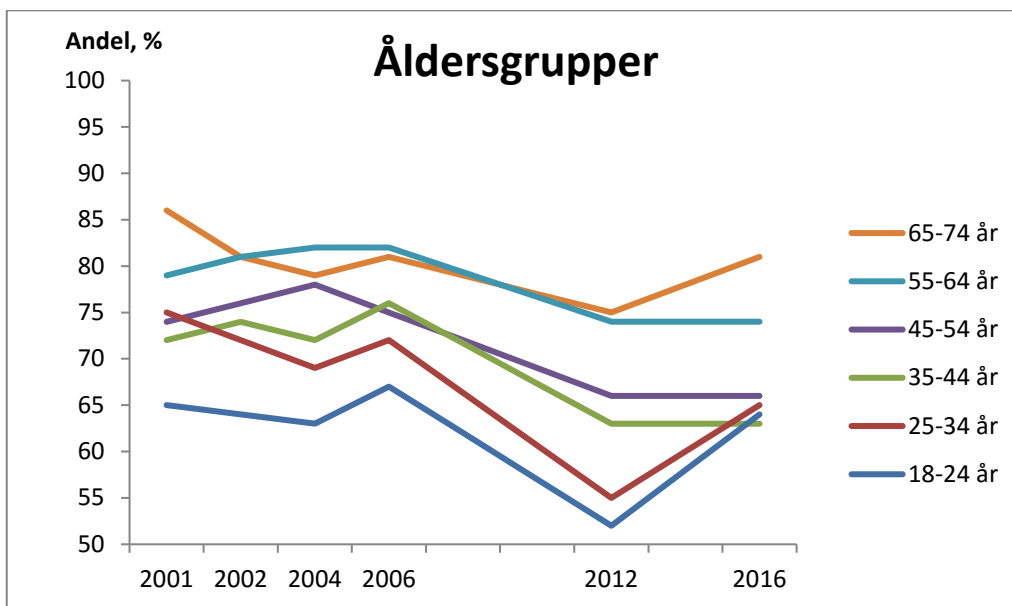

Diagram 4: Är du intresserad av skattefrågor i största allmänhet (lite, ganska eller mycket intresserad)? Andel (%)

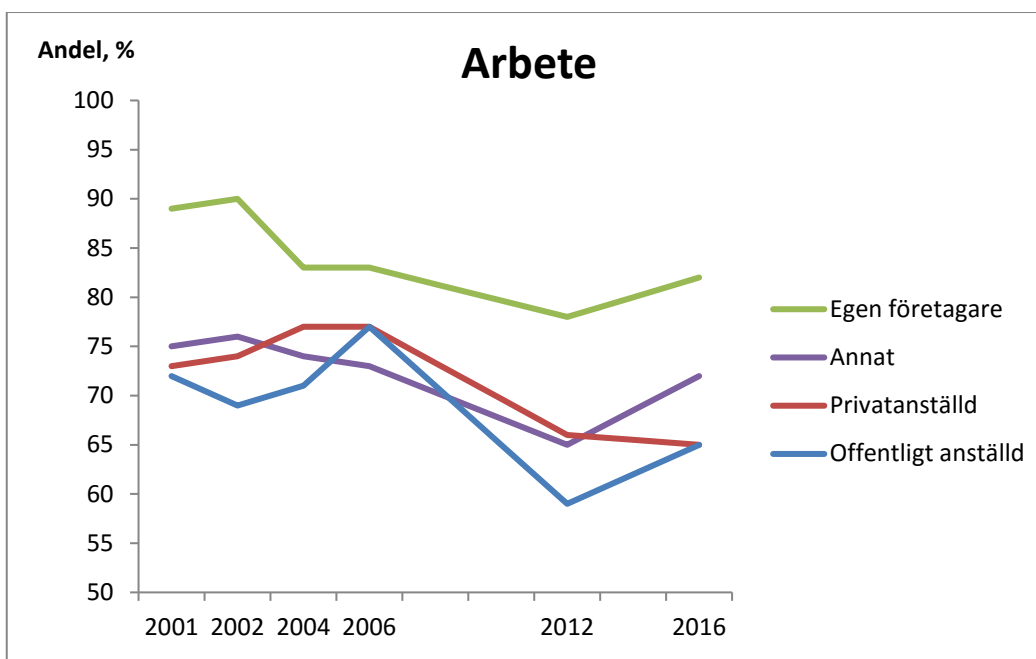
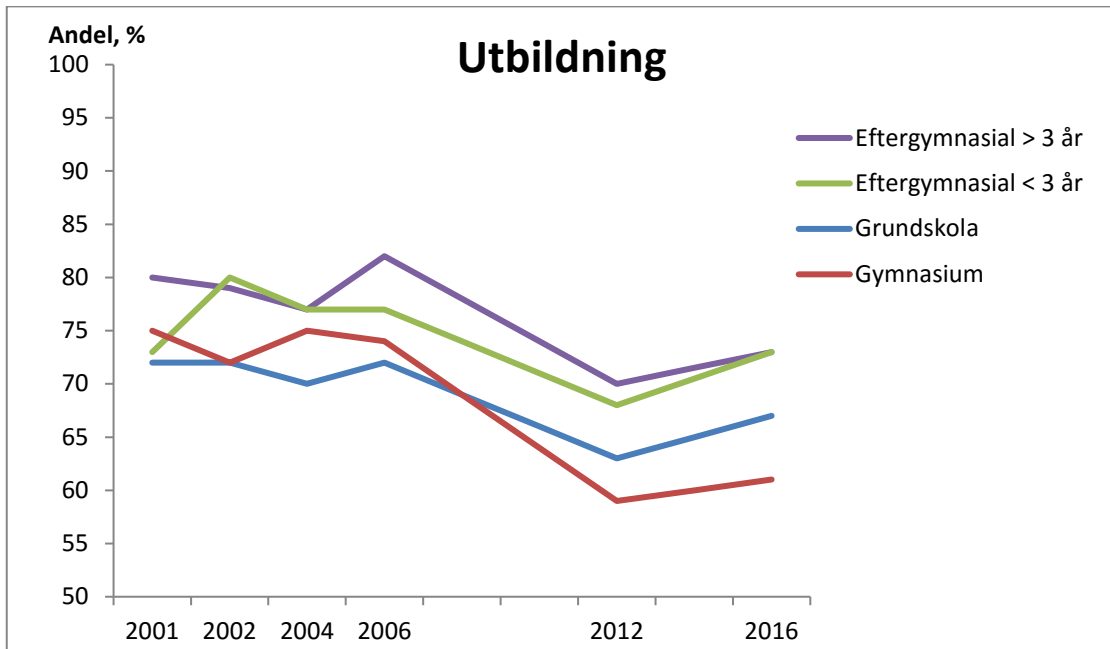

Diagram 5: Är du intresserad av skattefrågor i största allmänhet (lite, ganska eller mycket intresserad)? Andel (%)

4 Medborgarperspektivet

4.1 Allmänt om medborgarperspektivet

Medborgarperspektivet handlar i hög grad om tillit och kvalitet i de samhälleliga institutionerna, vilket ibland sammanfattas i begreppet ”Good Government”. Empiriska studier där man gjort jämförelser mellan länder visar att skattefelet är mindre i länder som kännetecknas av ”Good Government”.

För att få en uppfattning om hur kvaliteten i de samhälleliga institutionerna objektivt bedöms kan man studera olika mätningar; exempelvis Världsekonomiskt Forums index Growt CI, Transparency Internationals Corruption Perceptions Index samt Svenskt kvalitetsindex.

I Skatteverkets skattefelsmodell är faktorerna social tillit och motivation kopplade till medborgarperspektivets subjektiva sida, nämligen skattebetalarnas sociala tillit, deras förtroende för myndigheter samt deras motivation till att bidra till finansieringen av de offentliga verksamheterna. Den subjektiva uppfattningen mäts i Skatteverkets medborgarundersökningar genom frågor som tar sikte på hur man ser på skattesystemet, myndigheter i allmänhet och hur väl Skatteverket lyckas med sin verksamhet i olika avseenden.

Nedan tas i tur och ordning upp:

- Synen på skattesystemet
- Synen på hur skattemedlen används
- Förtroendet för myndigheter i allmänhet
- Synen på Skatteverkets verksamhet:
 - förtroendet för Skatteverkets sätt att sköta sin uppgift
 - Skatteverkets kontroll
 - resursinsatser mot skattefusk
 - handläggning och likabehandling
- Inställningen till eget och andras fusk

4.2 Synen på skattesystemet

4.2.1 Allmän bakgrund

Skattesystemets faktiska utformning och utvecklingen på skatteområdet präglas av den sammanvägning av olika tänkbara skattepolitiska mål som görs vid olika tidpunkter.

En första och helt grundläggande uppgift för skattesystemet är att finansiera offentliga utgifter på ett hållbart sätt, det fiskala syftet. Utöver detta brukar man tilldela skattesystemet tre kompletterande huvuduppgifter: stabilisera samhällsekonomin, jämna ut

inkomstfördelningen och effektivisera resursallokeringen. Skattesystemet är inte en statisk konstruktion utan anpassas hela tiden till de förhållanden som gäller vid olika tidpunkter.

Hur skattesystemet ska utformas för att tillgodose alla syften är en svår fråga och är föremål för mycket forskning. Med hänsyn till komplexiteten i de överväganden som måste göras är det svårt för allmänheten att göra en egen värdering baserad på egen kunskapsinhämtning. I stället blir det ofta en fråga om att ta till sig de budskap som förs fram av experter och politiker samt att hantera den bild som medierna ger. Av detta följer att dessa har ett stort pedagogiskt ansvar att förklara bevekelsegrunderna för de skattepolitiska åtgärder som förs fram.

Hur synliga olika skatter är varierar för enskilda och företag. Man brukar tala om direkta och indirekta skatter.

De direkta skatterna överensstämmer i stort med de skatter som fastställs i anslutning till inkomstdeklarationen som lämnas en gång om året. Anledningen till att dessa skatter kallas direkta är att den person som betalar skatten också i slutändan står bördan av skatten. De direkta skatterna utgör cirka 36 procent av de totala skatterna.

Till de indirekta skatterna hör skatter på konsumtion och förbrukning (moms och punktskatter) samt skatt som tas ut på produktionen (arbetsgivaravgifter och sociala avgifter). Beteckningen ”indirekt” syftar på att den som ansvarar för att skatten betalas in inte är densamma som betalar skatten. De indirekta skatterna utgör cirka 64 procent av de totala skatterna.

Det är naturligt att debatten blir större kring de direkta skatterna då de är mer ”synliga” än de indirekta. Hur inkomstskatten är utformad spelar där troligen en mer avgörande roll för allmänhetens inställning till skatter än de indirekta. För företagen är däremot den samlade bilden av skatteuttaget mer tydligt än för löntagare. Något som kan ha betydelse för vad man lägger in i svar på frågor kring skattesystemet.

Synen på skattesystemets legitimitet har under lång tid intresserat forskare. Forskning visar att attityderna till skatter hos allmänheten är flerdimensionella. Man har utifrån olika enkätfrågor och hur dessa korrelerar med varandra identifierat tre dimensioner:

1. allmänt missnöje med skatter (nivå, marginalskatt, vad man får för skatterna)
2. inställningen till skattefusk
3. preferens för progressiva skatter

De tre dimensionerna är emellertid åtskilda på så sätt att de uppvisar mycket svag korrelation med varandra. Utöver de tre finns det också en fjärde dimension som inte är lika tydligt separerbar, nämligen uppfattningen om skatterna är rättvisa.

4.2.2 Skatteverkets undersökningar

Generellt är det svårt att särskilja allmänhetens attityder till skattesystemet som sådant utan influenser från hur skattededlen används.

I Skatteverkets enkätundersökningar har under åren ställts en allmänt formulerad fråga kring synen på skattesystemet: ”Vad tycker du i stort om skattesystemet, dvs. skatternas storlek och reglernas utformning?”. Det går att följa utvecklingen under en period av 30 år

Inställningen åren före respektive efter skattereformen 1990 visar på stora svängningar. Behovet av en modernisering av skattesystemet stod under denna period i fokus politiskt och i media. Det var stor samstämmighet om att skattesystemet behövde reformeras. Något som med all säkerhet också avspeglades i allmänhetens uppfattning dessa år. Från 1986 till 1989 ökade andelen som tyckte illa om skattesystemet från 58 procent till 71 procent. Därefter minskade denna andel till 40 procent 1992. Därefter ökade andelen som tyckte illa om skattesystemet, 1998 var denna andel 55 procent. Uppfattningen var sedan stabil fram till 2006.

I 2012 år undersökning hade andelen som tyckte illa om skattesystemet minskat till 25 procent, en minskning som fortsatt något; i årets undersökning är andelen 23 procent. Resultatet från årets undersökning visar att andelen som tycker att skattesystemet i stort är bra fortsätter att öka, från 40 procent 2012 till 46 procent 2016. Förändringen är statistiskt säkerställd (se diagram 6 nedan).

Oklart är emellertid, i vilken utsträckning denna utveckling är kopplad till förändringar i skattesystemet som sådant och i vilken utsträckning den hänger samman med ändrade attityder till hur skattemedlen används eller med ökad tillit till att skattefusket har minskat.

Diagram 6: Vad tycker du i stort om skattesystemet, dvs. skatternas storlek och reglernas utformning? (2001 – 2016)

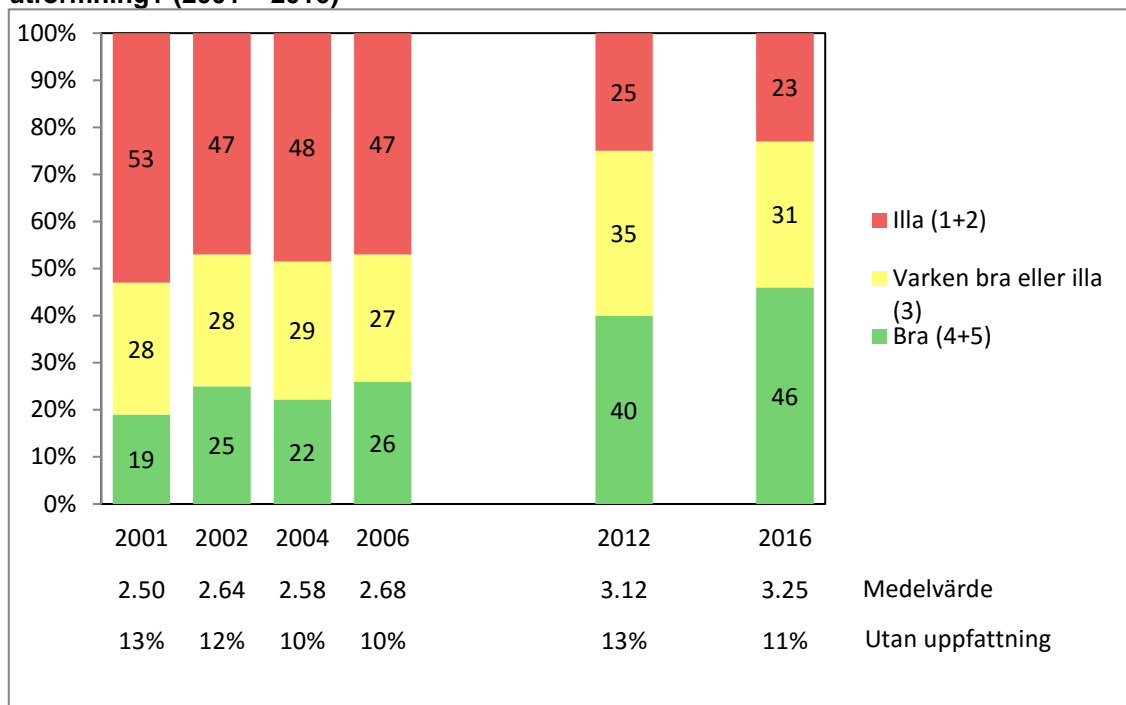
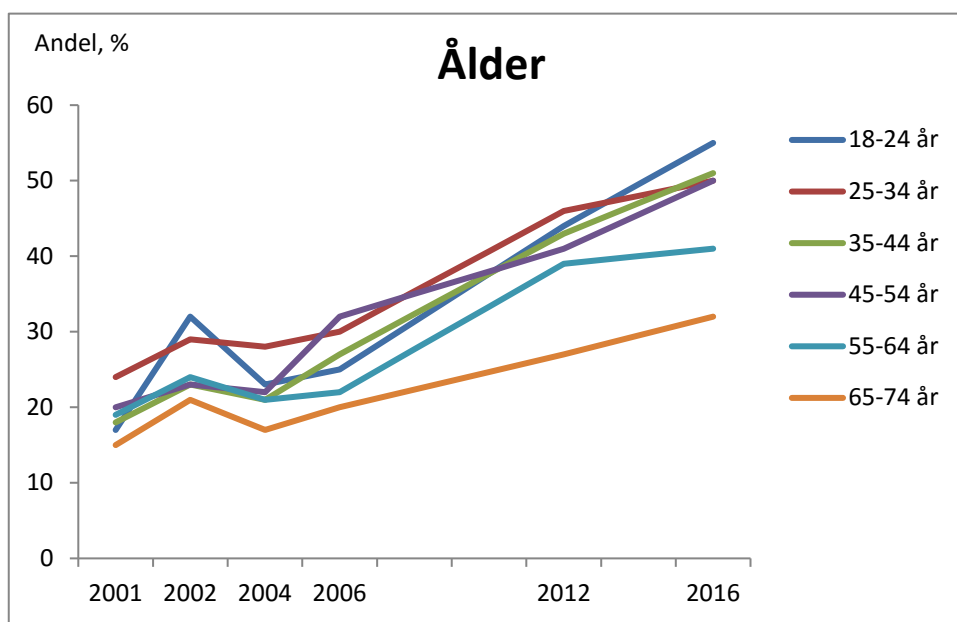
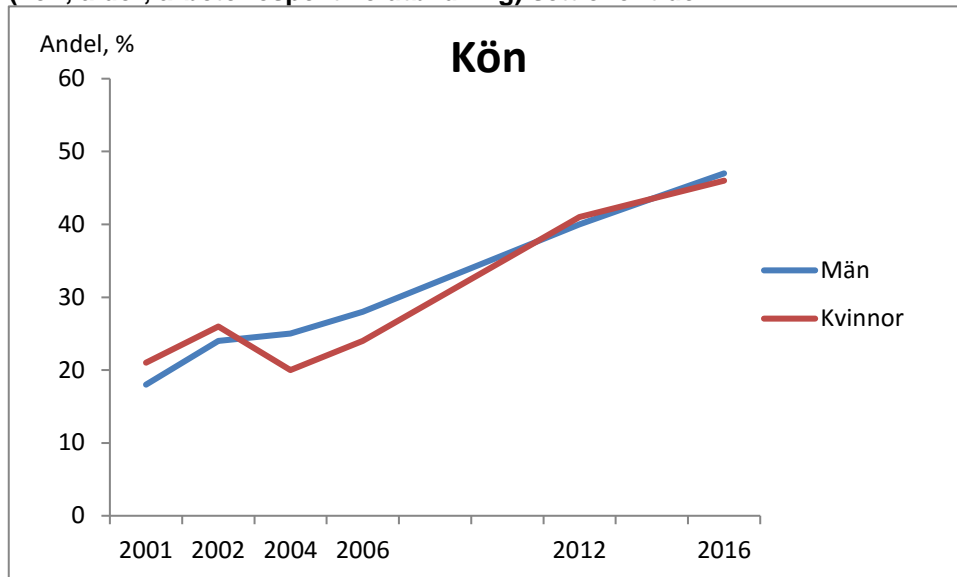
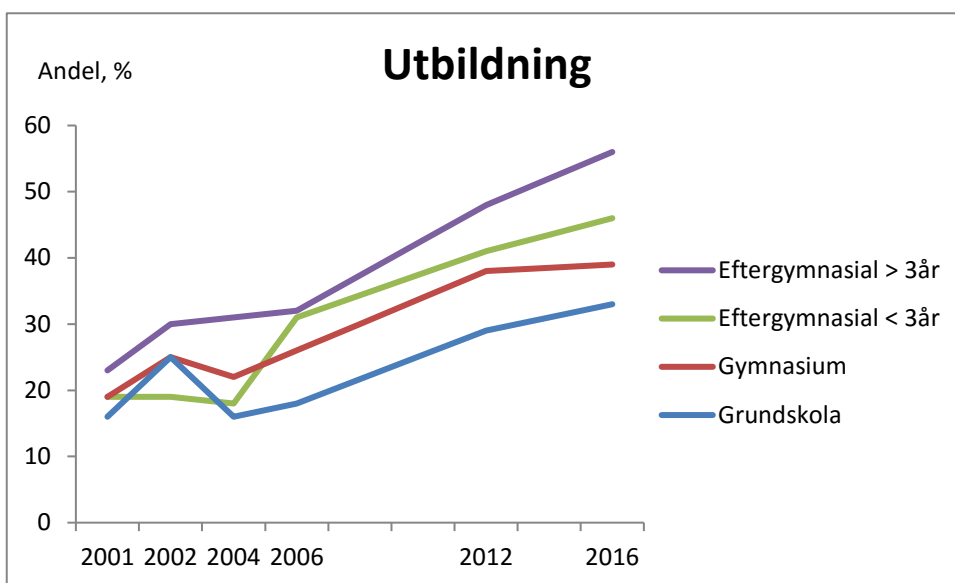
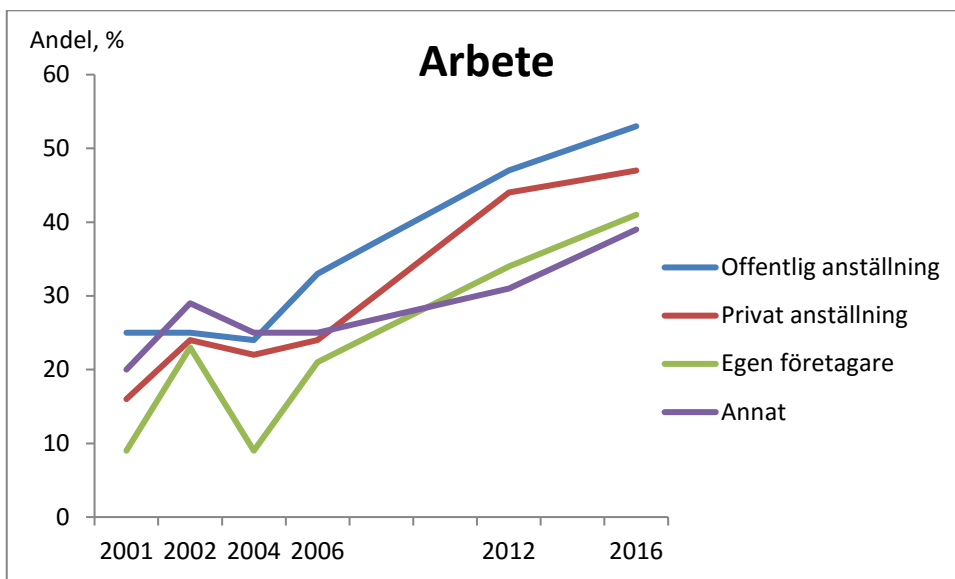

Diagram 7 - 10: Vad tycker du i stort om skattesystemet, dvs. skatternas storlek och reglernas utformning? Andel som tycker att skattesystemet i stort är bra. Olika grupper (kön, ålder, arbete respektive utbildning) sett över tiden.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att inställningen till skattesystemet har förändrats starkt i positiv riktning sedan 2004. Särskilt intressant är - förutsatt att siffrorna stämmer i den meningen att det inte föreligger någon slump-effekt - att andelen företagare som tycker att skattesystemet är bra, har fyrdubblats sedan 2004 års undersökning.

4.3 Synen på hur skattemedlen används

4.3.1 Allmän bakgrund

I förra undersökningen 2012 ställdes för första gången en fråga om synen på hur skattemedlen används. Anledningen att frågan ställdes var att reciprociteten, dvs. upplevelsen att man får något tillbaka för den uppoffring man gör genom att betala sin skatt, kan antas vara viktig för den allmänna långsiktiga viljan att betala skatt.

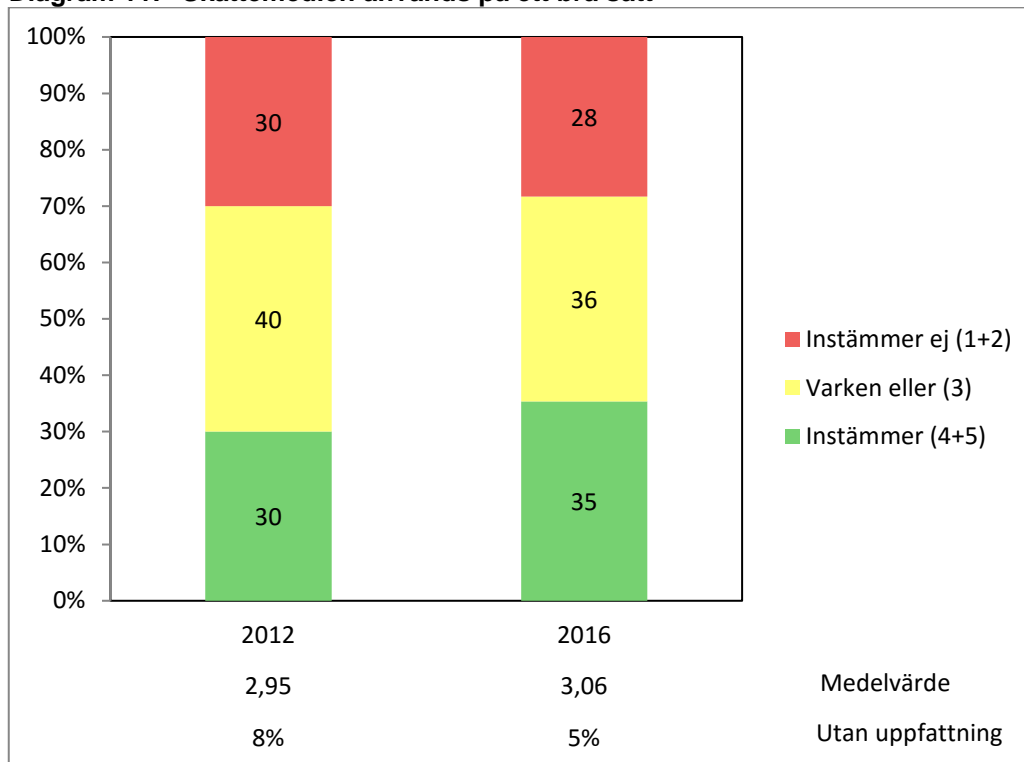
Att betala skatt är många gånger en förutsättning för att kunna nyttja olika tjänster eller stöd från det offentliga. Den som till exempel driver sin verksamhet svart kan få svårt att erhålla socialförsäkringsförmåner, få stöd från Kronofogden att driva in fordringar. En person som huvudsakligen arbetar svart kan i sin tur få svårt att erhålla krediter, osv.

För denna typ av tjänster leder teoretiska modeller till förväntningar om att det ska finnas ett samband mellan vad offentlig sektor ger igen och skattefusket. Minskar fusket kan en högre kvalitet hållas på tjänster alternativt kan skattesatser hållas lägre. Något som innebär att fler anser det värt att betala skatt och en positiv spiral uppstår. Detta antagande bygger på att utbytet av offentliga tjänster bland annat beror på hur mycket skatt som tas in och det belopp som tas in i skatt beror till en del på antalet årliga skattebetalare. Därigenom är utbytet av kollektiva lösningar delvis beroende av i vilken utsträckning det går att övervinna incitamenten att åka snålskjuts genom att undandra sig lagliga skyldigheter som att betala skatt.

4.3.2 Skatteverkets undersökningar

Första gången respondenterna fick ta ställning till ett påstående om att skattemedlen används på ett bra sätt, var i 2012 års undersökning. Av diagram 11 nedan framgår att resultatet från årets undersökning visar att andelen som instämmer i påståendet att skattemedlen används på ett bra sätt, totalt sett har ökat något i förhållande till 2012 års undersökning.

Diagram 11: "Skattemedlen används på ett bra sätt"

Om vi bryter ned resultatet på enskilda grupper går det att notera att ökningen är något större bland kvinnor samtidigt som det bland männen finns en större andel som inte instämmer i påståendet. Överlag är det inte så stora skillnader i grupperna jämfört med resultatet på den aggregerade nivån.

Det finns svårigheter när det gäller tolkningen av resultatet i den meningen att en negativ inställning å ena sidan kan tolkas som en varningssignal om att sätten på vilka skattemedlen används, har en dålig förankring hos medborgarna. Å andra sidan kan den tolkas som ett tecken på att medborgarna har intresse och ser kritiskt på hur den offentliga sektorn fungerar och utvecklas; det kan vidare visa på att insynen i hur de offentliga medlen används fungerar.

4.4 Förtroendet för myndigheter i allmänhet

Institutionell kvalitet handlar bland annat om hur väl offentliga myndigheter sköter sin verksamhet. I medborgarenkäterna har vi sedan 2002 ställt frågor om förtroendet för myndigheter i allmänhet och mer specifikt om förtroendet för Skatteverket.

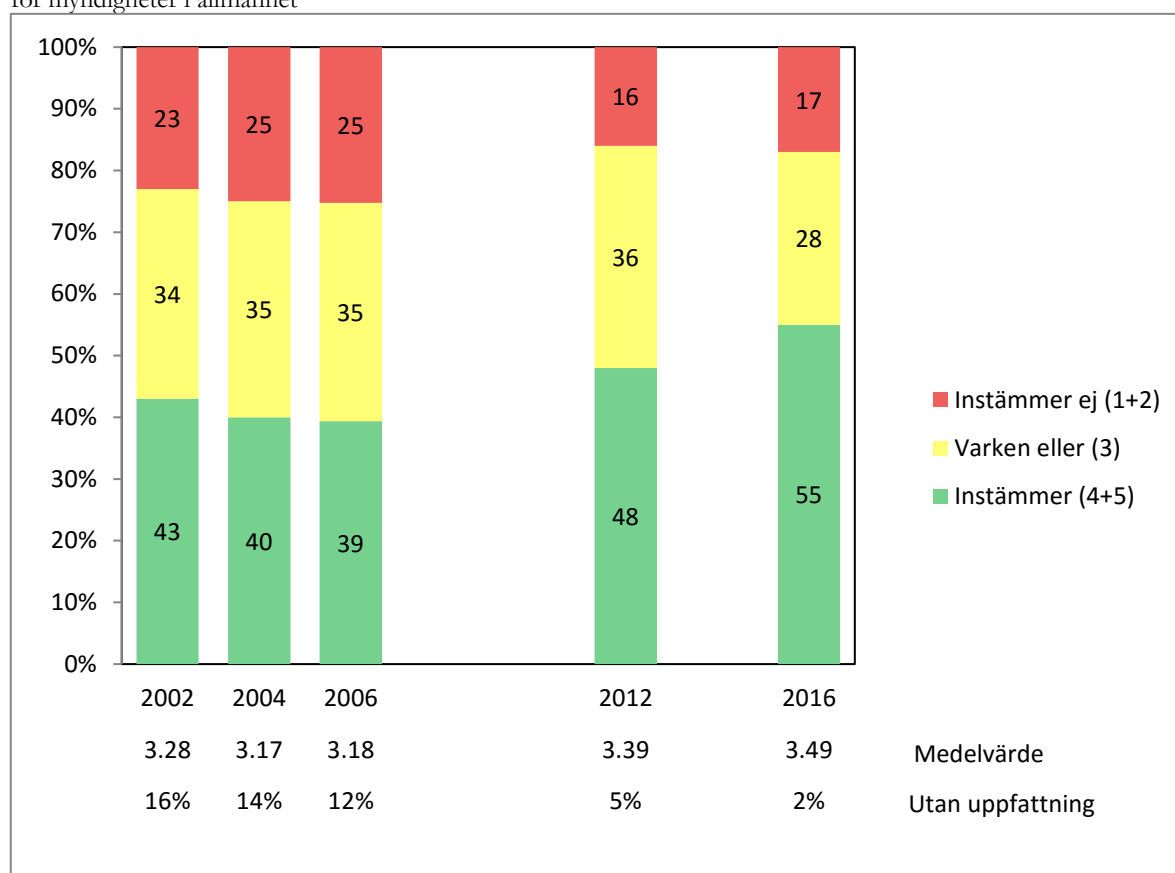
Metodmässigt har det visat sig att frågor eller påståenden som är allmänt hållna är svårare för de svarande att ta ställning till än mer konkret hållna frågor eller påståenden. Påståendet "Jag har förtroende för myndigheter i allmänhet" är till exempel svårare att uttala en uppfattning om än påståendet "Jag har förtroende för Skatteverkets sätt att sköta sin uppgift".

Huvudfokus här är därför utvecklingen över tiden för vart och ett av svaren än en jämförelse mellan Skatteverket och myndigheter i allmänhet.

I undersökningarna 2002 – 2006 låg förtroendet för myndigheter i allmänhet på en stabil nivå. Under den senaste tioårsperioden har det ökat påtagligt, från 43 procent till 55 procent. Andelen som inte har förtroende minskade mellan 2006 och 2012 men har ökat marginellt sedan den förra undersökningen. Trenden, att fler instämmer i att de har förtroende för myndigheter i allmänhet, är statistiskt säkerställd, se diagram 12 nedan.

Diagram 12: ”Jag har förtroende för myndigheter i allmänhet”

Anm. I enkäterna 2002 – 2006 formulerades påståendet: ”Totalt sett har jag förtroende för myndigheter i allmänhet”

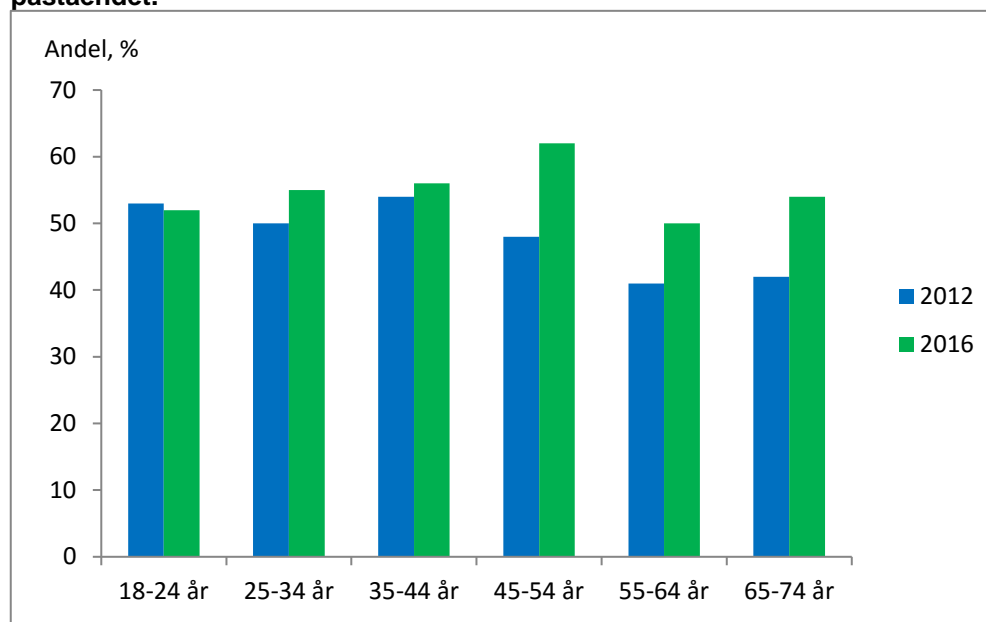

Vi kan också konstatera att andelen som inte uttalar någon uppfattning har minskat stadigt, från att ha varit 16 procent 2002 till 2 procent 2016. Denna trend är tydlig men den är samtidigt svår att med säkerhet förklara. Det kan finnas flera olika orsaker. En kan vara att de som är osäkra inte svarar på enkäter i samma utsträckning som tidigare. En annan kan vara att den förändrade mediebevakningen, internet samt sociala medier har medfört att man har en åsikt och tar ställning i högre grad än förut. Det går inte att göra något säkert

uttalande om anledningen till förändringen då det förmodligen är en kombination av orsakerna ovan och andra faktorer.

Övergår vi till att studera resultatet av årets undersökning gruppvis kan vi konstatera att andelen som instämmer i påståendet om man har förtroende för myndigheter i allmänhet, har ökat mest i åldersgrupperna 45 år och äldre. Samtidigt kan vi notera att andelen minskat något i den yngsta åldersgruppen, se diagram 13 nedan.

Diagram 13: ”Jag har förtroende för myndigheter i allmänhet”. Jämförelse mellan åldersgrupper i 2012 och 2016 års undersökningar när det gäller andelen som instämmer i påståendet.

Bland företagare har andelen som instämmer i påståendet minskat något i förhållande till 2012 års undersökning men är samtidigt klart lägre än i undersökningarna 2002 – 2006.

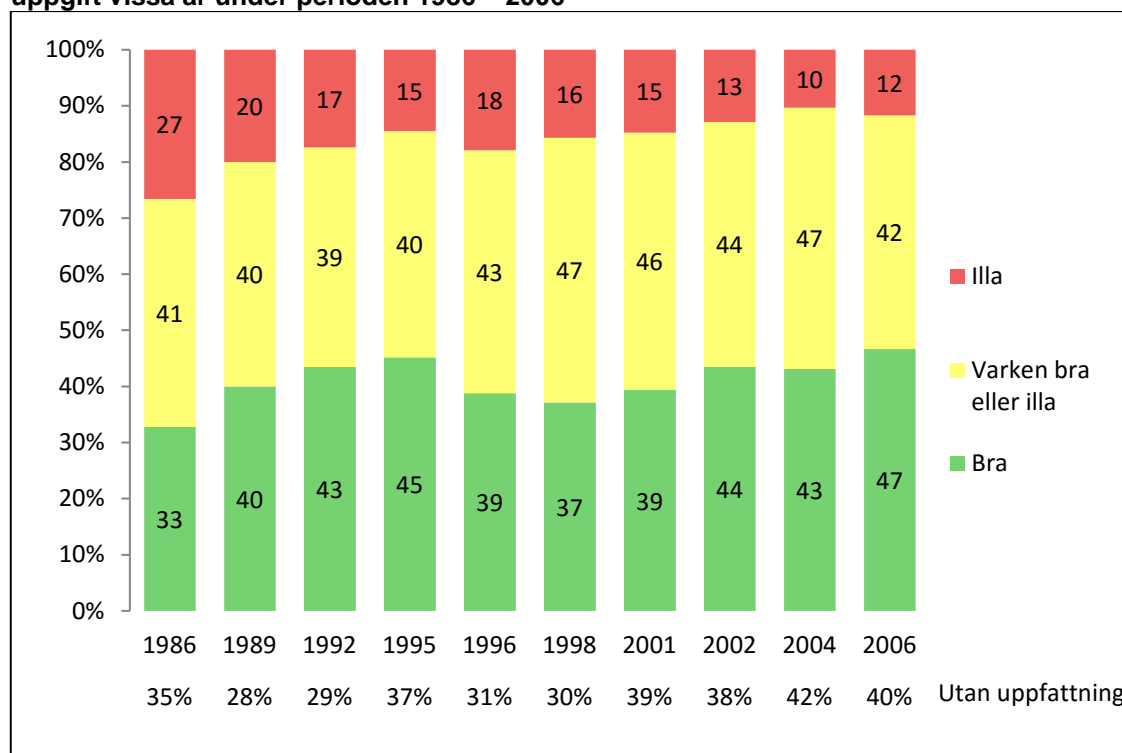
4.5 Förtroendet för Skatteverket

I Skatteverkets undersökningar riktade till medborgarna kan man följa hur inställningen till Skatteverket har utvecklats sedan 1986. Det är viktigt att komma ihåg att inställningen styrs av behov, förväntningar och krav vilka förändras över tiden i takt med utvecklingen på en rad olika områden. Något som i sin tur ställer krav på att Skatteverket ligger i takt med förändringarna för att allmänheten ska tycka att myndigheten sköter sin uppgift på ett bra sätt.

I tidigare undersökningar, 1986 – 2006, ställdes en fråga om hur man uppfattar tjänstemännen vid Skatteverket och deras sätt att utföra sina arbetsuppgifter. I och med att det har blivit enklare att deklarerar har det blivit färre som har erfarenheter av kontakter med

tjänstemännen och därmed har det blivit mindre meningsfullt att ställa denna fråga generellt till alla medborgare. Trots detta kan det vara intressant att se hur svaret på frågan utvecklades under perioden 1986 – 2006.

Diagram 14. Allmänhetens uppfattning om hur tjänstemännen vid Skatteverket sköter sin uppgift vissa år under perioden 1986 – 2006

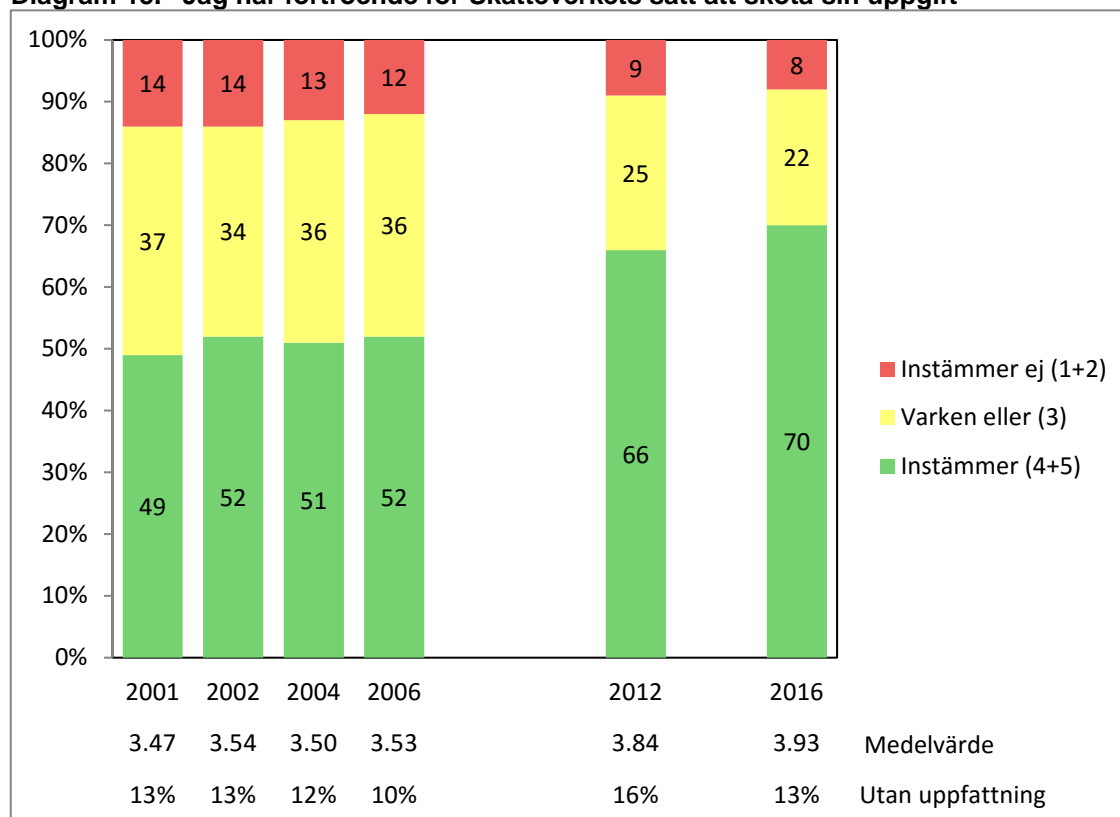

Anm. Frågan formulerades: ”Vad tycker du i stort om Skatteverket [skattemyndigheterna], dvs. tjänstemännen vid denna myndighet och på vilket sätt de utför sina arbetsuppgifter.”

Under tjugoförårsperioden fanns det trender. Allmänhetens inställning till hur tjänstemännen vid Skatteverket skötte sin uppgift förbättrades, med undantag för åren 1996 – 2001. En annan trend var att andelen som inte har någon uppfattning ökade på lång sikt även om det fanns variationer mellan enstaka år.

Utvecklingen att fler inte har någon uppfattning skulle kunna förklaras utifrån perspektivet att det för de allra flesta har blivit enklare att deklarerat och därmed lägger man allt mindre tid på sin skatteredovisning. Något som i sin tur innebär att man inte har egen erfarenhet av kontakter med medarbetare vid Skatteverket. Förhållandet att allt fler inte har någon uppfattning om hur tjänstemännen utför sin uppgift kan således tolkas som ett gott betyg. Trenden att fler inte har någon uppfattning kan väntas fortsätta i takt med hur Skatteverket lyckas med sina strävanden att förenkla.

Diagram 15. ”Jag har förtroende för Skatteverkets sätt att sköta sin uppgift”

Anm. Formulering 2001-2006: ”Totalt sett har jag förtroende för Skatteverket”

När det gäller påståendet ”Jag har förtroende för Skatteverkets sätt att sköta sin uppgift” är andelen som instämmer 70 procent i årets undersökning, vilket är en ökning med 4 procentenheter jämfört med 2012. Det betyder att trenden sedan 2006 att fler instämmer fortsatte mellan 2012 och 2016, jämför diagram 15 ovan.

Bryter vi ned resultatet från årets undersökning i olika grupper kan vi se att det har skett en stor minskning över åren av andelen ej instämmande bland personer som inte är intresserade av skattefrågor och bland dem som svarat att egna ärenden inte har någon betydelse för förtroendet. Att minskningen är stor i just dessa grupper är intressant då grupperna utgörs av personer som inte har intresse för skattefrågor och personer som inte gör någon koppling till egna erfarenheter av Skatteverkets verksamhet. Det kan tolkas som en bekräftelse på att Skatteverket ökat sitt förtroendekapital generellt.

4.5.1 Uppdrag Granskings program och hur de påverkade förtroendet

Sveriges Televisions granskande samhällsprogram ”Uppdrag Granskning” sände 16 mars och 6 april två program som berörde Skatteverkets verksamhet.

- 16 mars – ”Springnotan”

Om förmögna svenskar som haft dolda tillgångar utomlands, men som i och med att skatteparadis numera måste lämna information har flyttat tillbaka förmögenheterna till Sverige för beskattning.

Programmet sändes precis innan denna enkät nådde respondenterna, vilket gör det svårt att bedöma på vilket sätt och i vilken omfattning det påverkade svaren. Det kan både ha förbättrat och försämrat medborgarnas uppfattning om Skatteverkets förmåga att motarbeta skattefusk och möjligheter att upptäcka skattefusk.

- 6 april – ”Panama-dokumenterna”

I huvudsak handlade programmet om en läcka av cirka 11,5 miljoner dokument från den panamanska advokatbyrån Mossack Fonseca. Dokumenten visade hur prominenta personer, företag och banker tagit hjälp av Mossack Fonseca för att dölja tillgångar i skatteparadis genom så kallade brevlådeföretag.

Programmet innehöll även ett inlägg om att Skatteverkets överdirektör försökt kontakta en bekant om att Skatteverket lämnat ut offentliga handlingar angående personen. Beslutet om att ta denna kontakt förankrades hos Skatteverkets generaldirektör. Tesen från Uppdrag Granskning var att det förekommer särbehandling inom Skatteverket.

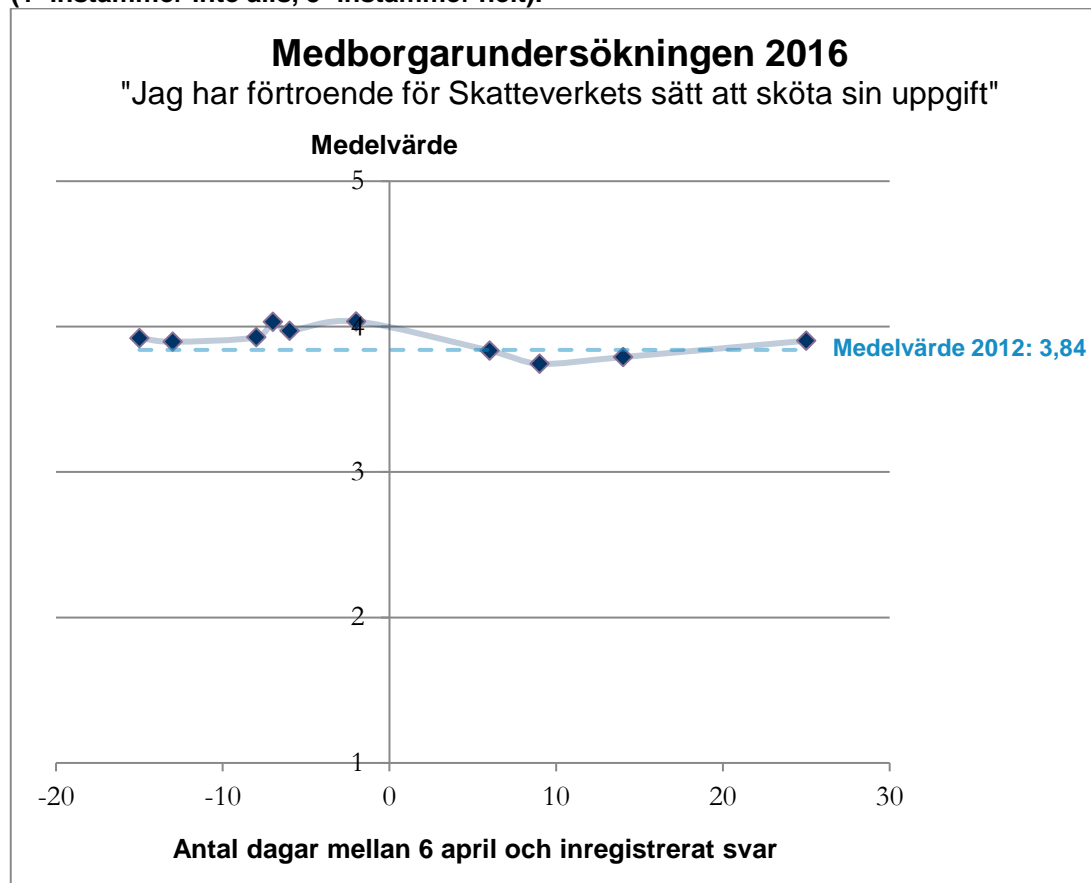
Detta program sändes mitt under svarsperioden, vilket möjliggjorde en analys av svarsmönstret över tiden för att studera om och hur programmet påverkade medborgarnas förtroende för Skatteverket.

För denna analys har vi sorterat svaren efter svarsdatum och vid behov lagt ihop närliggande dagar för att få tillräckligt många svar i varje mätpunkt. I diagram 16 och 17, som visar hur medelvärdet förändrades över svarsperioden, motsvaras varje punkt av minst 100 svar. X-axeln visar antalet dagar från Uppdrag Granskning programmet 6 april till inläst svar. Det var 74 procent som svarade via pappersenkät och för dessa finns en eftersläpning i och med att de efter ifyllning skickats tillbaka till Sifo med posten (A-post).

Utifrån skalan i diagrammet visades programmet ”Springnotan” dag -21. Enkäten nådde förmodligen respondenterna dag -19.

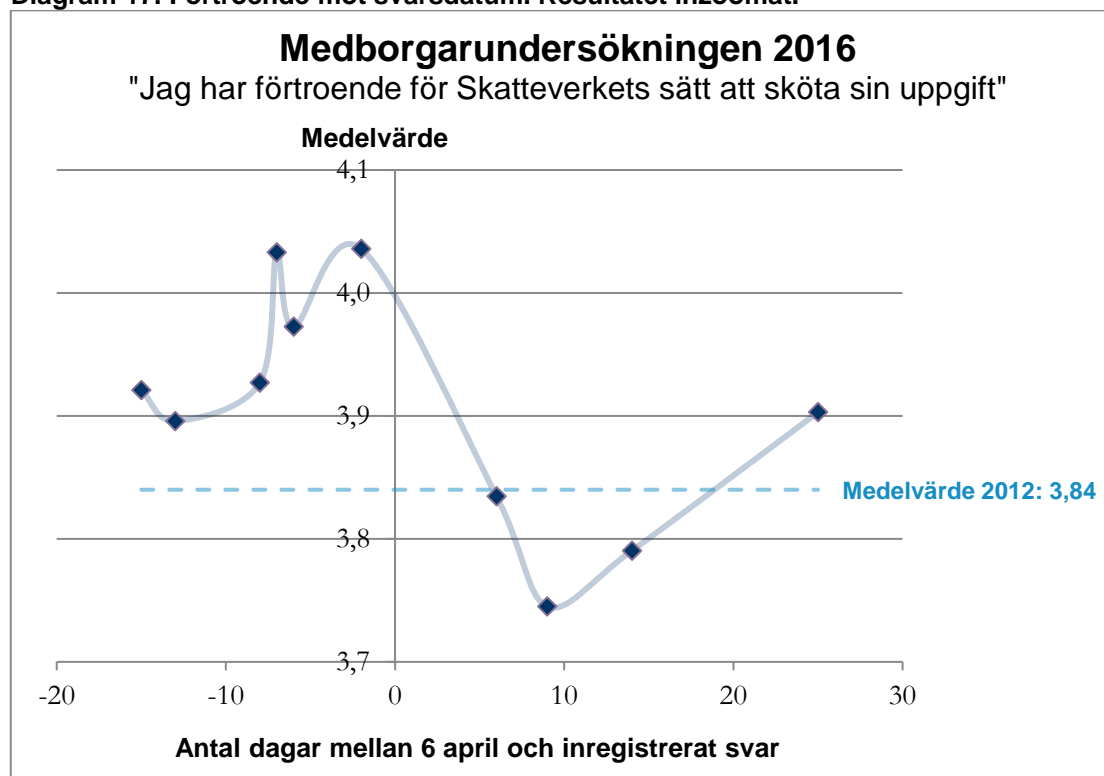
Diagram 16, där resultatet presenteras över hela svarsskalan (1-5), visar att förtroendet sjönk något efter Uppdrag Granskning program 6 april, men att förtroendet låg kvar på en hög och stabil nivå.

Diagram 16. Förtroende mot svarsdatum. Resultatet visat på hela svarsskalan (1=instämmer inte alls, 5=instämmer helt).

I diagram 17 är resultatet (medelvärdet) inzoomat, så att förtroendeutvecklingen kan analyseras mer i detalj.

Diagram 17. Förtroende mot svarsdatum. Resultatet inzoomat.

Medborgarnas förtroende verkade öka något mellan program 1 och 2. Det kan bero på flera saker:

1. Förtroendet fick sig en liten törn direkt efter det första programmet, men var på väg att återhämta sig.
2. Förtroendet gick upp som en positiv effekt av program 1, eventuellt utifrån kännedom att allt färre personer gömmer pengar utomlands.
3. Det är inte omöjligt att det är en slumpmässig variation eller att de som svarar snabbast på våra undersökningar generellt sett är något mer kritiska.

Det är tydligt att förtroendet gick ner efter programmet 6 april, men det låg fortfarande kvar på en god nivå. Sista punkten antyder att förtroendet snabbt var på väg upp igen, men det är bara 134 observationer så det skulle kunna vara en slumpmässig variation. Det kan också vara så att personer som svarar först efter flera påminnelser generellt är något mindre kritiska.

Trots att förtroendet sjönk efter Uppdrag Granskningens program 6 april blev det totalt sett högre i årets undersökning jämfört med 2012. Medelvärdet ökade från 3,84 till 3,93 (se diagram 15 i avsnitt 4.5). Det ska dock nämnas att majoriteten svarade före programmet. Det något minskade förtroendet efter 6 april drog därmed inte ned resultatet så mycket totalt sett.

4.5.2 Fyra utvalda källors betydelse för förtroendet

I årets undersökning har vi följt upp frågan som ställdes för första gången i 2012 års undersökning om utvalda källors betydelse för det förtroende man har för Skatteverket.

Källorna är:

- egna ärenden
- intryck från vänner, familj, arbetskamrater
- media/press
- sociala medier
- erfarenhet av andra myndigheter (ny 2016)

När det gäller egna ärendens betydelse kan vi i jämförelse med 2012 notera en tendens till ökning men denna är inte statistiskt säkerställd. I årets undersökning svarade 54 procent att egna ärenden har stor betydelse, jämfört med 50 procent i den förra undersökningen.

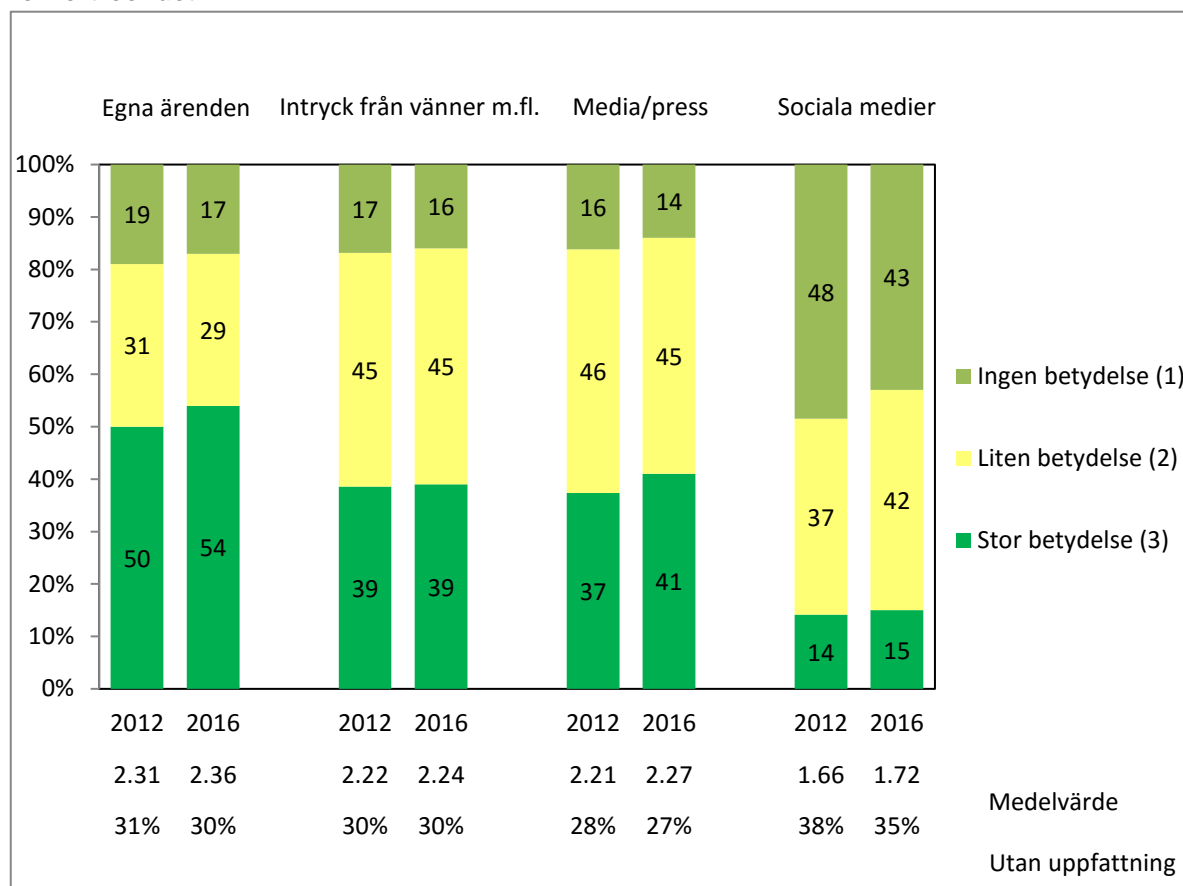
Intryck från vänner, familj eller arbetskamrater har inte samma betydelse för förtroendet som egna ärenden. Det överensstämmer med resultatet i 2012 års undersökning. Andelen som uppgav att intryck från dessa har stor betydelse, är i årets undersökning densamma som 2012, 39 procent.

I årets undersökning var det 41 procent som ansåg att media/press har stor betydelse för förtroendet. Det är en ökning med 4 procentenheter i förhållande till 2012. En förändring som emellertid knappt är statistiskt säkerställd. Bland personer som sålt värdepapper eller fastighet ökade andelen som ansåg att media/press har stor betydelse för förtroendet från 36 till 51 procent.

När det gäller sociala medier har det skett en viss förflyttning från ingen betydelse (minskat från 48 till 43 procent) till liten betydelse (ökat från 37 till 42 procent). Förändringen sett till hela svarsskalan är inte statistiskt säkerställd totalt för alla medborgare, men för följande grupper:

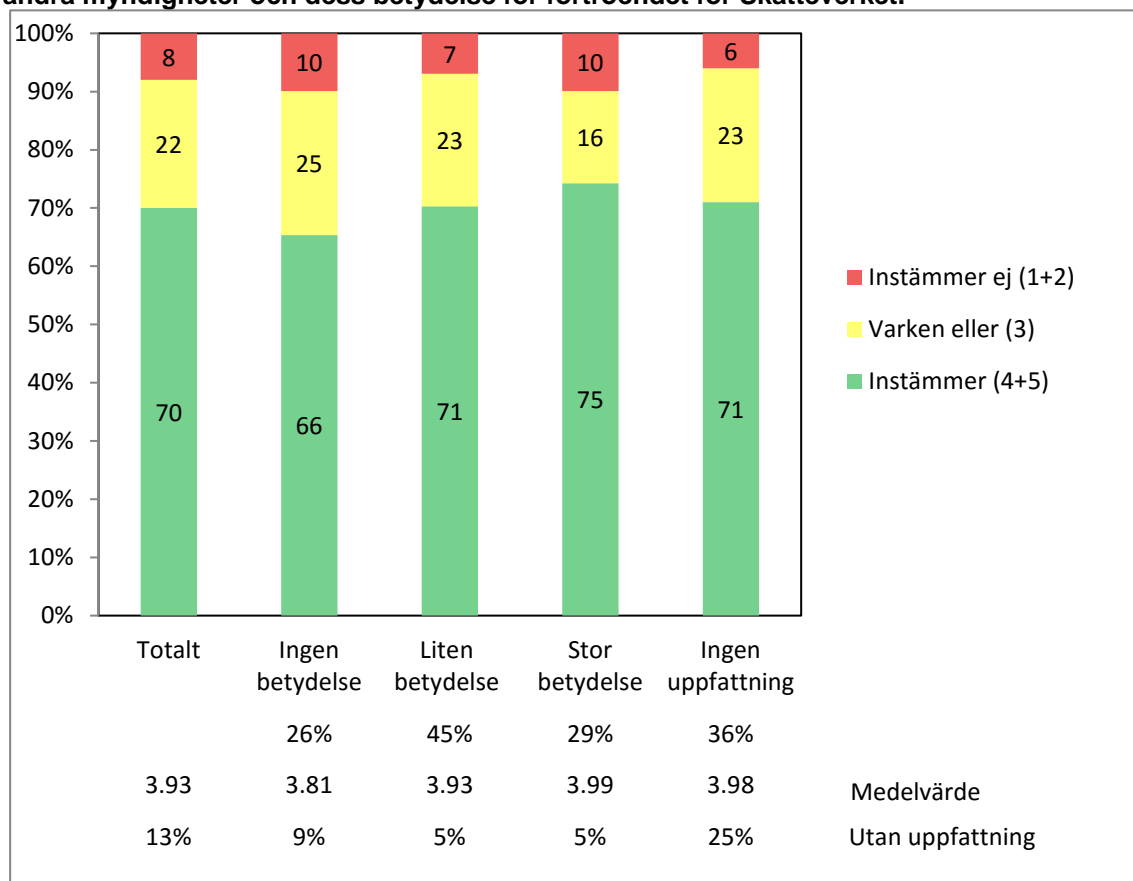
- Personer i åldern 25-44 år
- Personer med privat anställning
- Personer med eftergymnasial utbildning minst 3 år
- Personer som inte haft personlig kontakt med Skatteverket under de senaste 12 månaderna

Diagram 18: Respondenters bedömning av betydelsen av fyra utvalda källors betydelse för förtroendet

Förutom de fyra källorna som fanns med redan i 2012 års undersökning lade vi i årets undersökning till vilken betydelse erfarenhet av andra myndigheter har för förtroendet. Då frågan ställdes för första gången saknar vi möjligheter till jämförelser. Av svaren kan vi konstatera att knappt hälften av dem som tagit ställning till påståendet anser att erfarenhet av andra myndigheter har liten betydelse. Andelen som anser att erfarenhet från andra myndigheter har stor betydelse var 29 procent. Detta är den grupp som har störst förtroende för Skatteverkets sätt att arbeta, 75 procent, se diagram 19.

Diagram 19: ”Jag har förtroende för Skatteverkets sätt att sköta sin uppgift”. Erfarenhet av andra myndigheter och dess betydelse för förtroendet för Skatteverket.

4.6 Synen på Skatteverkets kontroll

4.6.1 Hur man uppfattar att Skatteverket lyckas med kontrollen

Ett av Skatteverkets långsiktiga mål är att minimera skattefelet. Därför är det av intresse att undersöka allmänhetens uppfattning om hur bra Skatteverket är på att motarbeta skattefusket.

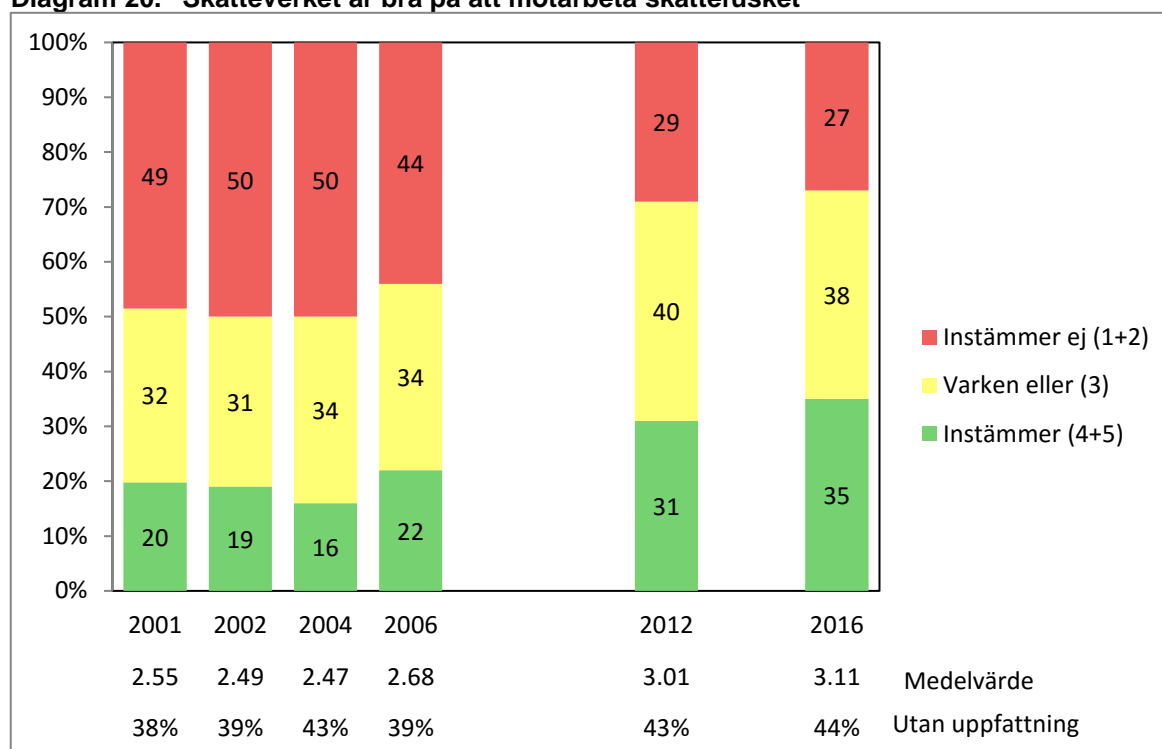
I årets undersökning, liksom i den förra 2012, har man fått ta ställning till påståendet ”Skatteverket är bra på att motarbeta skattefusket”. I de tidigare undersökningarna 2001 – 2006 var formuleringen en annan, ”Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket”. Därför bör viss försiktighet iaktas när det gäller tolkningen av resultatet.

Det är svårt för respondenterna att ge ett kunskapsbaserat svar på hur de instämmer i påståendet om att myndigheten är bra på att motarbeta skattefusket. Andelen som saknade uppfattning i årets undersökning ligger på samma höga nivå som 2012, 44 procent. Ser vi till dem som tog ställning till påståendet minskade andelen ej instämmande kraftigt mellan 2006 och 2012, möjligen till viss del beroende på det omformulerade påståendet. Denna andel har

sedan minskat ytterligare något, från 29 procent 2012 till 27 procent 2016. Samtidigt har andelen som instämmer fortsatt att öka, från 31 procent 2012 till 35 procent i årets undersökning, vilket kan jämföras med 2004 års undersökning då det var endast 16 procent som instämde i (det dåvarande) påståendet.

Trenden att fler anser att Skatteverket är bra på att motarbeta skattefusket är tydligast bland personer utan eftergymnasial utbildning.

Diagram 20. "Skatteverket är bra på att motarbeta skattefusket"

Anm. Formulering 2001-2006: "Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket"

Det bör dock nämnas att mindre attitydundersökningar som Skatteverket genomfört årligen under 2010 – 2016⁹ också visar en svagt positiv trend mellan 2012 och 2016, men också att kännedomen om svartarbete eventuellt nådde en lägsta nivå omkring 2014 och därefter kan ha ökat igen. Även om resultatet i denna undersökning är positivt jämfört med 2012, kan alltså den *aktuella trenden* vara nedåtgående.

4.6.2 Uppfattningen om förstärkta åtgärder mot skattefusk

I anslutning till genomgången av attityderna till skattesystemet och dess administration är det

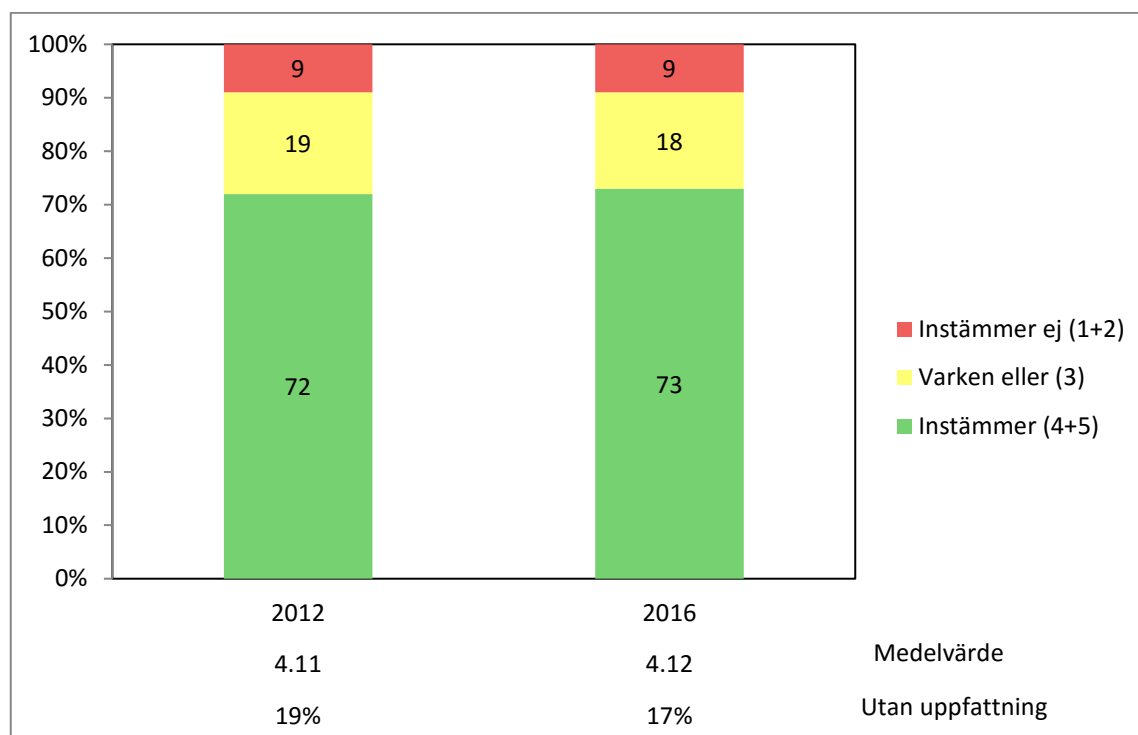
⁹ Rapport: Resultat från de årliga attitydundersökningarna 2016

<http://www.skatteverket.se/rapporter>

intressant att få veta hur medborgarna ser på dimensioneringen av resursinsatserna för att upptäcka skattefusk. I 2012 års undersökning ställdes för första gången en fråga om detta.

Av diagram 21 nedan framgår att en tydlig majoritet instämmer i påståendet ”Mer resurser borde läggas på att upptäcka skattefusk”. Uppfattningen är i stort sett densamma i årets undersökning som 2012.

Diagram 21: Mer resurser borde läggas på att upptäcka skattefusk (samtliga)

Bland männen kan vi notera en liten skillnad då det i årets undersökning av 75 procent som instämde i påståendet att mer resurser borde läggas på att upptäcka skattefusk jämfört med 71 procent 2012. Denna skillnad är dock inte statistiskt säkerställd. När det gäller kvinnors uppfattning är den i princip oförändrad i förhållande den förra undersökningen, se vidare diagram 22.

Diagram 22: Mer resurser borde läggas på att upptäcka skattefusk (män respektive kvinnor)

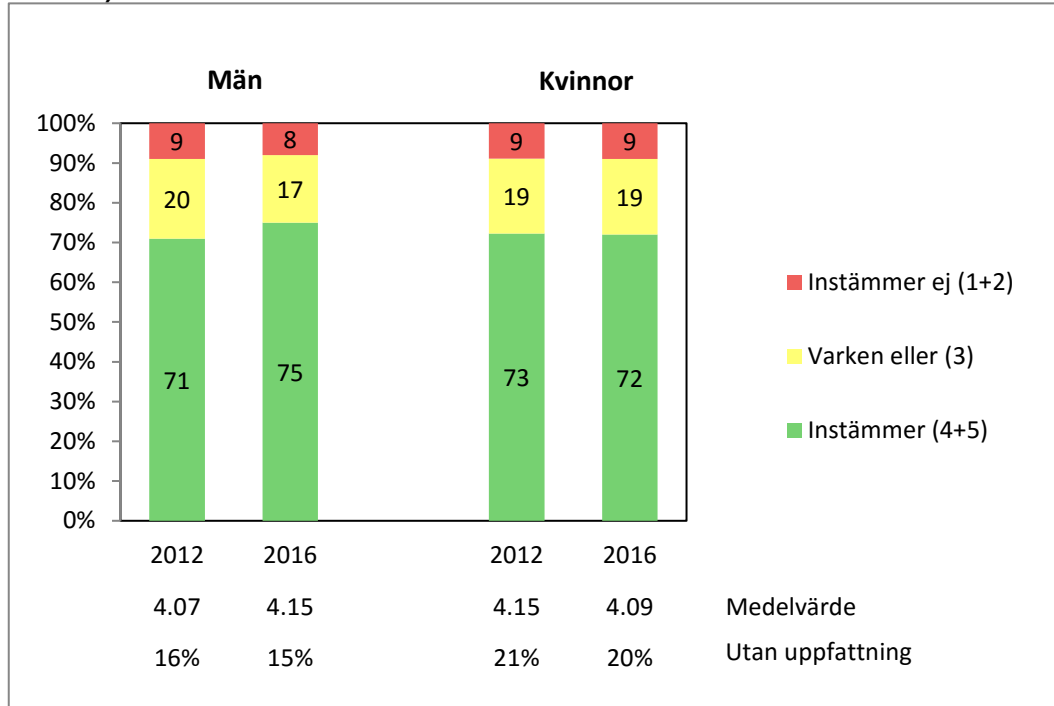
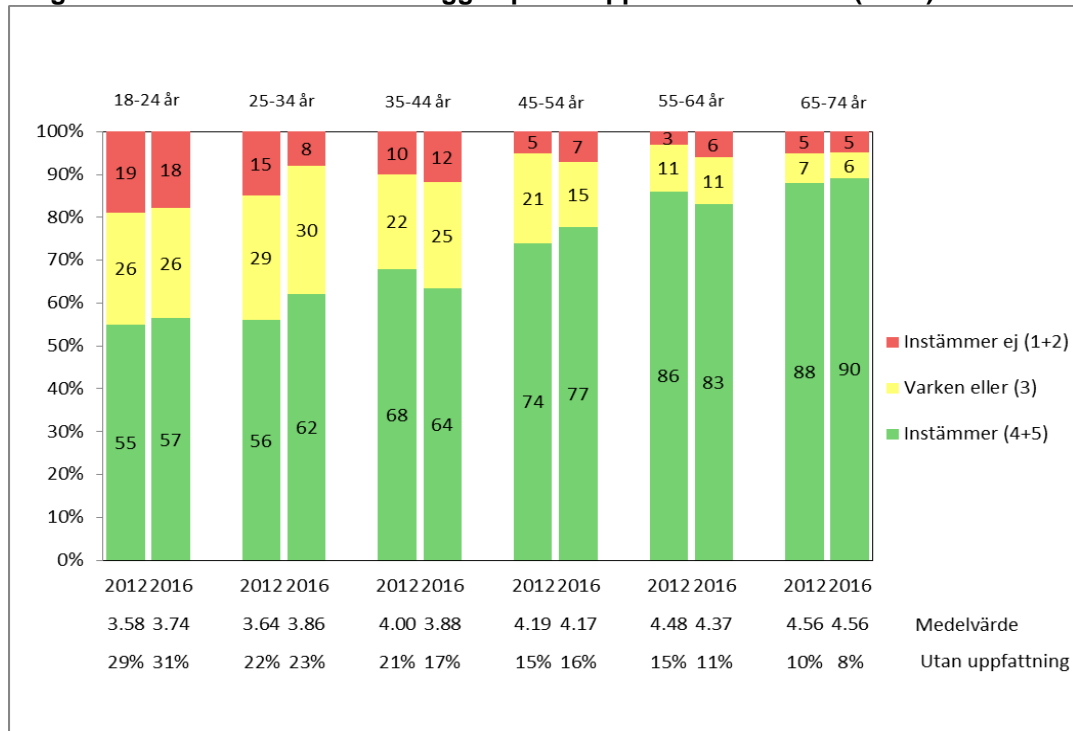

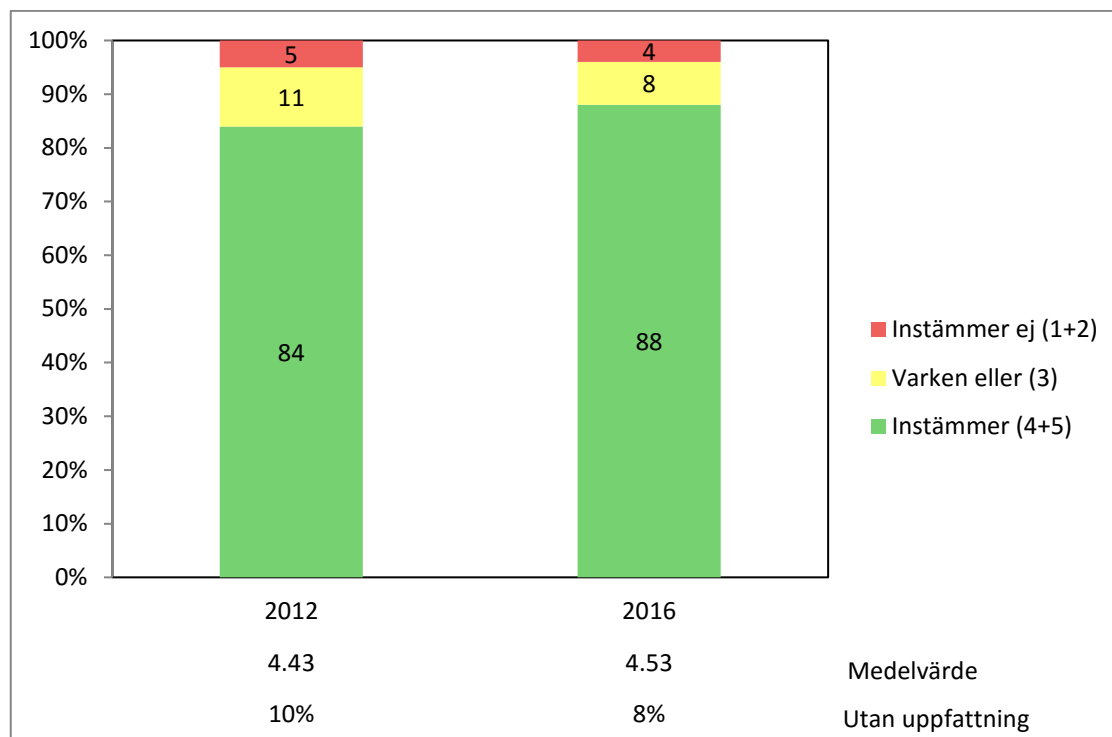
Diagram 23: Mer resurser borde läggas på att upptäcka skattefusk (ålder)

Av diagram 23 ovan kan vi utläsa att yngre instämmer i avsevärt lägre grad än äldre i påståendet att mer resurser borde läggas på att upptäcka skattefusk, samt att detta mönster i huvuddrag är oförändrat jämfört med undersökningen 2012.

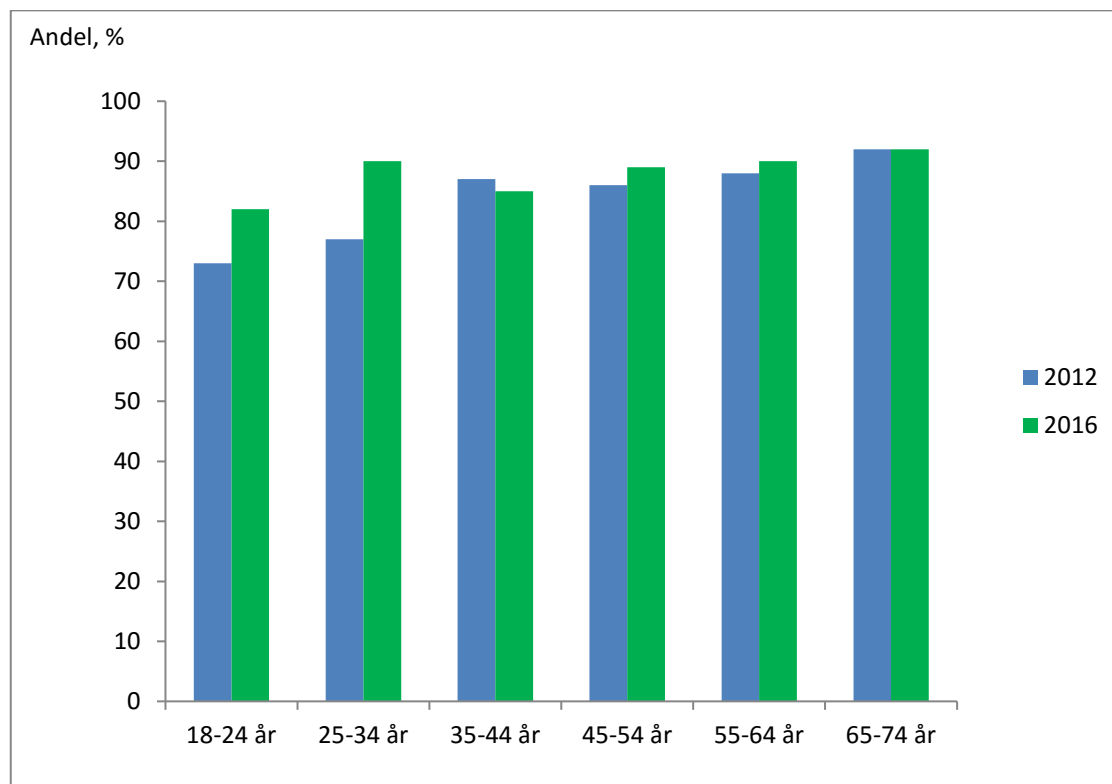
I årets undersökning har vi följt upp hur man ser på att Skatteverket använder allmänt tillgänglig information, till exempel information på webben, för att upptäcka skattefusk. En fråga om detta ställdes första gången i 2012 års undersökning. Då instämde 84 procent i påståendet ”Det är OK att Skatteverket använder allmän tillgänglig information t.ex. på webben för att upptäcka skattefusk”. I årets undersökning instämde 88 procent i påståendet, en statistiskt säkerställd förändring (jämför diagram 24).

Diagram 24: ”Det är OK att Skatteverket använder allmän tillgänglig information t.ex. på webben för att upptäcka skattefusk” (samtliga)

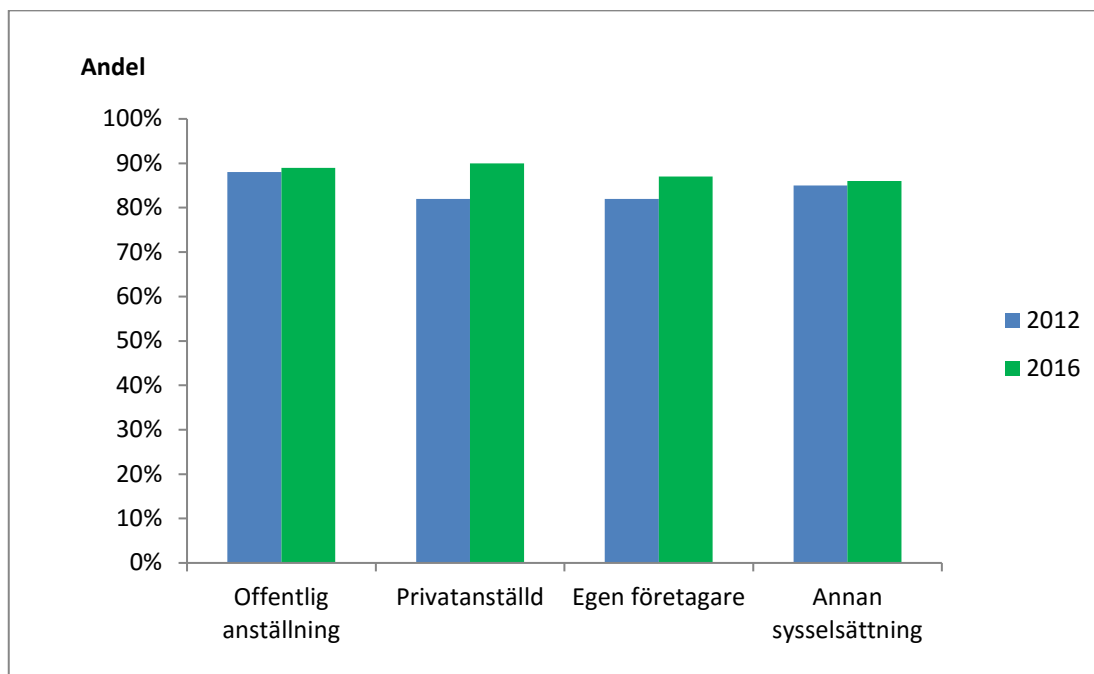
Inte heller i årets undersökning finns det någon skillnad mellan hur män och kvinnor ställer sig till påståendet om det är OK att Skatteverket använder allmänt tillgänglig information för att upptäcka skattefusk. Däremot finns det en statistiskt säkerställd förändring när det gäller yngres inställning. I 2012 års undersökning var yngre klart mindre positiva till att Skatteverket använder sådan information för att upptäcka skattefusk. Resultatet från årets undersökning visar att andelen som instämmer i påståendet har ökat kraftigt i åldersgrupperna 18-24 år respektive 25-34 år. Fortfarande har gruppen 18-24 år den lägsta andelen instämmande, men skillnaden mot övriga åldersgrupper är numera liten, jämför diagram 25 nedan.

Diagram 25: "Det är OK att Skatteverket använder allmän tillgänglig information t.ex. på webben för att upptäcka skattefusk" (andel som instämmer i påståendet, åldersgrupper)

Avslutningsvis kan vi se att skillnaden som fanns i 2012 års undersökning mellan privatanställda och företagare å ena sidan och offentligt anställda å andra sidan, i årets undersökning minskat. Andelen som instämmer i påståendet är nu nästan densamma i grupperna, se diagram 26, nedan.

Diagram 26: "Det är OK att Skatteverket använder allmän tillgänglig information t.ex. på webben för att upptäcka skattefusk" (andel som instämmer i påståendet, arbete)

4.7 Synen på Skatteverkets förmåga att upprätthålla likabehandling och rättvisa

Allmän bakgrund

Vi övergår nu till hur medborgarna ser på rättvisan i systemet. Hur rättvist eller orättvist man upplever systemet kan bero på olika faktorer. En utlösande faktor kan vara att reglerna som sådana uppfattas som orättvisa. I detta fall kommer lagstiftarens roll i fokus.

Om den utlösande faktorn till känslan av orättvisa i stället är att reglerna inte följs till följd av ett utbrett skatteundandragande eller om det bottnar i en uppfattning om att Skatteverket inte behandlar alla lika, kommer Skatteverkets roll i fokus.

Horisontell skatterättvisa och likformighet följer av grundprincipen att "lika fall ska behandlas lika". Principen om likabehandling är fastlagd i regeringsformen som en konkret handlingsregel för myndigheterna. Horisontell rättvisa definierad utifrån lagens bokstav innebär att personer med likadana inkomstförhållanden (inkomstkällor, inkomstnivåer) ska behandlas lika.

Frågan om rättvisa har både en rättslig och en ekonomisk dimension. Strävanden efter likformighet försvåras om:

- innebörden i det rättsliga regelsystemet är oklar
- det finns ett utbrett skattefusk bland skattebetalare med samma ”sanna” inkomstnivåer och inkomstkällor

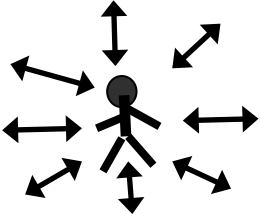
Hur man i det enskilda fallet upplever rättvis behandling handlar också om så kallad processuell rättvisa. Med det menas att inblandade parter ska ha möjlighet att delta i beslutsprocessen och kunna göra sin röst hörd. Studier har visat att själva beslutsprocessen kan vara viktigare sett ur ett rättviseperspektiv, än resultatet av beslutet. Upplevs processen som rättvis är det mer troligt att beslut, även negativa, accepteras. Forskning på området visar också att bemötandet har betydelse för om man känner sig rättvist behandlad. Skatteverket arbetar sedan en lång tid tillbaka aktivt med just medarbetarnas förhållningssätt i möten med skattebetalare.

Skatteverket arbetar på olika sätt för att säkerställa en likformig hantering av skattebetalarna. Genom enmyndighetsreformen för drygt tio år sedan skapades förutsättningar för en bättre styrning med en större likabehandling av skattebetalarna oberoende av var de hör hemma i landet. Skatteverket har sedan dess också tagit olika steg mot specialisering så att ansvaret för en bransch eller företagssektor samordnas administrativt för hela landet – allt i syfte att främja likabehandling.

Att nå ut med information om innehållet i skattelagstiftningen är ett annat inslag. För att få en enhetlig tolkning när lagstiftningen inte täcker alla uppkomna frågeställningar eller detaljer går Skatteverket ut med kompletterande vägledande stöd i olika former. Skatteverkets kontroll har också som målsättning att skapa likformighet mellan skattebetalarna. Likformighetsnormen utgår i det sammanhanget från de laglydiga.

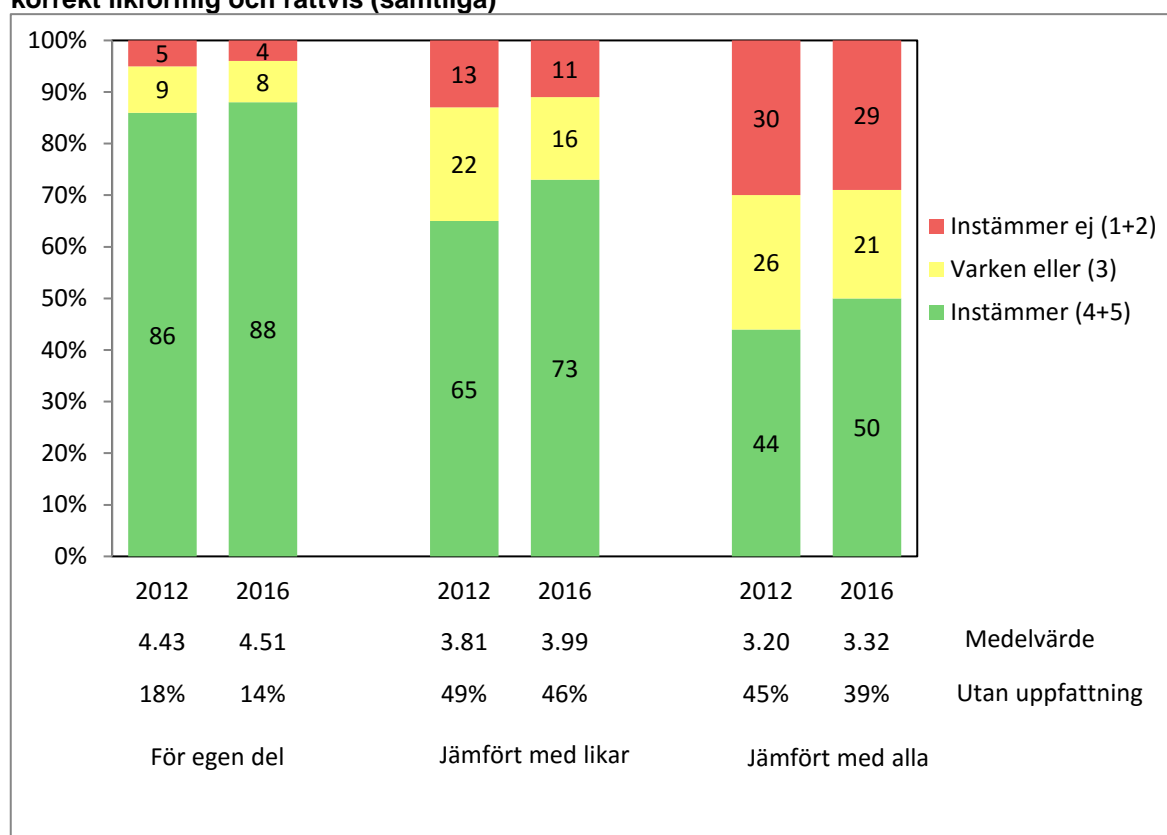
Skatteverkets medborgarundersökningar

Frågan vi kan ställa oss är: ”I vilken utsträckning lyckas Skatteverket i allmänhetens ögon skapa likabehandling och rättvisa?”. I den förra medborgarundersökningen 2012 ställdes för första gången frågor kring om hur Skatteverket behandlar skattebetalarna rättvist. Frågorna i form av påståenden ställdes i tre nivåer, se följande uppställning:

Nivå 1: För egen del	Nivå 2: I förhållande till "likar"	Nivå 3: Generell likabehandling
Påstående: "Jag har för egen del blivit korrekt behandlad av Skatteverket" 	Påstående: "Skatteverket behandlar alla skattebetalare med liknande inkomster som mina på ett likvärdigt sätt" 	Påstående: "Skatteverket behandlar alla skattebetalare på ett rättvist sätt oavsett deras ekonomiska förhållanden"

Inledningsvis kan vi studera resultatet avseende samtliga, hela allmänheten. I diagram 27 finns en jämförelse mellan årets undersökning och 2012 års. Vi kan notera att andelen som instämmer har ökat i alla nivåer. Samtidigt har andelen som inte har någon uppfattning överlag minskat. Liksom 2012 är det störst andel som instämmer i påståendet att man blivit korrekt behandlad för egen del, för att sedan minska vid jämförelse med ”likar” och bli ännu mindre när man ser till alla oavsett inkomstförhållanden.

Diagram 27: Allmänhetens syn på om Skatteverkets behandling av skattebetalarna är korrekt likformig och rättvis (samtliga)

Anm. Formuleringar:

Nivå 1: ”Jag har för egen del blivit korrekt behandlad av Skatteverket”

Nivå 2: ”Skatteverket behandlar alla skattebetalare med liknande inkomster som mina på ett likvärdigt sätt”

Nivå 3: ”Skatteverket behandlar alla skattebetalare på ett rättvist sätt oavsett deras ekonomiska förhållanden”

När det gäller påståendet ”Jag har för egen del blivit korrekt behandlad av Skatteverket” har den ökade instämmandegraden skett enbart bland männen. I årets undersökning instämmer män och kvinnor i lika hög grad i detta påstående.

Det är intressant att dela upp respondenterna i de som haft respektive inte haft personlig kontakt med Skatteverket under de senaste 12 månaderna,¹⁰ eftersom de som haft personlig

¹⁰ Med personlig kontakt avses här kontakt via: telefon, brev, e-post, personligt besök eller kontakt via Skatteverkets webbplats.

kontakt har en någorlunda aktuell erfarenhet av hur de har behandlats. I årets undersökning är förhållandet detsamma som 2012. De som haft kontakt har en mer klar uppfattning, de svarade inte i samma utsträckning ”ingen uppfattning”. Och det gäller för alla tre rättvisedimensionerna, nivå 1 - 3. Den högre andelen med uppfattning bland dem som haft kontakt pekar dock inte i någon speciell riktning. Det är fler som instämmer men också fler som inte instämmer i att skattebetalarna behandlas korrekt, likformigt och rättvist.

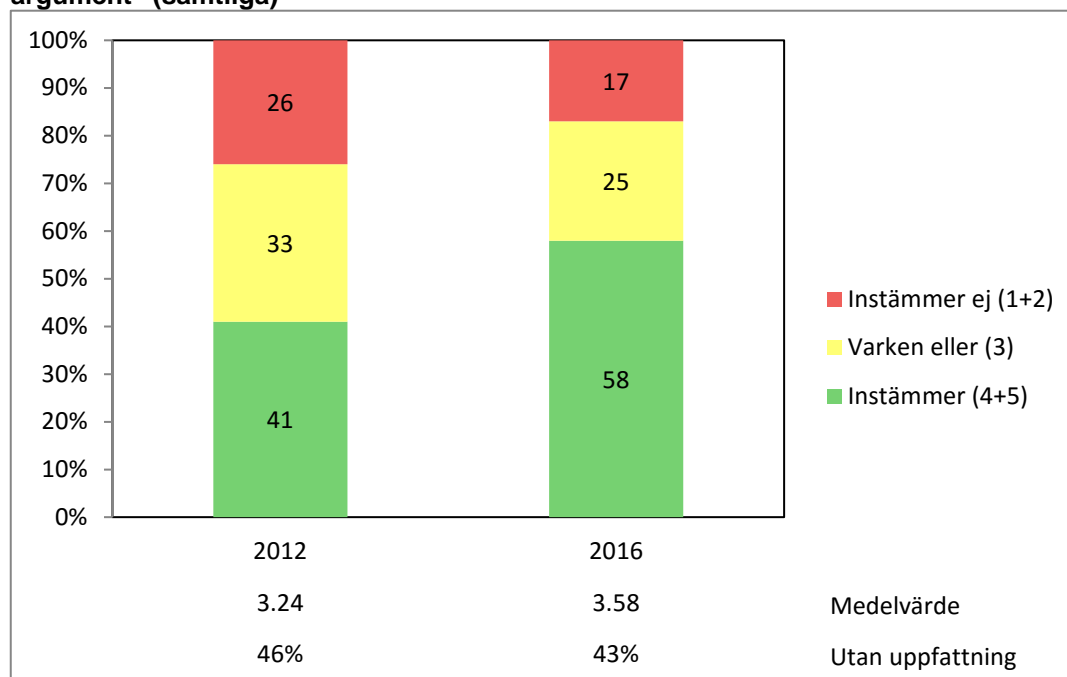
Mer om uppfattningen om rättvisa i behandlingen för egen del

För att kunna känna sig rättvist behandlad är det viktigt att få utrymme att föra fram sina argument. I årets undersökning, liksom i den förra, har de svarande även fått ta ställning till påståendet: ”Om jag skulle bli kontrollerad av Skatteverket så skulle man lyssna på mina argument”.

Om vi inledningsvis gör en jämförelse med 2012 års undersökning är andelen som inte hade någon uppfattning eller svarade varken eller, även i årets undersökning stor – omkring två tredjedelar. Samtidigt är det en minskning i årets undersökning, både bland dem som inte hade någon uppfattning eller svarade varken eller. Att en så stor andel svarade på dessa sätt torde förklaras av att frågan för många är hypotetisk.

Går vi sedan över till svaren från dem som tog ställning till påståendet ser vi att graden av instämmande har ökat. Andelen som instämde ökade från 41 till 58 procent och andelen som inte instämde minskade från 26 till 17 procent (se diagram 28).

Diagram 28: ”Om jag skulle bli kontrollerad av Skatteverket skulle man lyssna på mina argument” (samtliga)

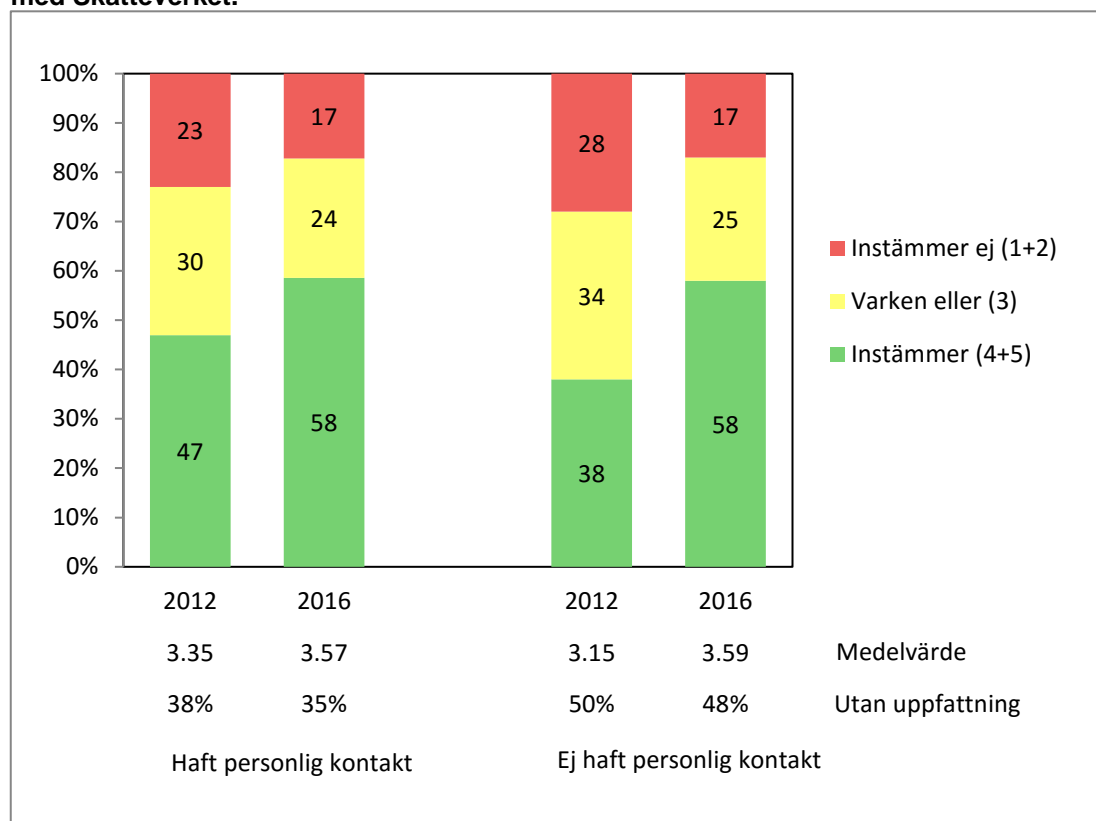
Av svaren kan vi när det gäller trender gruppvis konstatera att andelen i åldersgruppen 18 – 24 år som instämmer ökat kraftigt från 30 till 57 procent.

I gruppen egna företagare har dock andelen som inte instämmer ökat något, från 24 till 27 procent. I denna grupp är det också flest som redovisar en uppfattning. Andelen som inte tog ställning till påståendet var 27 procent jämfört med 43 procent på totalen.

Avslutningsvis kan vi notera följande om vi delar upp populationen i dem som haft personlig kontakt med Skatteverket under de senaste 12 månaderna och i dem som inte haft personlig kontakt under samma tidsrymd. I 2012 års undersökning fanns det en skillnad; de som haft kontakt med Skatteverket instämde i högre grad, 47 procent jämfört med 38 procent. I årets undersökning är andelen som instämmer densamma, 58 procent, i dessa två grupper. Samtidigt är det en större andel bland dem som inte haft kontakt som inte har någon uppfattning, se diagram 29.

Resultatet är ett tecken på att andelen som upplever att de blivit lyssnade på har ökat bland dem som haft kontakt med Skatteverket, men också att ryktet hos Skatteverkets handläggare har kommit ikapp det faktiska bemötandet.

Diagram 29: "Om jag skulle bli kontrollerad av Skatteverket skulle man lyssna på mina argument". Haft personlig kontakt med Skatteverket respektive inte haft personlig kontakt med Skatteverket.

4.8 Normer kring eget och andras fusk

Normer kan fungera som drivkraft för skattefusk på många sätt. Det kan till exempel handla om föreställningar om att skattereglerna inte följs av andra grupper eller att skattereglerna inte uppfattas som legitima.

Då normer etableras över tiden är de svåra att påverka direkt eller på kort sikt. På lång sikt kan ändringar i regelsystemen och uppfattningen om hur väl Skatteverket lyckas motverka skattefel ha en indirekt påverkan på de föreställningar som utgör grund för normerna. I Skatteverkets medborgarundersökningar ställs frågor dels om normer kring eget fusk, dels om acceptansen för att andra fuskar.

4.8.1 Attityden till eget fusk

I den förra undersökningen, 2012, konstaterades en tydlig förändring i inställningen till eget fusk. Andelen som instämde i påståendet ”Om jag själv hade möjlighet skulle jag undanhålla inkomster från beskattning”, minskade från 17 procent 2006 till 7 procent 2012. I årets undersökning har andelen minskat ytterligare något, till 5 procent.

Om vi ser till utvecklingen när det gäller andelen som tar avstånd från påståendet är det i årets undersökning 90 procent som inte instämmer i påståendet. Det är en ytterligare bekräftelse på att en normförskjutning har skett. Motsvarande andel var 86 procent 2012. I undersökningarna som gjordes mellan åren 2001 – 2006 var andelen någorlunda densamma, omkring 65 procent.

Ytterligare stöd för att normerna kring eget fusk har förändrats får vi när vi konstaterar att andelen som inte tagit ställning minskat kontinuerligt, från 17 procent i 2001 års undersökning till 7 procent i årets undersökning.

Vi kan liksom i 2012 års undersökning konstatera att normförändringen kring eget fusk finns oberoende av kön, arbete eller ålder, jämför diagram 31 och 32 nedan.

Diagram 30: "Om jag själv hade möjlighet skulle jag undanhålla inkomster från beskattning" (samtliga)

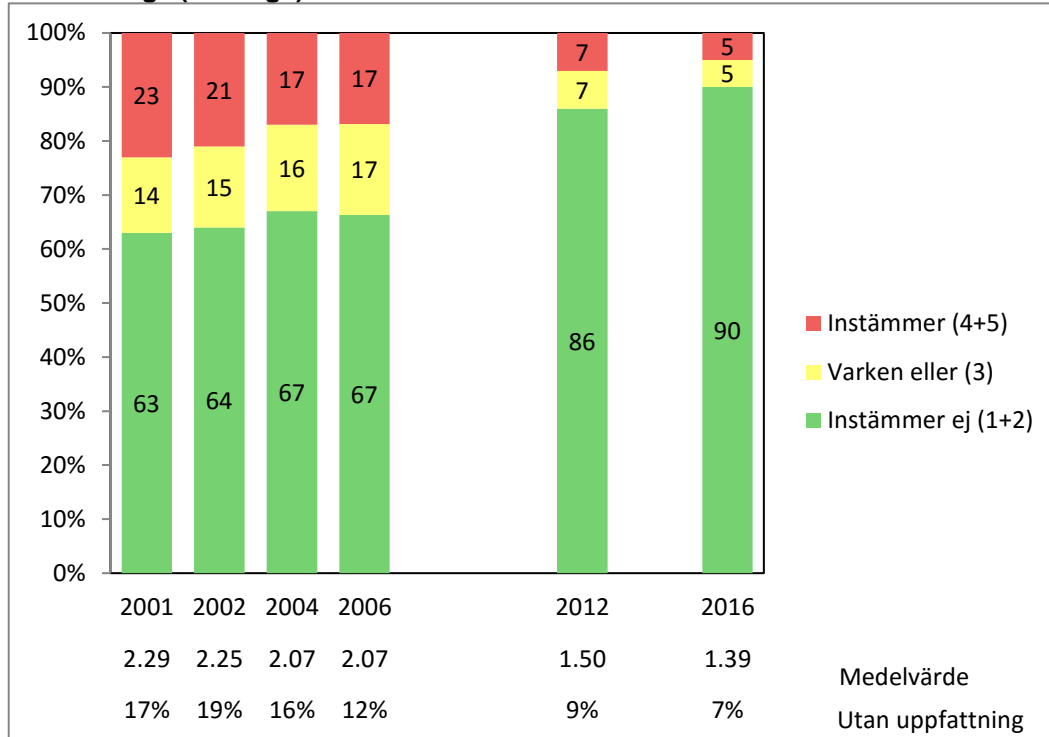

Diagram 31: "Om jag själv hade möjlighet skulle jag undanhålla inkomster från beskattning" (andel som instämmer i påståendet, kön och arbete)

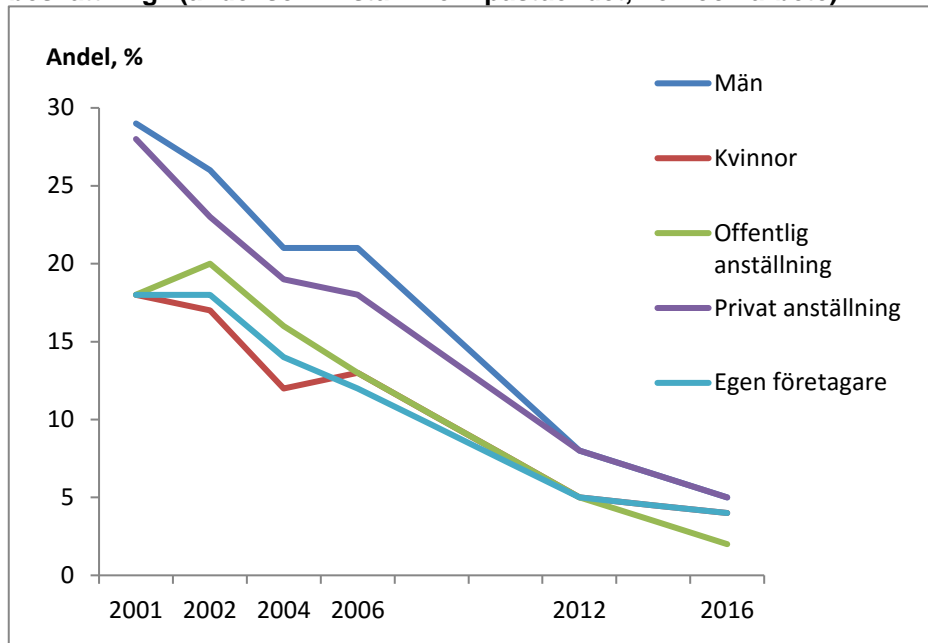
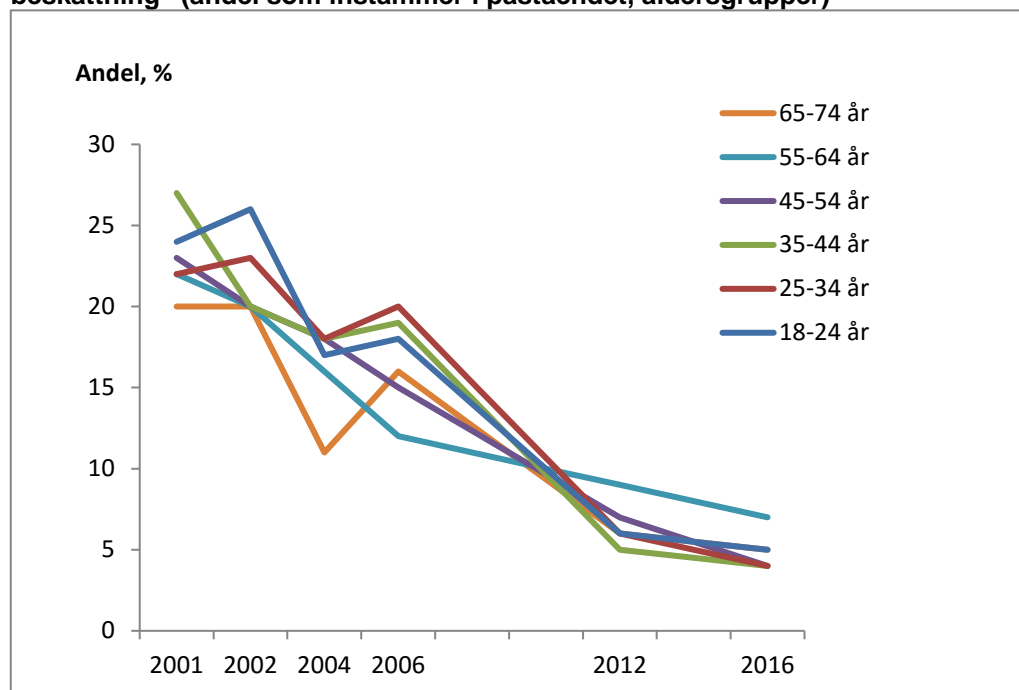

Diagram 32: "Om jag själv hade möjlighet skulle jag undanhålla inkomster från beskattning" (andel som instämmer i påståendet, åldersgrupper)

Upptäcktsriskens betydelse för inställningen till att fuska med skatten

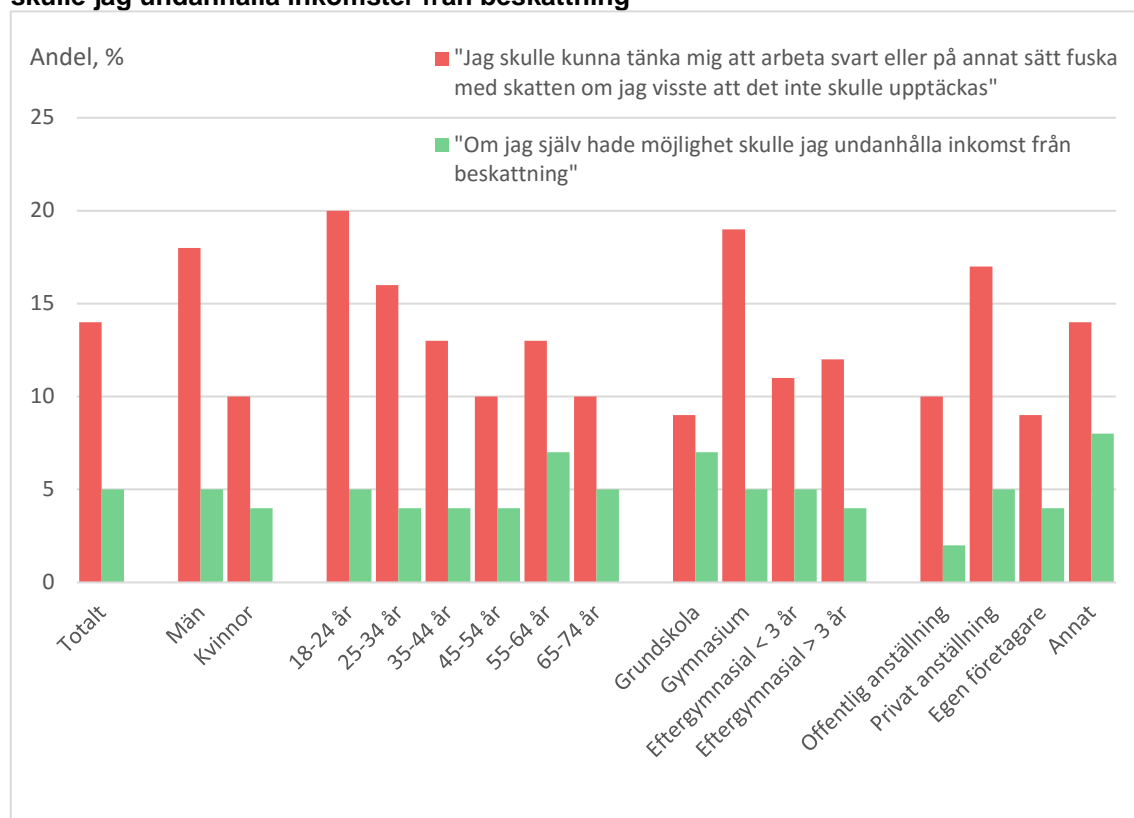
De svarande i årets undersökning fick ta ställning till påståendet "Jag skulle kunna tänka mig att arbeta svart eller fuska med skatten om jag visste att det inte skulle upptäckas". Svartalternativen var "Ja" eller "Nej". Det var en betydligt högre andel – 14 procent - som svarade "Ja", dvs. instämde i detta, än som instämde i påståendet "Om jag själv hade möjlighet skulle jag undanhålla inkomster från beskattning", 5 procent.

Det är högst plausibelt att de svarande tydligare vägde in upptäcktsrisken när de tog ställning till påståendet där upptäcktsrisken framgår explicit. Vidare kan det vara så att många förknippar "undanhålla inkomster från beskattning" med att man inte redovisar inkomster i självdeklarationen medan svartarbete ses som något annat (se vidare avsnitt 6).

Jämför vi hur olika grupper svarade på de aktuella påståendena kan vi konstatera att det bland män, privatanställda och personer med gymnasieskola som högsta utbildningsnivå, finns en högre andel som kan tänka sig att fuska med skatten om de visste att det inte skulle upptäckas. Det finns även ett ålderssamband, andelen som instämde var i 20 procent i åldersgruppen 18-24 år.

I diagram 33 visas för olika grupper skillnaden när det gäller andelen som svarade "Ja" på påståendet "Jag skulle kunna tänka mig att arbeta svart eller fuska med skatten om jag visste att det inte skulle upptäckas", respektive "Instämde" (4+5) i påståendet "Om jag själv hade möjlighet skulle jag undanhålla inkomster från beskattning".

Diagram 33: Jämförelse mellan andelen som svarade "Ja" på påståendet "Jag skulle kunna tänka mig att arbeta svart eller på annat sätt fuska med skatten om jag visste att det inte skulle upptäckas" och "Instämde" (4+5) i påståendet "Om jag själv hade möjlighet skulle jag undanhålla inkomster från beskattning"

För båda påståendena finns det ett starkt negativt samband med inställningen till skattesystemet. Av de som tycker mycket illa om skattesystemet svarade 26 procent att de skulle kunna tänka sig att arbeta svart eller på annat sätt fuska med skatten om de visste att det inte skulle upptäckas, medan det endast var 5 procent som skulle kunna tänka sig detta bland dem som tycker mycket bra om skattesystemet.

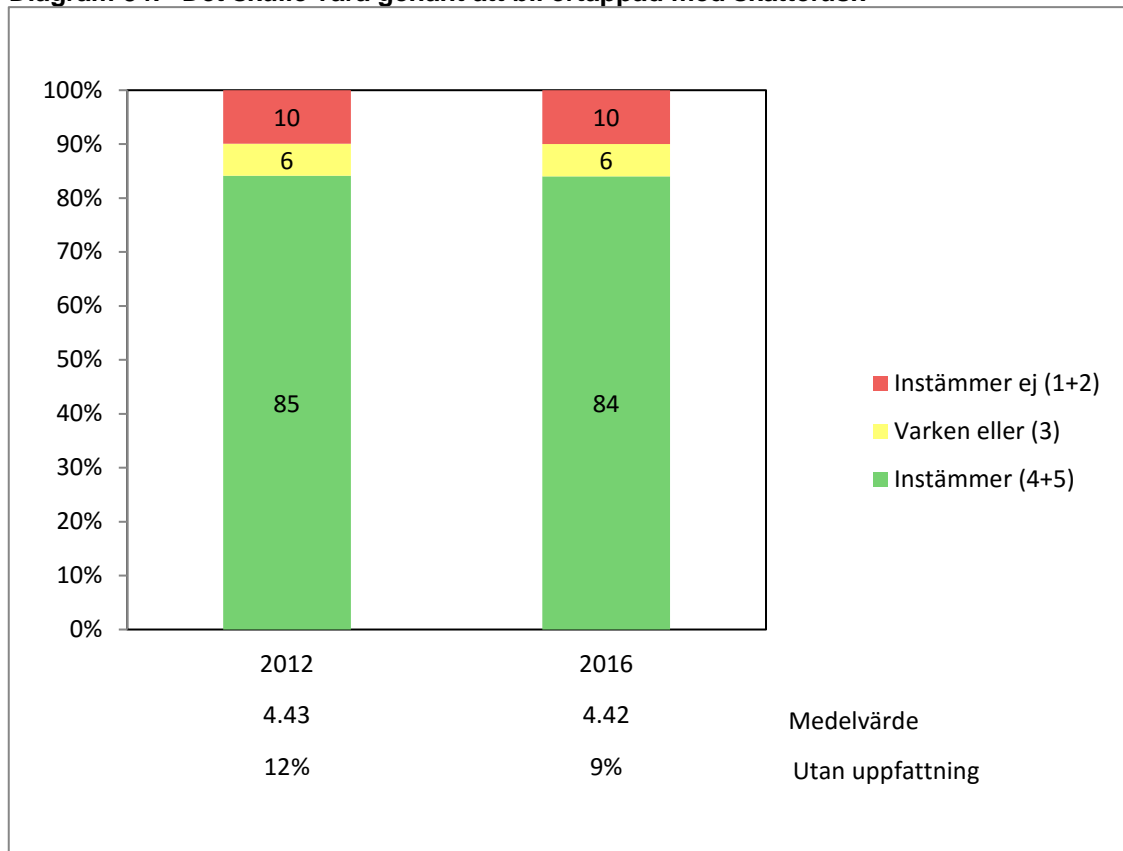
Det finns också för båda påståendena ett starkt samband med om man känner någon som skattefuskar, arbetat svart och/eller anlitat svart. Även i denna grupp var det 26 procent som svarade att de skulle kunna tänka sig att arbeta svart eller på annat sätt fuska med skatten om de visste att det inte skulle upptäckas.

Den sociala dimensionen på skattefusk

I 2012 års undersökning fick respondenterna för första gången ta ställning till ett påstående kopplat till den sociala dimensionen på skattefusk, "Det skulle vara genant att bli ertappade med skattefusk". Antagandet bakom är att ju mer genant det uppfattas desto mer "impregnerat" mot skattefusk kan samhället antas vara. I årets undersökning fanns påståendet med på nytt.

Precis som i 2012 års undersökning är det i årets undersökning genomgående en hög andel i alla grupper som instämmer i påståendet om att det skulle vara genant att bli ertappad med skattefusk. Andelen som instämmer i påståendet är 84 procent, en marginell minskning i förhållande till den förra undersökningen. Kvinnor, offentligt anställda och högutbildade är de grupper som har högst andel som tycker att det vore genant att bli ertappad med skattefusk. Det är ingen förändring i förhållande till 2012 års undersökning.

Diagram 34: "Det skulle vara genant att bli ertappad med skattefusk"

DemoskopPanelen

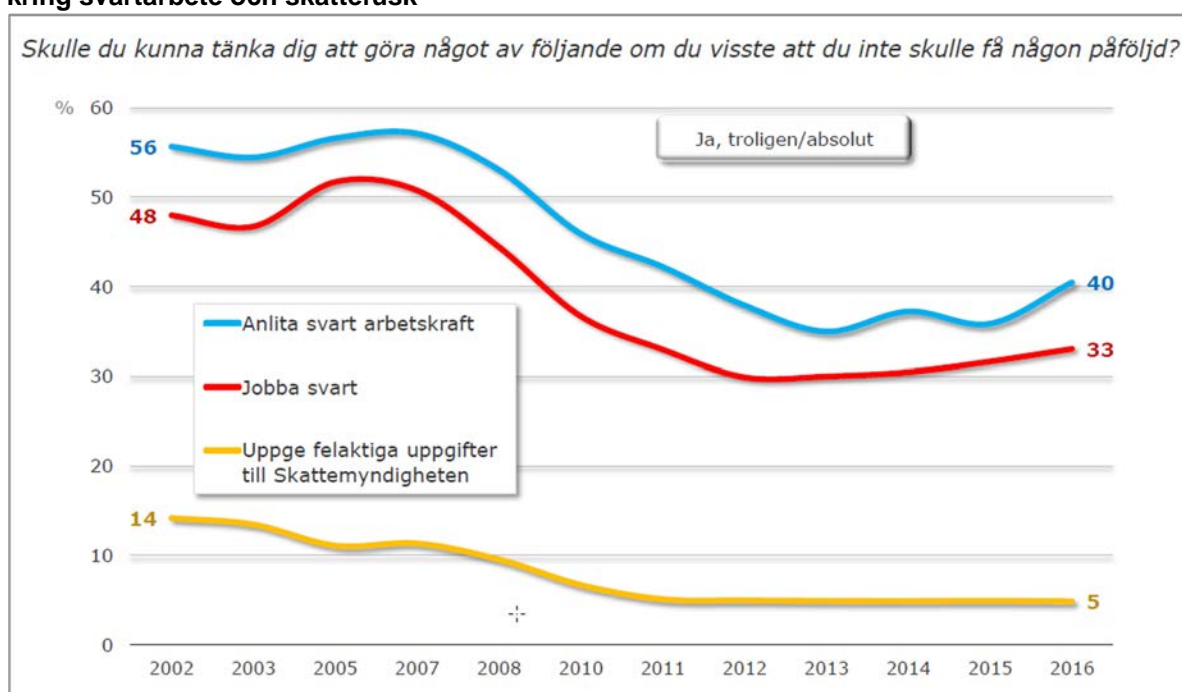
En undersökning som dock indikerar att fuskmoralen försämrats under de senaste åren genomförs av Demoskop. Inom ramen för den s.k. DemoskopPanelen har de i stort sett årligen sedan 2002 ställt tre frågor som kopplar till egna normer kring att anlita svart arbetskraft, jobba svart och uppge felaktiga uppgifter till Skatteverket.

- Skulle du kunna tänka dig att anlita svart arbetskraft om du visste att du inte skulle få någon påföljd?
- Skulle du kunna tänka dig att jobba svart om du visste att du inte skulle få någon påföljd?

- Skulle du kunna tänka dig att uppge felaktiga uppgifter till Skattemyndigheten om du visste att du inte skulle få någon påföljd?

Resultatet från Demoskop-Panelen visar att förhållningssättet kontinuerligt förbättrades mellan 2007 och omkring 2012, men att trenden därefter snarare går i motsatt riktning, se diagram 35. I synnerhet ses en skillnad mellan 2015 och 2016 i att fler kan tänka sig att anlita svart arbetskraft. En bidragande orsak kan vara att det s.k. ROT-avdraget reducerades den 1 januari 2016 från 50 procent till 30 procent av arbetskostnaden.

Diagram 35: Demoskop-Panelen. Tre frågor med koppling till medborgarnas egna normer kring svartarbete och skattefusk

4.8.2 Attityden till andras fusk

Vilken inställning man har till att andra skattefuskare eller arbetar svart ger ledtrådar till de normer som råder kring skattefusk i samhället. Är acceptansen hög har skattefusk och svartarbete lättare att finna fäste än om acceptansen är låg.

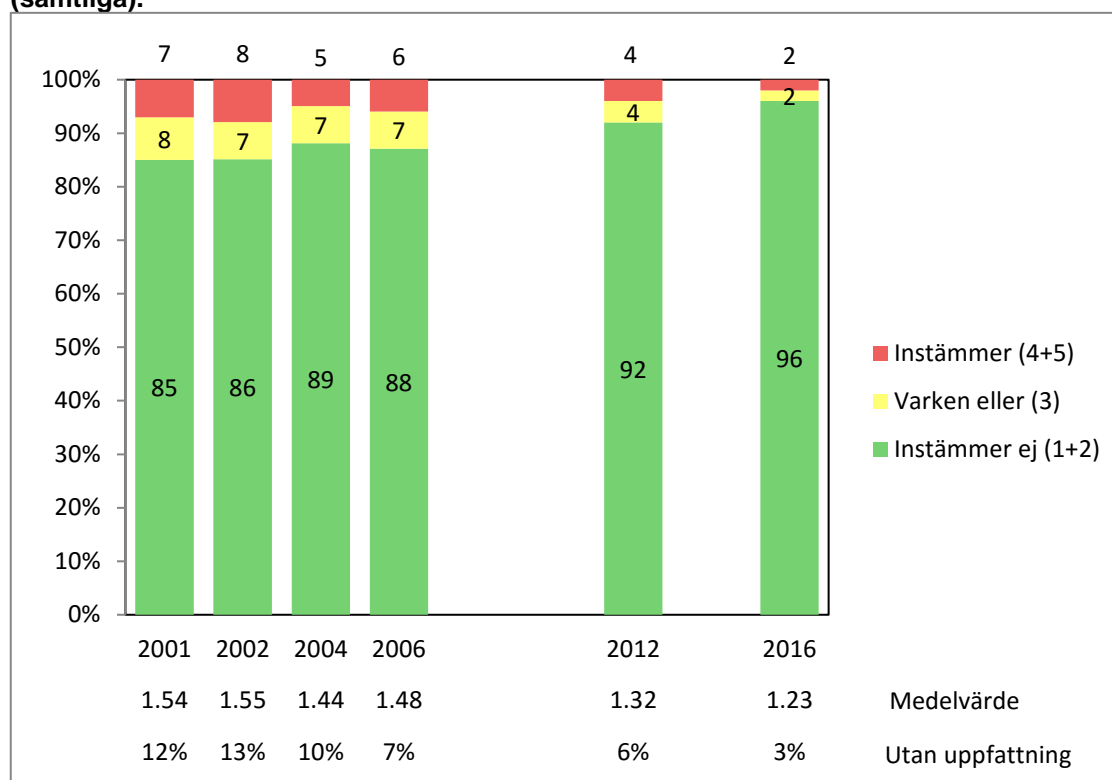
Acceptansen för skattefusk har minskat över tiden, jämför diagram 36. I årets undersökning är det endast 2 procent som instämmer i påståendet att det är OK om andra skattefuskare om de har möjlighet till det. Det är en ytterligare minskning med 2 procentenheter jämfört med 2012.

Vi kan även notera att den positiva trenden att fler och fler tar ställning i frågan håller i sig. Andelen som inte tar ställning till påståendet är i årets undersökning 3 procent, en

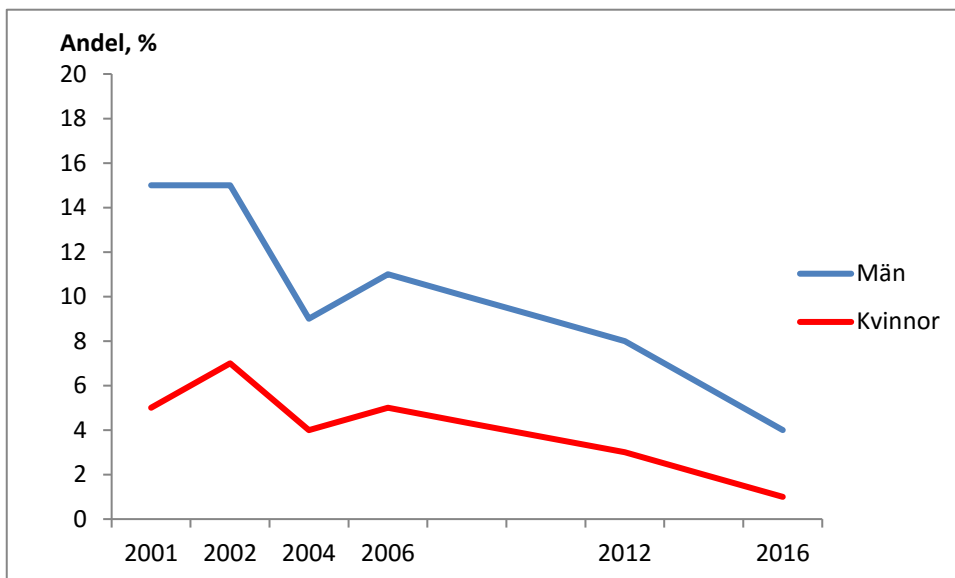
minskning med 3 procentenheter i förhållande till 2012 och en minskning med 9 procentenheter jämfört med 2001 års undersökning.

Delar vi upp respondenterna i grupper efter kön, arbete och ålder kan vi notera att utvecklingen i alla grupper överlag har varit positiv sedan 2001 års undersökning. I förhållande till 2012 har det bland egna företagare skett en ökning av andelen instämmer i påståendet i förhållande till 2012 års undersökning, men denna förändring är inte statistiskt säkerställd. Se vidare diagram 37 – 39 nedan.

Diagram 36: "För min egen del är det OK att folk skattefuskar om de har möjlighet till det" (samtliga).

**Diagram 37: "För min egen del är det OK att folk skattefuskar om de har möjlighet till det".
Andel som instämmer (kön)**

**Diagram 38: "För min egen del är det OK att folk skattefuskar om de har möjlighet till det".
Andel som instämmer (arbete).**

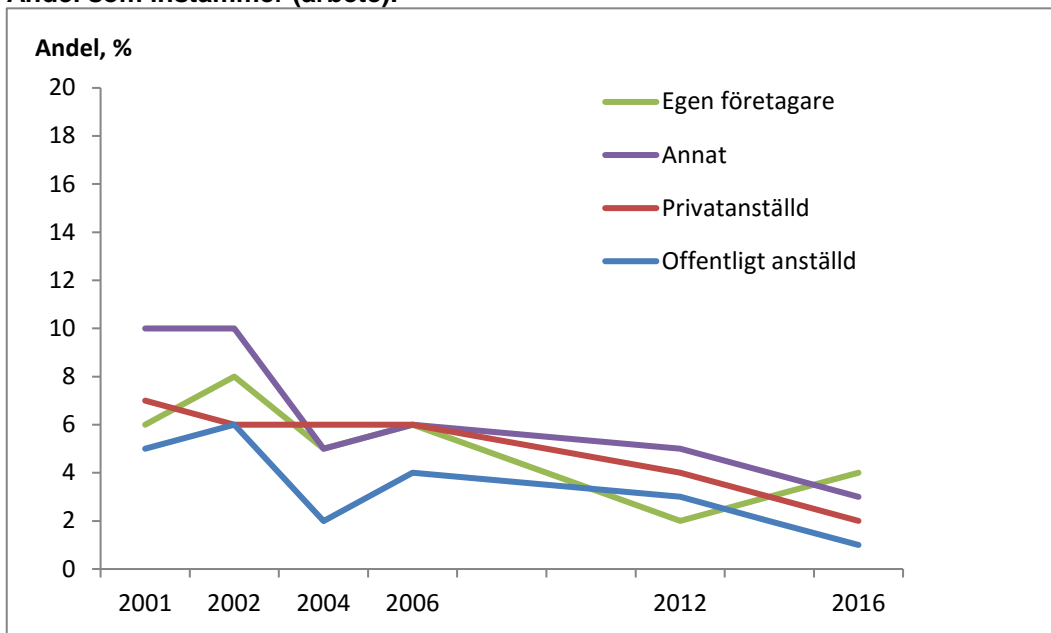
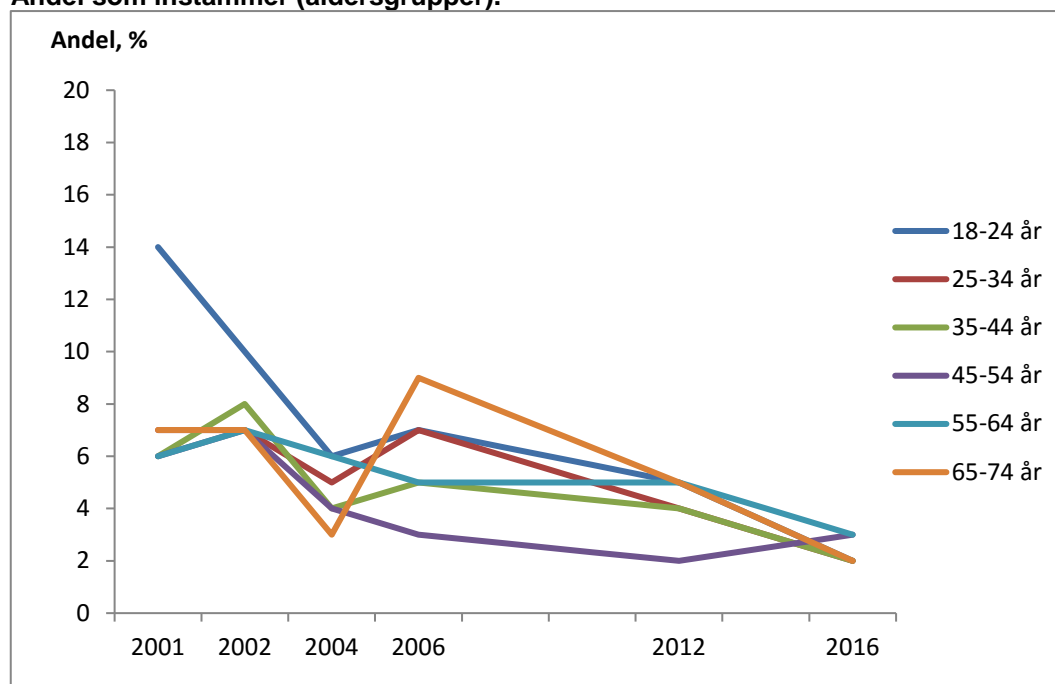

Diagram 39: "För min egen del är det OK att folk skattefuskar om de har möjlighet till det". Andel som instämmer (åldersgrupper).

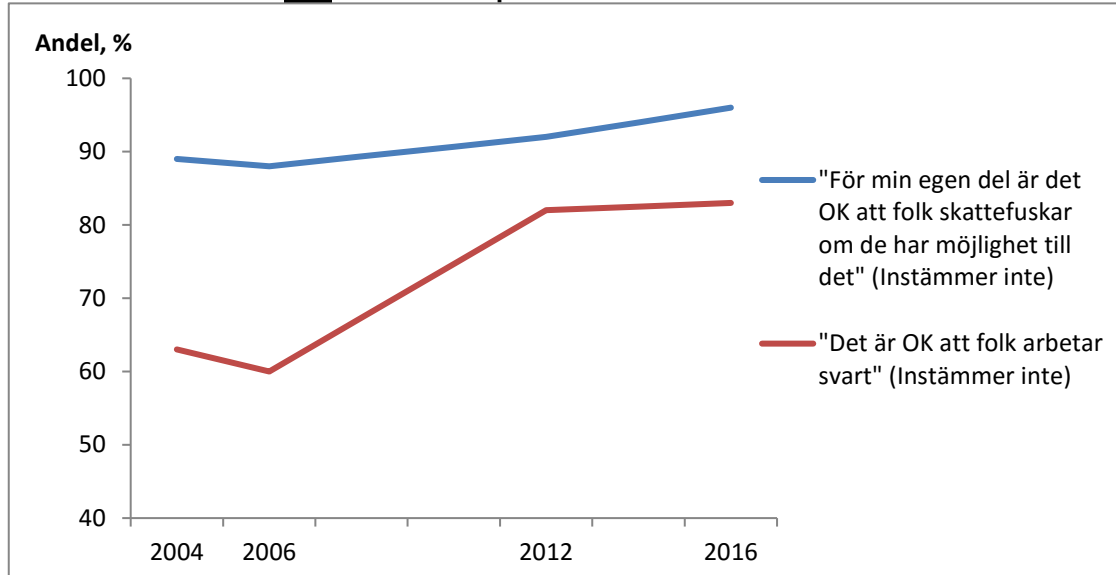
Skatteverket ser svartarbete som en delmängd av skattefusk men undersökningar visar att folk inte alltid uppfattar det på detta sätt. Ofta förknippas "skattefusk" med att man fuskar i själva deklARATIONEN medan att utelämna inkomster – som med svartarbete – för många är något annat. Åtminstone vid första åtanke, som när man kanske ganska kvickt fyller i ett undersökningsformulär.

Medborgarna visar högre acceptans för att folk arbetar svart än för att de "skattefuskar", trots att svartarbete alltså egentligen är en delmängd av skattefusk. Om vi jämför resultatet av de fyra senaste undersökningarna ser vi att gapet minskat vid de senaste undersökningarna.

Acceptansen för svartarbete minskade kraftigt mellan 2006 och 2012, jämför diagram 40. Under denna period infördes Rut- och Rot-avdragen¹¹ som omfattar verksamheter där svartarbete tidigare var vanligt förekommande. Avdragen gjorde att färre personer anlätade svart eller arbetade svart. Som en följd av detta minskade sannolikt även acceptansen för att andra arbetar svart.

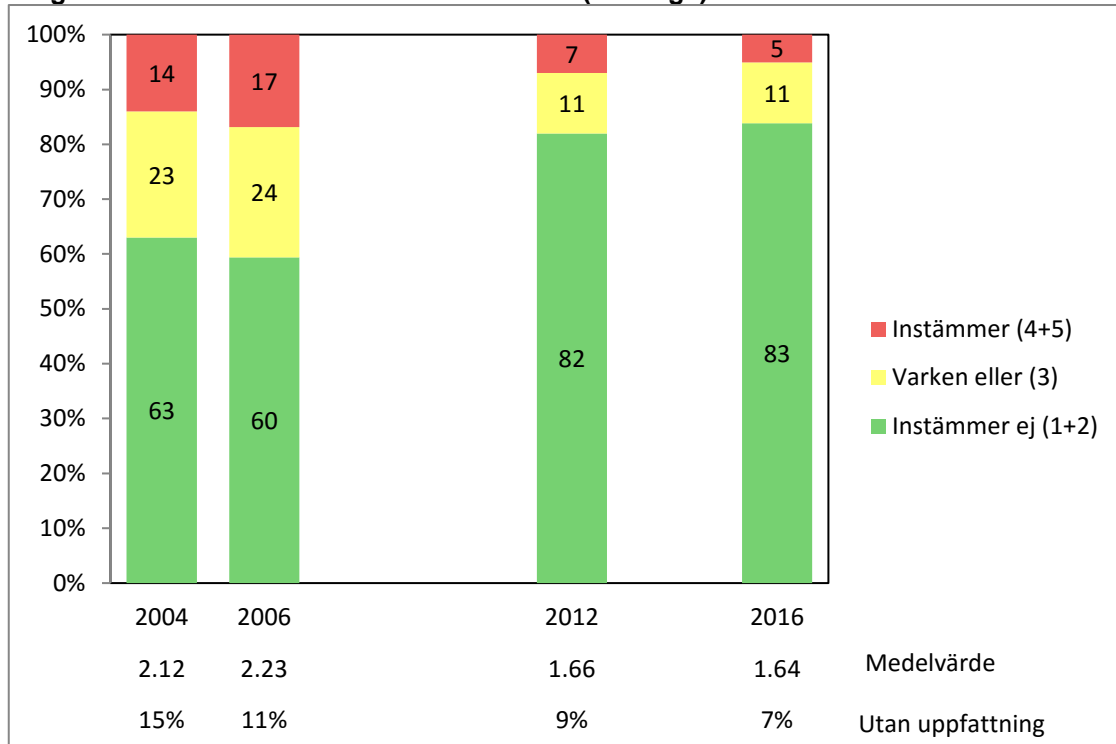
¹¹ Avdrag på skatt för arbetskostnaden när man anlitar någon för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad (Rot) och för hushållsnära tjänster (Rut)R

Diagram 40: Jämförelse mellan andelen som inte instämmer i påståendet om att det är OK att "skattefuska" och inte instämmer i påståendet att det är OK att arbeta svart.

Av diagram 41 framgår också att allt fler tar ställning till påståendet.

Diagram 41: "Det är OK att folk arbetar svart"(samtliga)

Väljer vi att dela in respondenterna i grupper kan vi notera följande:

I årets undersökning är det i princip ingen skillnad mellan män och kvinnor om vi ser till andelen som inte instämmer i att det är OK att arbeta svart.

Egenföretagare tar i något större utsträckning än anställda avstånd från att svartarbete. En förklaring till detta kan mycket väl vara att företagare i högre grad ser konkurrens från svartarbete som ett hot mot den egna försörjningen.

Diagram 42: Andel som inte tycker att det är OK att folk arbetar svart (kön)

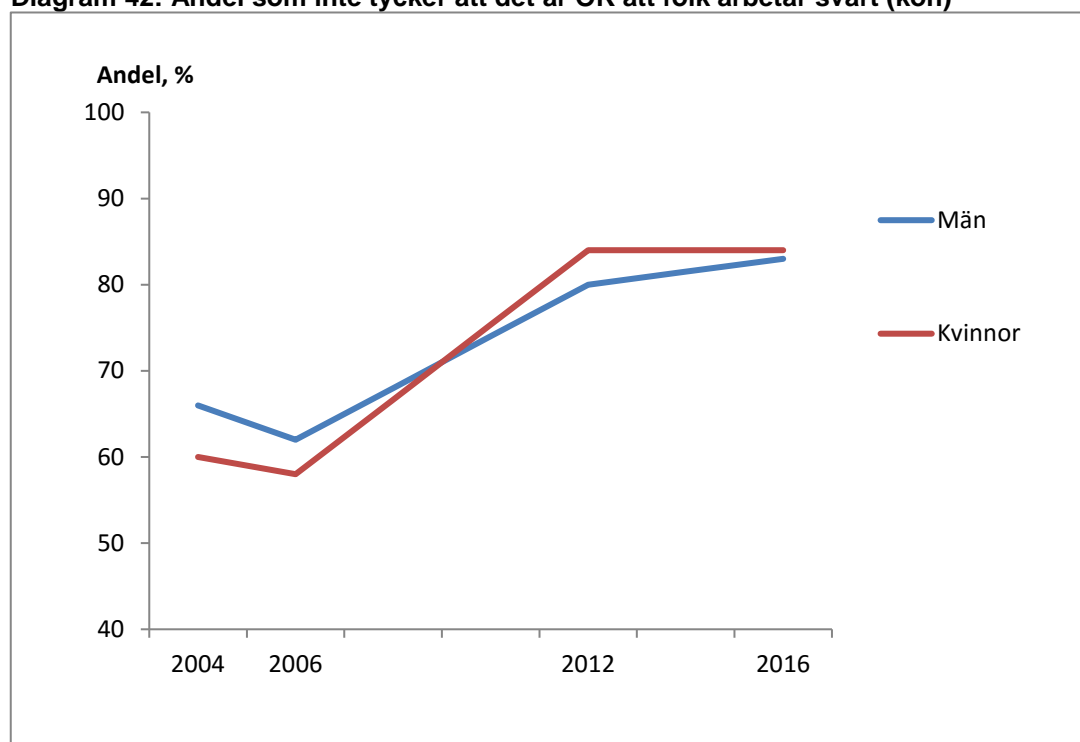
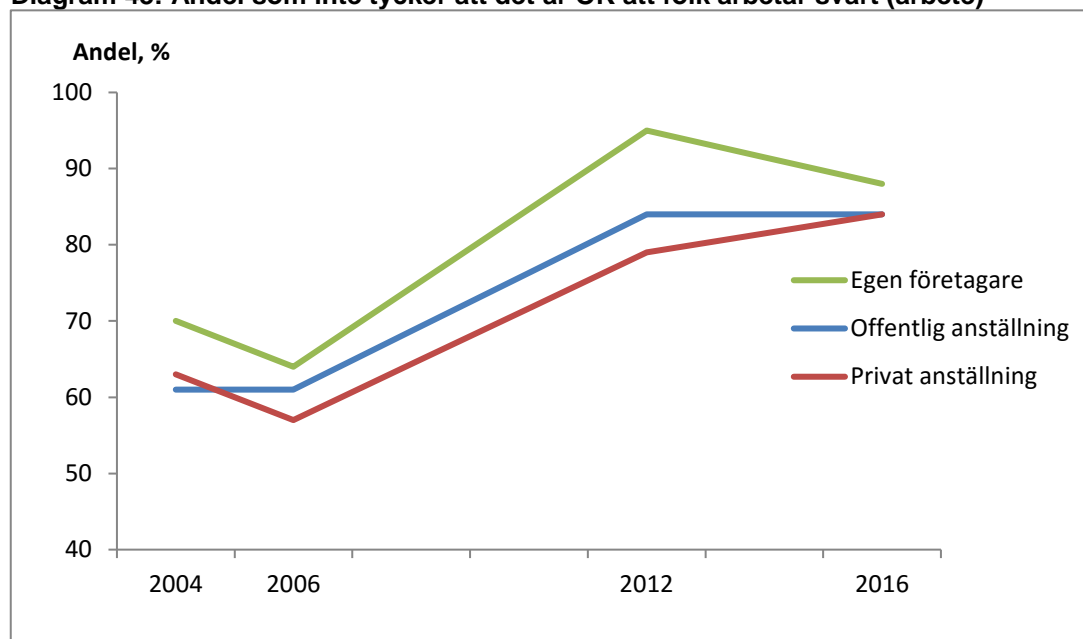
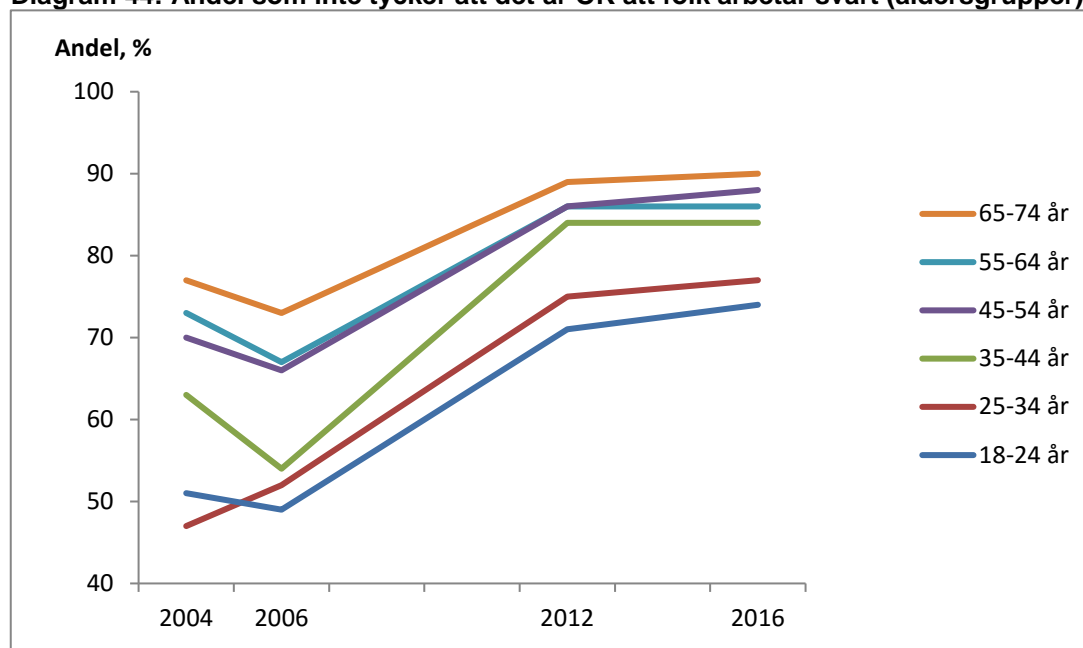

Diagram 43: Andel som inte tycker att det är OK att folk arbetar svart (arbete)

Beträffande åldersgrupperna kvarstår samma mönster som i de förra undersökningarna, nämligen att acceptansen för att arbeta svart är högre bland yngre än bland äldre.

Diagram 44: Andel som inte tycker att det är OK att folk arbetar svart (åldersgrupper)

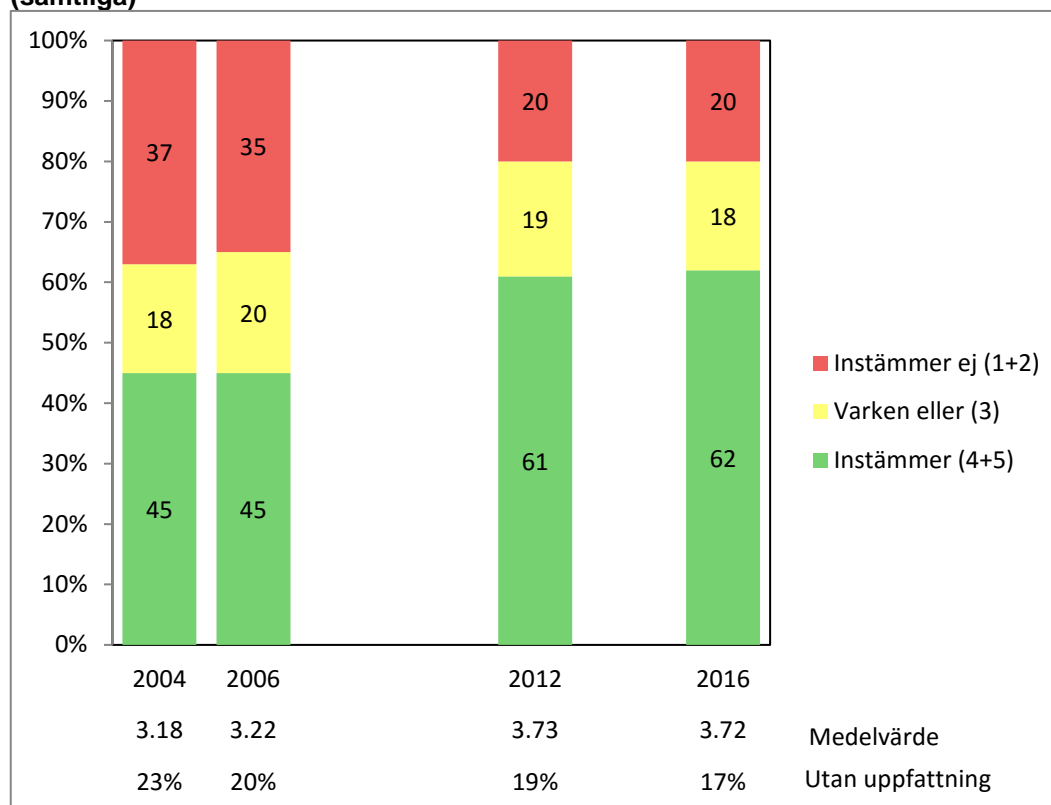

4.8.3 Acceptansen för svartarbete i ens omgivning

Sedan undersökningen 2004 har det även ställts en fråga om hur personer i ens omgivning skulle se på om man arbetade svart. Uppfattningen bland medborgarna när det gäller omgivningens acceptans förändrade kraftigt mellan 2006 och 2012 års undersökning. I 2006 års undersökning instämde 45 procent i påståendet medan motsvarande andel var 61 procent 2012.

Sammantaget kan vi konstatera att det var en kraftigt ökande instämmandegrad mellan 2006 och 2012 års undersökningar och att resultatet från årets undersökning visar på en oförändrad trend jämfört med 2012, jämför diagram 45.

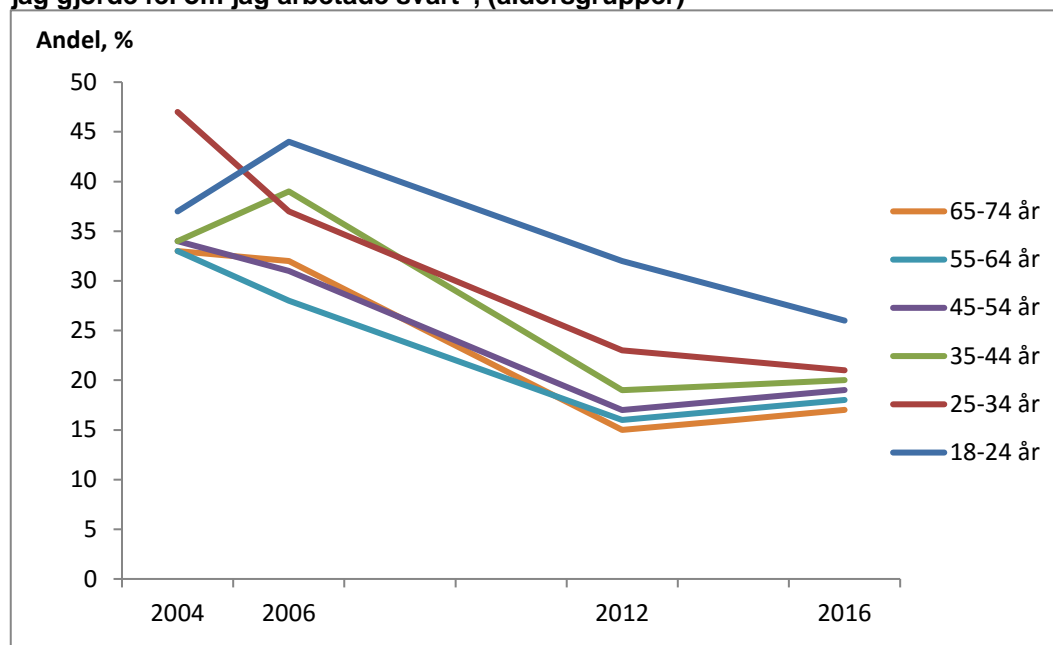
Diagram 45: Personer i min omgivning skulle tycka att jag gjorde fel om jag arbetade svart (samtliga)

Delar vi in respondenterna i olika grupper ser vi att det i förhållande till 2012 har skett en utjämning när det gäller graden av instämmande mellan åldersgrupper och sysselsättningsgrupper. Dessa förändringar är dock inte statistiskt säkerställda.

När det gäller åldersgrupperna kan vi vid en jämförelse med 2012, konstatera att andelen som instämmer har ökat något bland de yngre (18 -34 år) samtidigt som motsvarande andel har minskat något bland de äldre (55 -74 år), se diagram 46. Acceptansen för svartarbetet är dock fortfarande högre bland de yngre.

Diagram 46: Andel som instämmer i påståendet ”Personer i min omgivning skulle tycka att jag gjorde fel om jag arbetade svart”, (åldersgrupper)

4.9 Tilliten till andra människor och gemenskapen med det svenska samhället

För att förstärka analysen kring utvecklingen av den sociala tilliten i samhället har vi ställt två nya påståenden i årets undersökning; ”Jag litar på de flesta människor” och ”Jag känner gemenskap och samhörighet med det nuvarande svenska samhället”.

Totalt var det 53 procent som instämde i ”Jag litar på de flesta människor” och 63 procent som instämde i ”Jag känner gemenskap och samhörighet med det nuvarande svenska samhället”.

Förutom den något olika graden av instämmande är svarsmönstret för de två påståendena ganska likartat. Svaren korrelerar starkt med synen på skattesystemet. Av de som svarade att de tycker mycket illa om skattesystemet var andelen som instämde endast 35 respektive 33 procent. Även personer utan eftergymnasial utbildning instämde i lägre grad.

Däremot finns det inget tydligt samband mellan dessa två påståenden och intresset för skattefrågor. Inte heller finns det några större skillnader mellan de som känner och de som inte känner någon som skattefuskar.

4.10 Sammanfattning av utvecklingen för medborgarperspektivet

Medborgarperspektivet tar sikte på faktorer som har genomslag på skattebetalarnas medverkan indirekt. Det handlar dels om kvaliteten på de formella politiska institutionerna, dels om normer kring skattebetalning samt social tillit som etableras över tiden.

Medborgarnas inställning förändrades i positiv riktning för en rad frågor mellan 2006 och 2012 och resultatet från årets undersökning visar sammantaget på en fortsatt positiv utveckling.

När det gäller inställningen till skattesystemet har andelen nöjda fortsatt att öka i 2016 års undersökning. På frågan om hur man anser att skattemedlen används på ett bra sätt har andelen som instämmer ökat något i förhållande till 2012, då frågan ställdes för första gången. Förtroendet för myndigheter i allmänhet har fortsatt att öka.

Förtroendet för Skatteverkets sätt att sköta sin uppgift ökade kraftigt mellan 2006 och 2012 och har fortsatt att öka till 2016. I årets undersökning instämde 70 procent i påståendet. Andelen som instämmer i att Skatteverket är bra på att motarbeta skattefusk har också fortsatt att öka, dock på en lägre instämmandenivå (35 procent i årets undersökning).

Andelen som anser att mer resurser borde läggas på att upptäcka skattefusk ligger kvar på i princip samma nivå som 2012, 73 procent. Här finns det fortfarande en tydlig skillnad beroende på ålder, yngre personer instämmer i lägre grad än äldre.

Den största förändringen mellan 2012 och 2016 gäller påståendet ”Om jag skulle bli kontrollerad av Skatteverket så skulle man lyssna på mina argument” där andelen instämmande ökade från 41 till 58 procent. Nära hälften av alla respondenter hade dock inte någon uppfattning i denna fråga.

Beträffande normer kring skattefusk kan vi konstatera att acceptansen fortsätter att vara låg både när det gäller eget och andras fusk. Motsvarande gäller för synen på svartarbete.

I de två följande diagrammen sammanfattas utvecklingen när det gäller svaren på påståenden kopplade till medborgarperspektivet.

Diagram 47: Utvecklingen när det gäller andelen som instämmer (4+5) i positiva påståenden kopplade till medborgarperspektivet

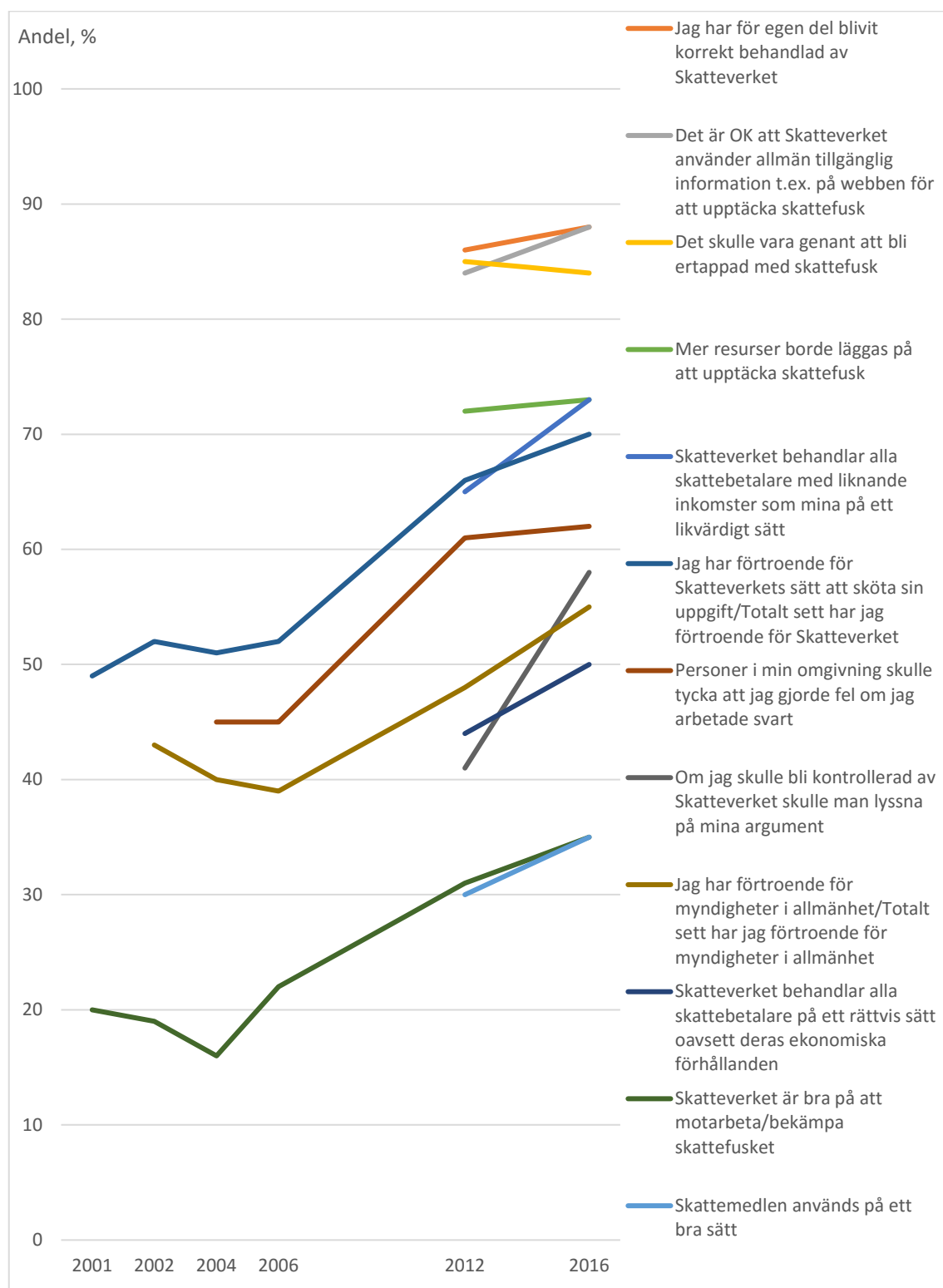
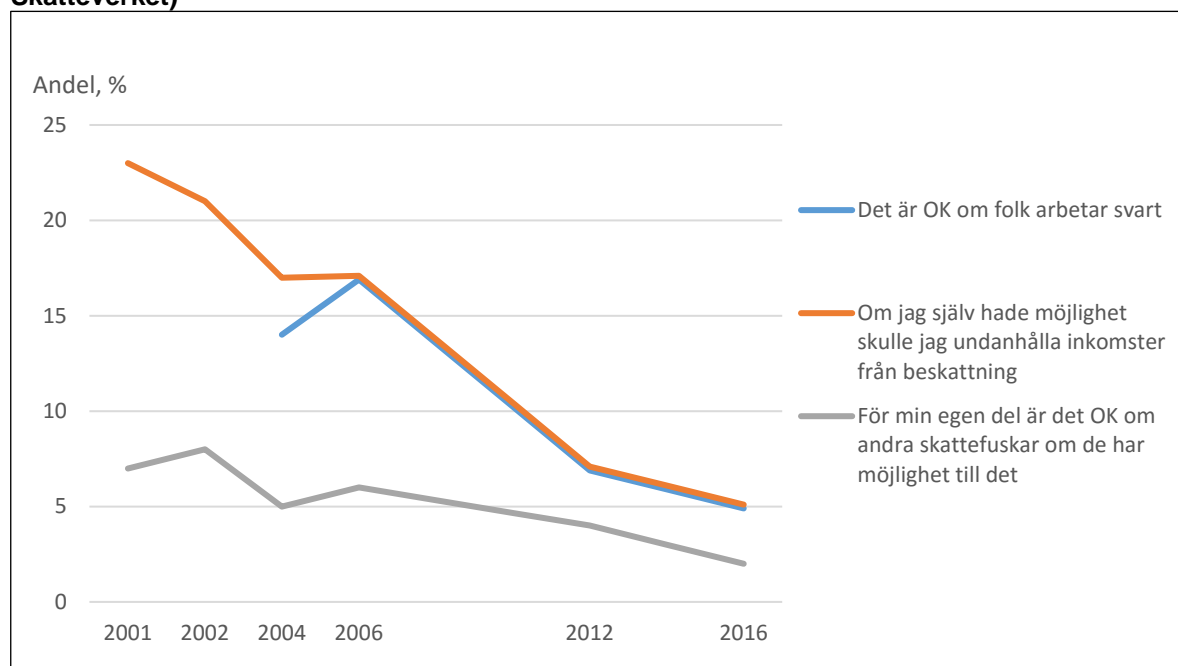

Diagram 48: Utvecklingen när det gäller andelen som instämmer (4+5) i negativa påståenden kopplade till medborgarperspektivet (nedåtgående trend fördelaktig för Skatteverket)

Diagrammen ovan, avseende medborgarperspektivet, visar att uppfattningen över den aktuella tidsperioden för de allra flesta påståenden har varit fördelaktig för Skatteverket.

5 Skattebetalarperspektivet

Skattebetalarperspektivet handlar om hur skattebetalarna direkt – i deras roll som skattebetalare – påverkas av Skatteverkets åtgärder. Vi gör en summering av hur kontakterna med Skatteverket har förändrats mellan 2002 – 2016. Sedan tar vi i tur och ordning upp hur man i medborgarenkäten subjektivt bedömt ”förutsättningar att göra rätt”, ”felutrymme” (möjligheterna att göra fel) samt upplevd ”risk för upptäckt”.

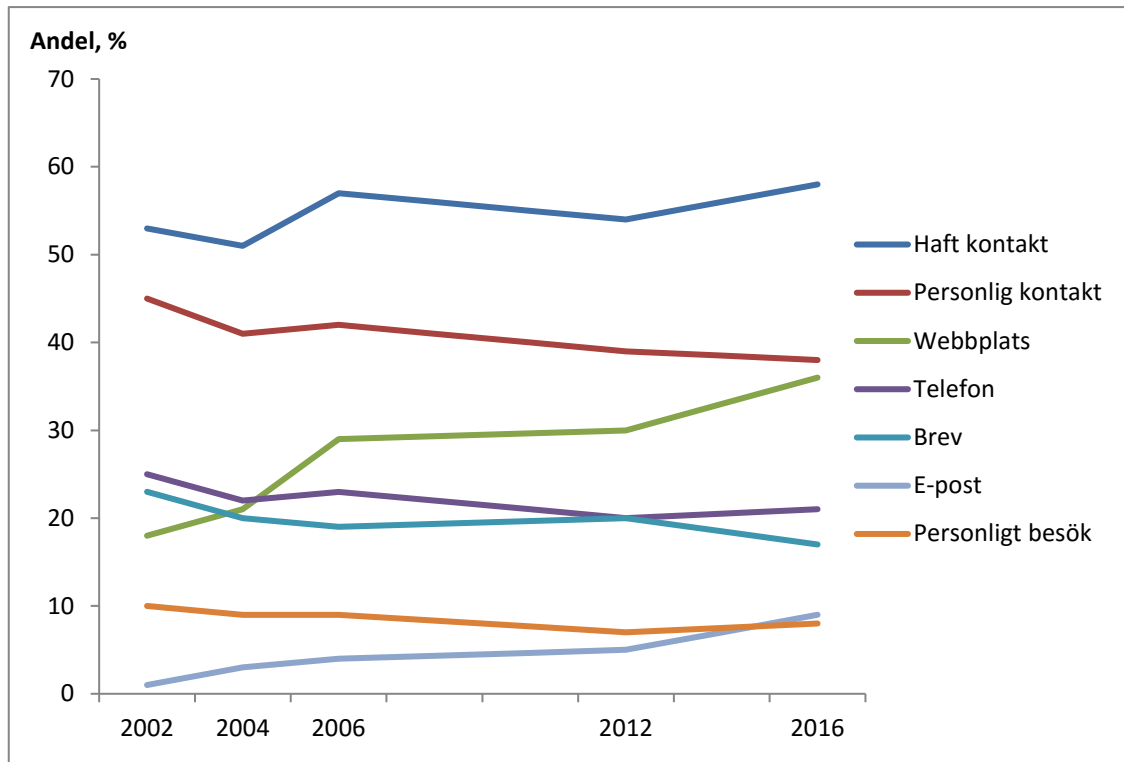
5.1 Kontaktvägarna med Skatteverket

En fråga i undersökningen gäller på vilket sätt man haft kontakt med Skatteverket under de senaste tolv månaderna (se diagram 49).

Drygt hälften av respondenterna i våra undersökningar 2002 – 2006 har svarat att de haft någon form av kontakt (telefon, brev, e-post, besök eller använt webbplatsen). En viss ökning kan ses i årets undersökning till följd av ett ökat användande av Skatteverkets webbplats.

Ser vi till andelen som haft personlig kontakt (definierat som kontakt via telefon, brev, e-post eller personligt besök) kan vi konstatera att andelen har minskat under åren, från 45 procent 2002 till 38 procent 2016.

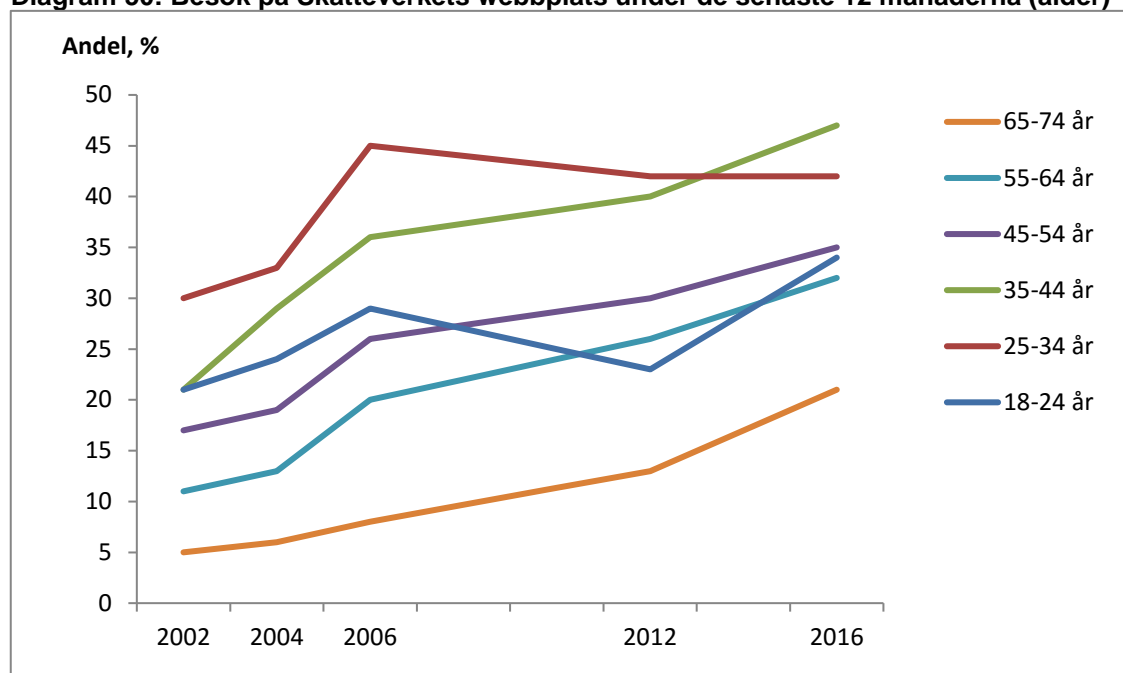
Diagram 49: Kontakterna med Skatteverket 2002 – 2016 (procent)

Webbplatsen är det kontaktsätt som har ökat mest under den aktuella perioden, från 18 procent 2002 till 36 procent 2016. E-post ökar också men ligger kvar på en förhållandevis låg andel sett till alla medborgare, 9 procent 2016 (1 procent 2002). Bland egna företagare har dock användandet av e-post ökat rejält, 26 procent 2016 (2 procent 2002 och 12 procent 2012).

Av diagram 50 framgår hur användandet av Skatteverkets webbplats har utvecklats sedan undersökningen 2002, sett till åldersgrupper. Relativt sett är förändringen störst bland äldre, 65- 74 år. I denna grupp har andelen som besökt webbplatsen ökat från 8 till 21 procent mellan 2006 och 2016. För åldersgruppen 25-34 år är utvecklingen en annan. Här har utvecklingen planat ut; den har till och med minskat något mellan 2006 och 2016.

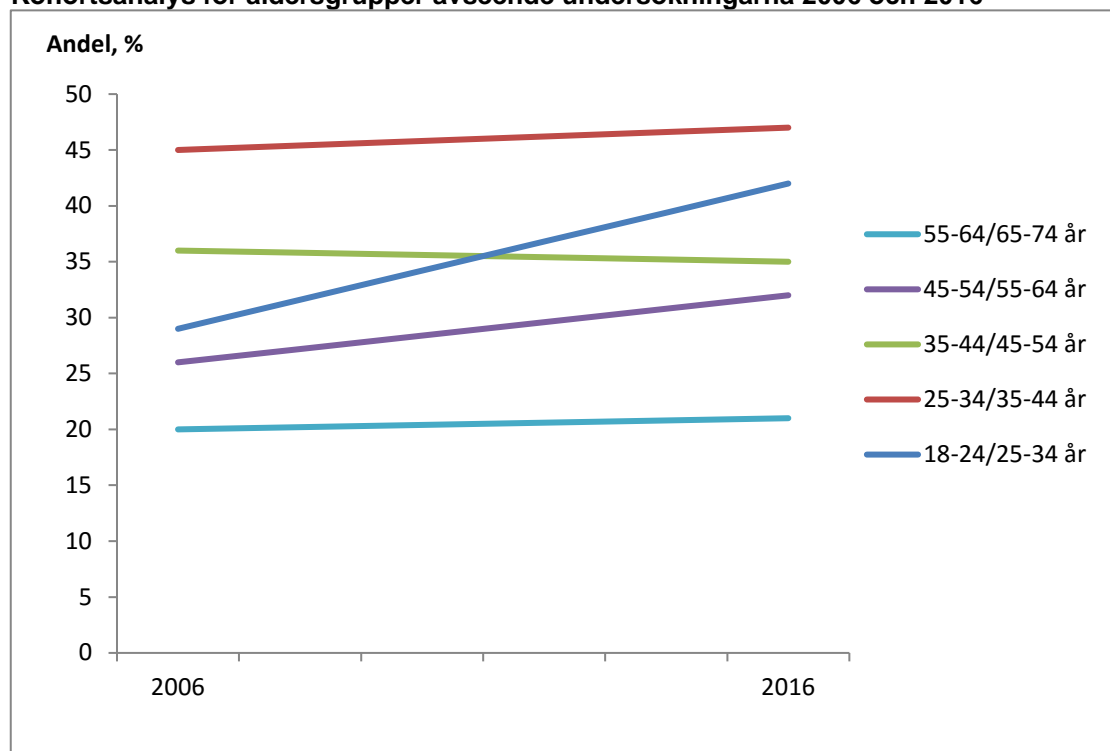
Diagram 50: Besök på Skatteverkets webbplats under de senaste 12 månaderna (ålder)

Vi kan också studera utvecklingen för besöken på webbplatsen genom att följa åldersgrupperna mellan 2006 och 2016. Det framgår av diagram 51 nedan att användandet av Skatteverket webbplats i stort sett är oförändrat när vi följer åldersgrupperna på detta sätt. Från detta finns det dock två undantag. I den yngsta åldersgruppen, 18-24/25-34 år är ökningen 13 procentenheter och i gruppen 45-54/55-64 är ökningen 6 procentenheter.

Slutsatsen av detta är att den ökning av användandet av Skatteverkets webbplats som ses i Diagram 50 ovan, framför allt beror på en generationsväxling och inte på ett förändrat beteende på individnivå.

Diagram 51: Besök på Skatteverkets webbplats under de senaste 12 månaderna. Kohortsanalys för åldersgrupper avseende undersökningarna 2006 och 2016

Sett till hela perioden 2002 – 2016 har andelen som svarat att de haft kontakt via telefon, brev och personligt besök minskat något. Andelen som haft kontakt via telefon och personligt besök ökade dock något mellan 2012 och 2016 (ej statistiskt säkerställda ökningarna).

De som uppgett att de personligen besökt myndigheten är främst personer utan gymnasieutbildning eller personer som har svårt med det svenska språket.

5.2 Förutsättningar att göra rätt

Förutsättningarna att göra rätt i redovisningen av sina skatter är beroende av bland annat reglernas komplexitet och det stöd, information, som Skatteverket ger skattebetalarna. Detta segment i Skattefelsmodellen täcks i första hand av de brukarundersökningar som Skatteverket genomför. I den förra medborgarundersökningen 2012 ställdes till alla dock ett par frågor av övergripande karaktär. Dessa frågor har vi valt att följa upp i årets undersökning.

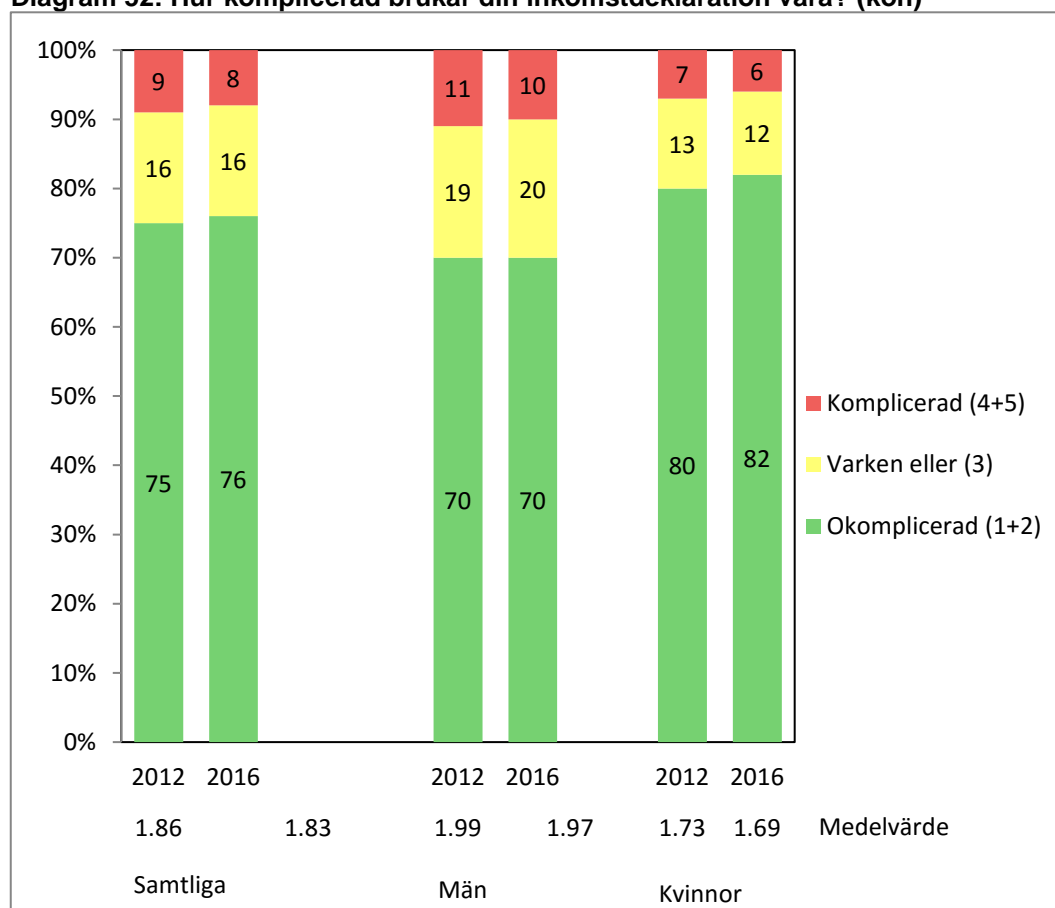
5.2.1 Hur man tycker det är att deklarerera

I denna undersökning som genomfördes under april-maj 2016 fick personer i åldersgruppen 18 -74 år svara på frågor om deklARATIONENS SVÄRIGHETSGRAD och om hur de tycker det är att deklarerera.

I 2012 års undersökning svarade 75 procent att deras inkomstdeklaration brukar vara okomplicerad medan 9 procent svarade att den brukar vara komplicerad. Jämför vi med resultatet från årets undersökning är det i princip ingen skillnad, 76 procent angav att deklARATIONEN brukar vara okomplicerad och 8 procent svarade att deklARATIONEN brukar vara komplicerad.

Kvinnor svarade i högre grad än män att deras deklARATION brukar vara okomplicerad, jämför diagram 52.

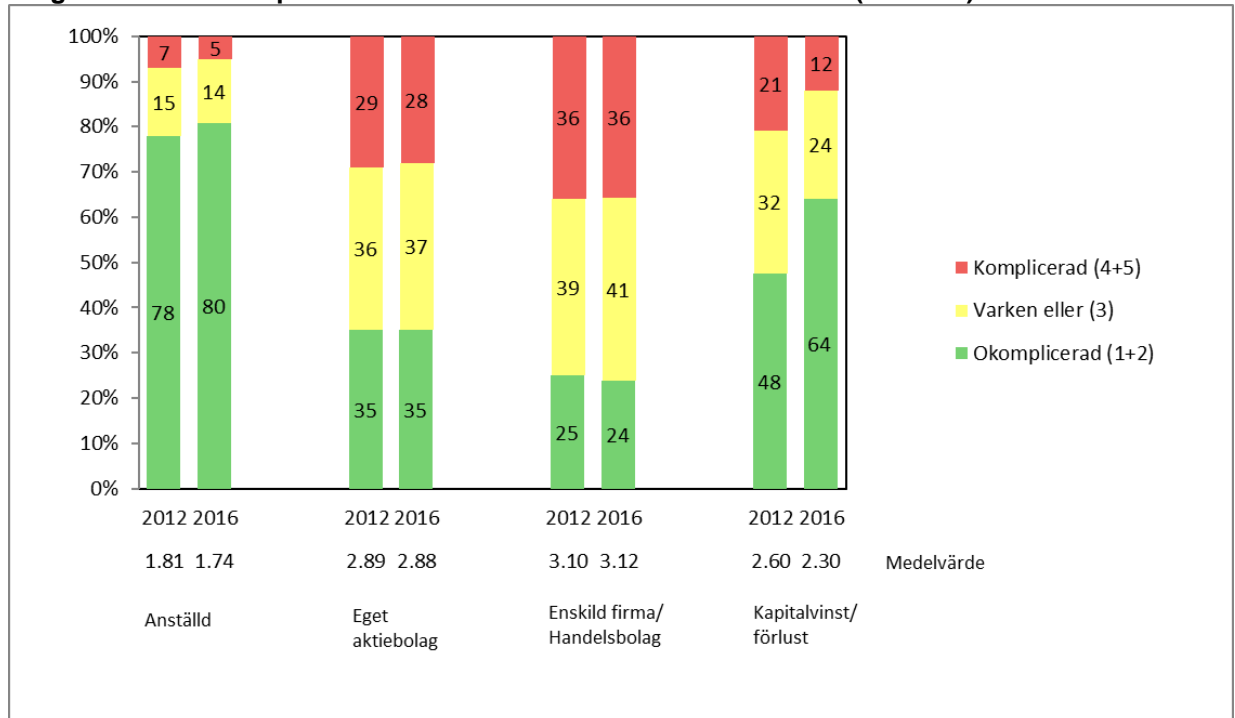
Diagram 52: Hur komplicerad brukar din inkomstdeklaration vara? (kön)

De som i årets undersökning svarade att deras deklARATION brukar vara komplicerad är företrädesvis personer med inkomst från eget företag samt personer som deklarerat vinst eller förlust vid försäljning av värdepapper eller fastighet. Det är samma grupper som i den

förra undersökningen 2012, se diagram 53. Vi kan dock notera en positiv trend när det gäller dem som sålt värdepapper eller fastighet. I denna grupp har andelen som svarat att deklARATIONEN brukar vara komplicerad minskat från 21 till 12 procent. Förändringen är statistiskt säkerställd och baserad på ca 300 svar per undersökning.

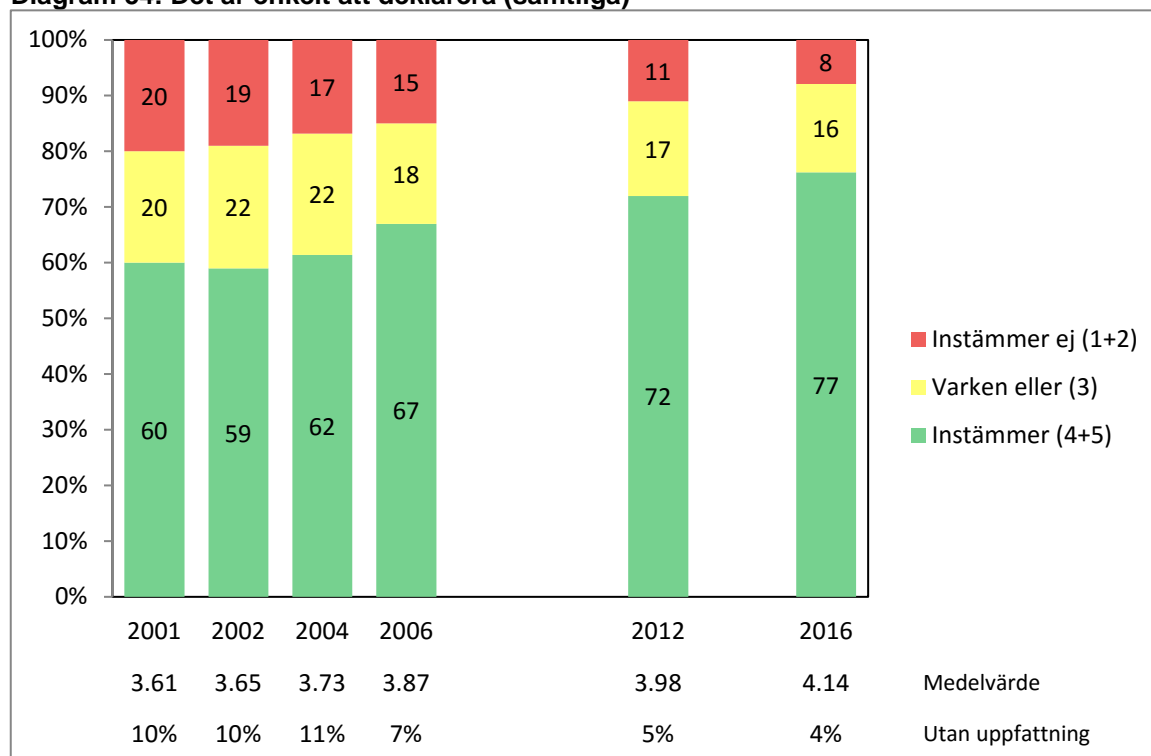
Diagram 53: Hur komplicerad brukar din inkomstdeklaration vara? (inkomst)

Om man tycker att det är enkelt eller svårt att deklarerar beror utöver deklARATIONENS komplexitet, även på den information och de rutiner som Skatteverket tillhandahåller. Vidare beror det på skattebetalarnas förutsättningar att till exempel förstå språket i blanketter och broschyrer. Den upplevda komplexiteten i inkomstdeklARATIONEN korrelerar med dels antalet kontakter med Skatteverket, dels med svårigheten att förstå information från Skatteverket. Av dem som angav att de hade svårt att förstå information från Skatteverket uppgav 16 procent att deras inkomstdeklARATION brukar vara komplicerad.

När det gäller uppfattningen om det är enkelt att deklarerar visar resultatet från årets undersökning att den positiva utvecklingen håller i sig. I förhållande till 2012 års undersökning har andelen tycker att det är enkelt att deklarerar ökat från 72 till 77 procent. Andelen som inte instämmer i att det är enkelt att deklarerar har minskat från 11 till 8 procent.

Diagram 54: Det är enkelt att deklarerera (samtliga)

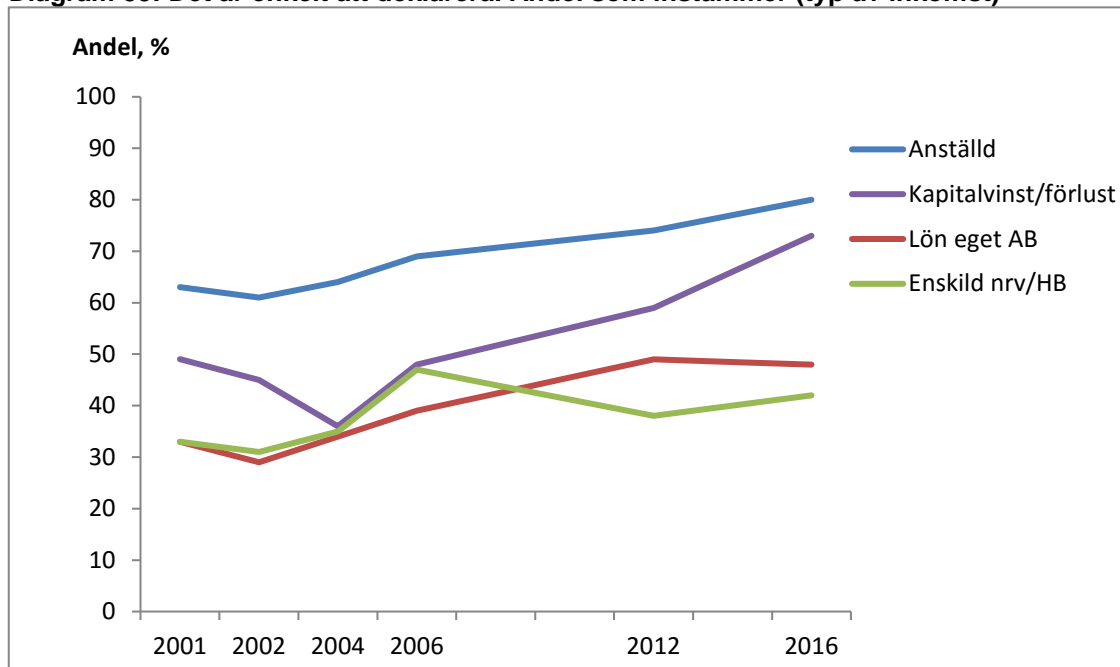

Anm. År 2001 – 2006 löd påståendet ”Det är lätt att deklarerera”.

Kvinnor instämmer i högre grad än män i påståendet att det är enkelt att deklarerera. För bägge könen har utvecklingen varit positiv över tiden sedan 2002 års mätning.

På motsvarande sätt som när det gäller påståendet om hur komplicerad deklarationen brukar vara, kan vi notera intressanta skillnader när vi delar upp de svarande efter vilken typ av inkomst de har haft. När det gäller de som redovisat vinst eller förlust vid försäljning av värdepapper eller fastighet har andelen som instämmer i påståendet att det är enkelt att deklarerera ökat med 14 procentenheter till 73 procent sedan den förra undersökningen 2012. Bland företagare är det däremot en förhållandevis låg andel som instämmer och nivån är i stort sett oförändrad sedan förra undersökningen, jämför diagram 55.

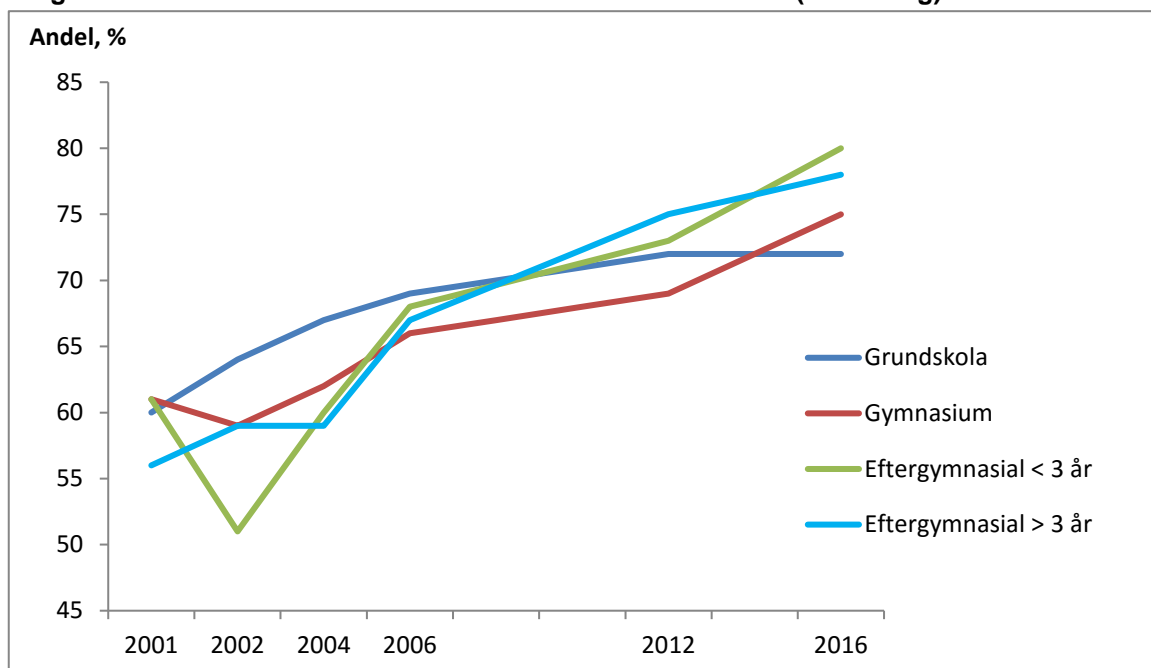
Diagram 55: Det är enkelt att deklarerar. Andel som instämmer (typ av inkomst)

Anm. År 2001 – 2006 löd påståendet ”Det är lätt att deklarerar”.

Om vi ser till de svarandes utbildningsnivå finns det ett mönster att personer med längre utbildning i högre grad tycker att det har blivit enklare att deklarerar (se diagram 56).

Diagram 56: Det är enkelt att deklarerar. Andel som instämmer (utbildning)

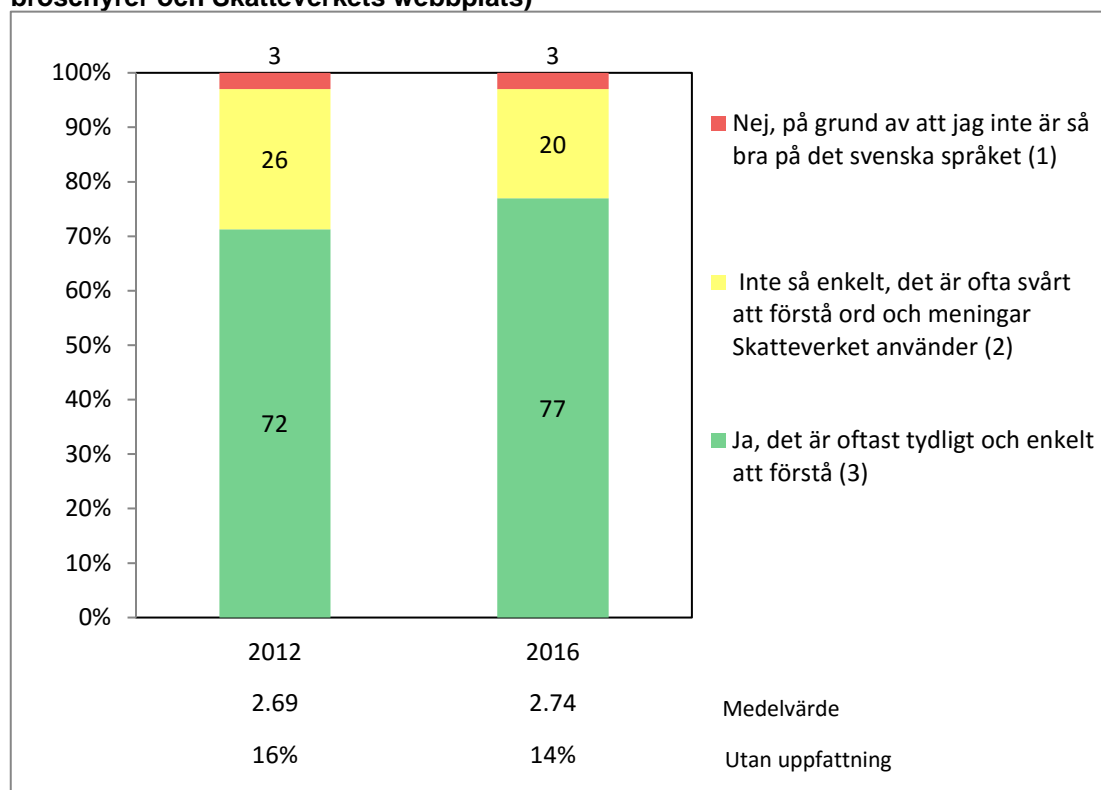
Anm. År 2001 – 2006 löd påståendet ”Det är lätt att deklarerar”.

Avslutningsvis ska det nämnas att en viss försiktighet bör iakttas vid tolkningen av resultatet eftersom frågeformuleringen har ändrats. I undersökningarna 2001 – 2006 löd påståendet ”Det är lätt att deklarerar”. Från och med 2012 års undersökning lyder påståendet ”Det är enkelt att deklarerar”.

5.2.2 Förståelsen av Skatteverkets information

I årets undersökning har vi följt upp frågan som ställdes för första gången i 2012 års undersökning, om hur det är att förstå information (till exempel blanketter, broschyrer och webbplats) från Skatteverket. I år var det 77 procent som svarade ”Ja, det är oftast tydligt och enkelt att förstå”, 2012 var andelen 72 procent. Andelen som svarade ”Nej” beroende på att man inte är så bra på svenska språket ligger kvar på 3 procent, jämför diagram 57.

Diagram 57: Är det enkelt för dig att förstå information från Skatteverket? (t.ex. blanketter, broschyrer och Skatteverkets webbplats)

Trenden att andelen som tycker att det oftast är tydligt och enkelt att förstå information från Skatteverket ökat något, är likartad över olika grupper.

5.3 Felutrymme

En aspekt på skattesystemets utformning och administration är vilket utrymme regler och rutiner ger till fusk.

På den ena sidan av skalan finns skatter för vilka det skattepliktiga underlaget kan fastställas direkt utifrån tredjemansuppgifter (till exempel kontrolluppgifter), vilket avsevärt reducerar utrymmet för fel. Exempel på sådana skatter är skatt på anställningsinkomster, ränteinkomster och utdelningar.

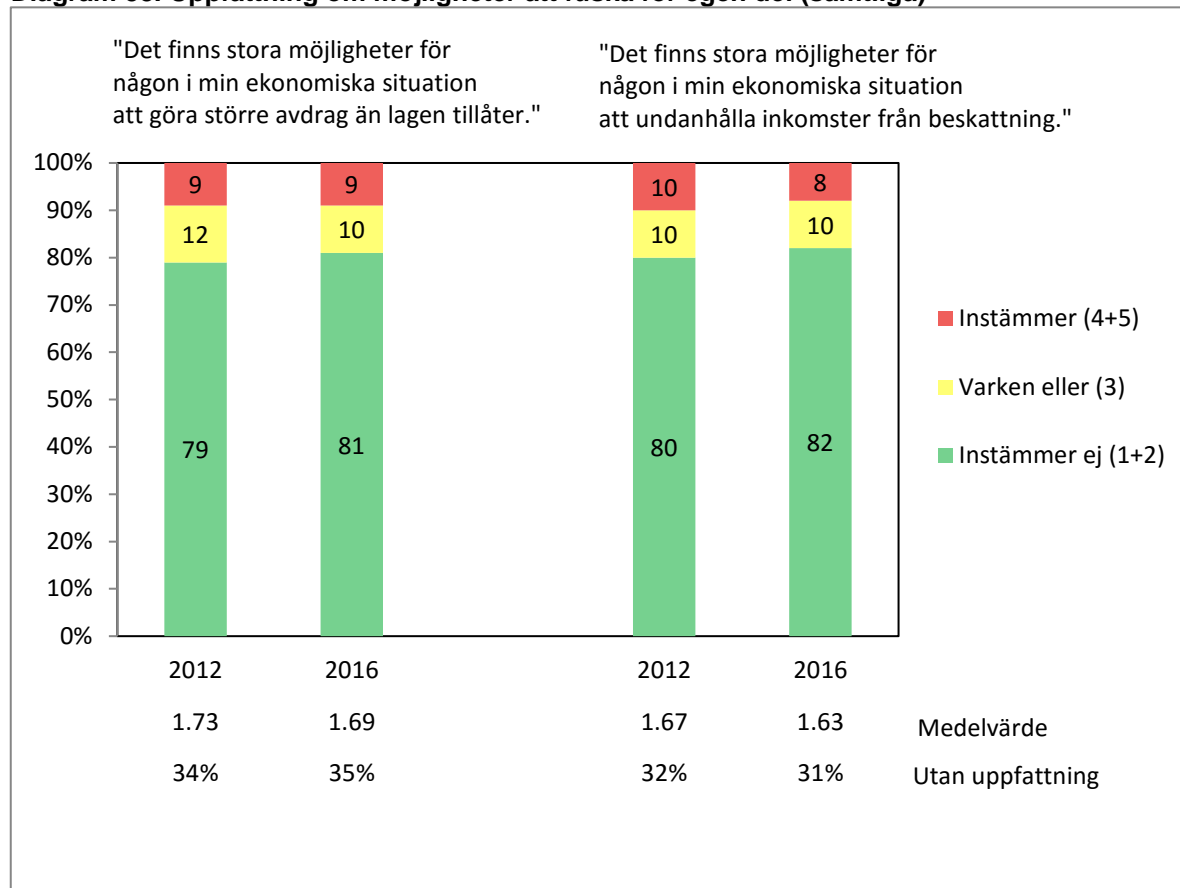
På den andra sidan av skalan finns skatter för vilka redovisningen av underlaget är komplicerad och där det vilar ett stort ansvar på den enskilde för att det ska bli rätt. Något som gör att felutrymmet samtidigt är stort. Exempel på en sådan skatt är skatt på inkomst av näringsverksamhet.

För att illustrera betydelsen av systemstöd använder Skatteverket en så kallad ”medverkandekarta” där skatterna systematiseras och kvantifieras utifrån graden av felutrymme. Det är emellertid intressant att parallellt följa den subjektiva uppfattningen medborgarna själva har om möjligheterna att skattefuska. I 2012 års undersökning ställdes för första gången frågor kring hur man uppfattar möjligheterna att fuska med redovisning av inkomster och avdrag.

5.3.1 Uppfattningen om möjligheterna att fuska för egen del

I diagram 58 nedan redovisas svaren på frågorna som tar sikte på hur man bedömt möjligheterna för en person som har samma ekonomiska situation som den egna att dels undanhålla inkomster, dels göra större avdrag än lagen tillåter. Av diagrammet framgår att det finns en stor överensstämmelse i hur man svarade på frågorna. Andelen som tar avstånd från påståendena har ökat något jämfört med 2012, men skillnaderna är inte statistiskt säkerställda.

Diagram 58. Uppfattning om möjligheter att fuska för egen del (samtliga)

Liksom i 2012 års undersökning var andelen som instämde i respektive påstående högst bland företagarna. Vi ska dock samtidigt notera att andelen företag i årets undersökning som instämde minskade i förhållande till den förra undersökningen. Sammantaget kan vi konstatera att det visserligen finns skillnader mellan grupperna men att de är förhållandevis små (diagram 59 och 60).

Diagram 59: Det finns stora möjligheter för någon i min ekonomiska situation att undanhålla inkomster från beskattning (arbete)

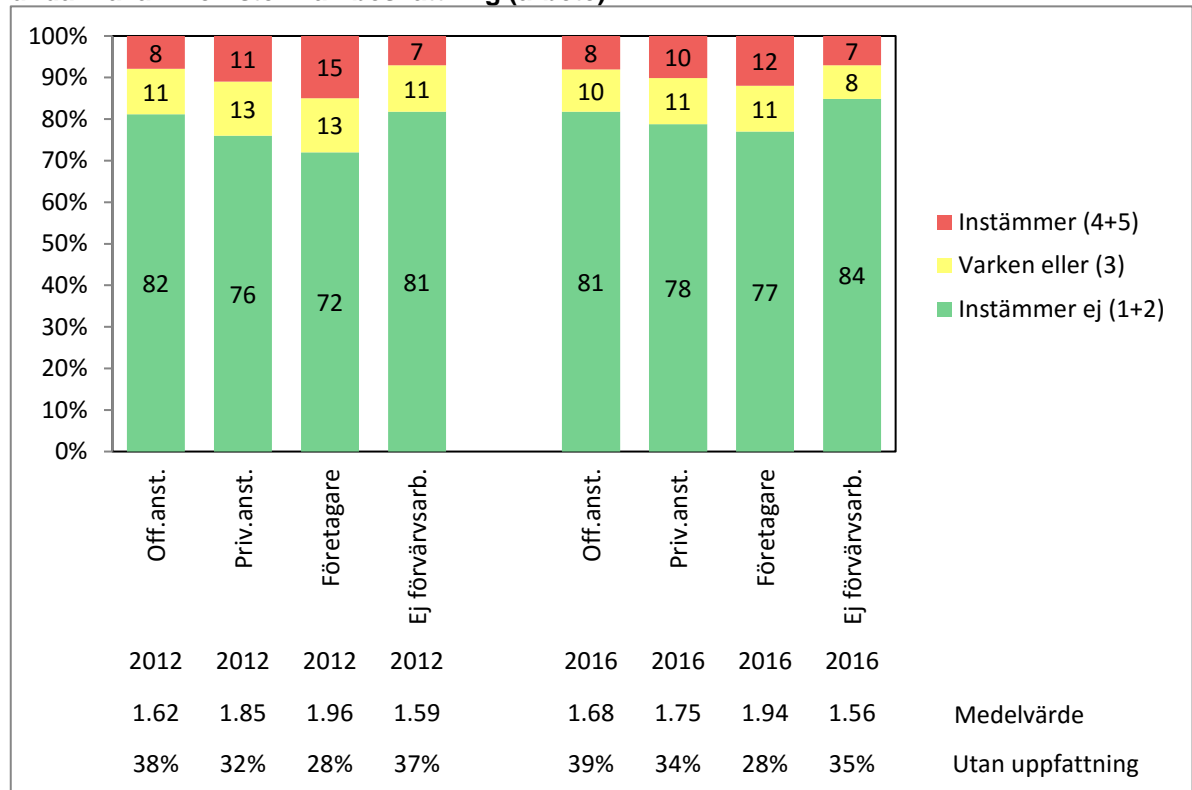
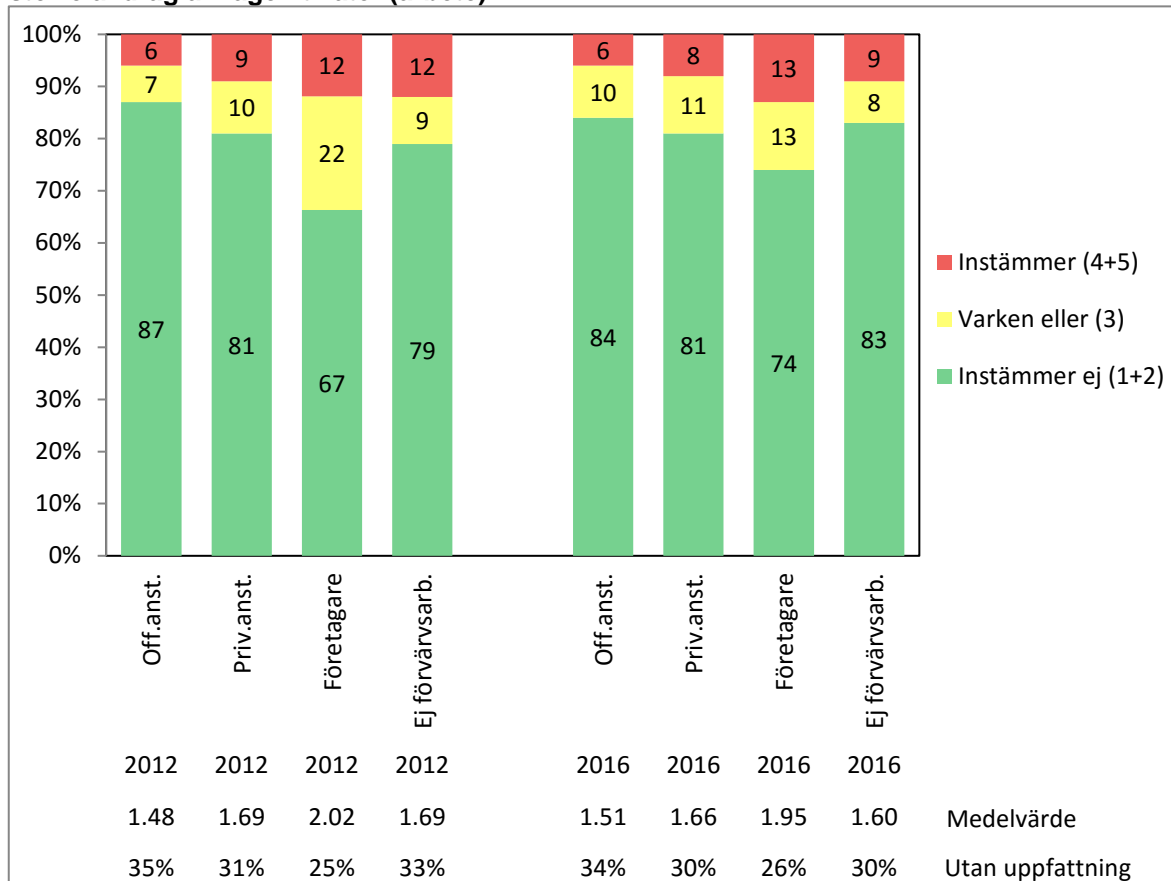

Diagram 60: Det finns stora möjligheter för någon i min ekonomiska situation att göra större avdrag än lagen tillåter (arbete)

Andelen som tyckte att det fanns möjlighet att göra otillåtna avdrag minskade bland lågutbildade. Skillnaden är statistiskt säkerställd för dem med enbart grundskoleutbildning. Samtidigt ökade denna andel bland de svarande med eftergymnasial utbildning, även om denna förändring inte är statistiskt säkerställd.

Andelen instämmande bland de som deklarerat försäljning av värdepapper eller fastighet har ökat från 11 till 19 procent, baserat på omkring 200 svar med uppfattning per undersökning. Trenden sett till hela svarsskalan är inte statistiskt säkerställd, men det är nära. I denna grupp ökade också andelen som instämde i att det blivit enklare att deklarerat. Det förefaller alltså som om de som deklarerat försäljning av värdepapper eller fastighet tycker att det har blivit enklare att göra rätt samtidigt som de upplever ökade möjligheter till att göra större avdrag än lagen tillåter.

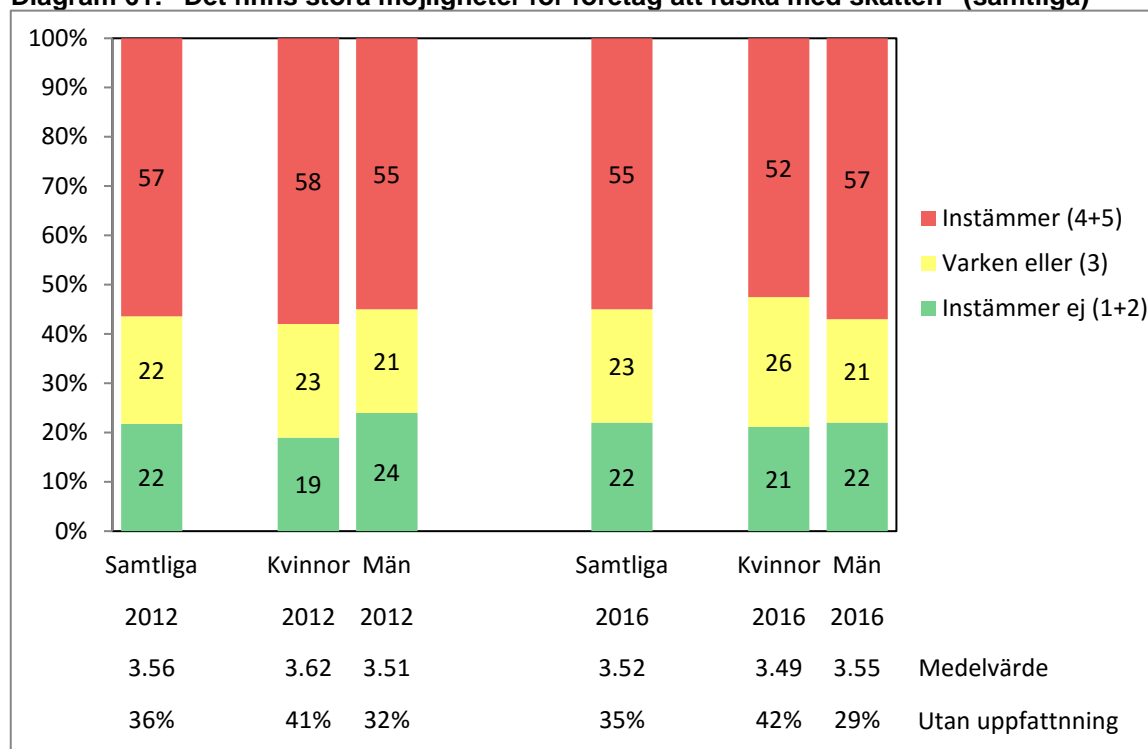
Man kan spekulera i om dessa mönster har sin förklaring i övergången från pappersdeklarationer till elektroniska deklarationer. Det skulle kunna vara så att lågutbildade generellt sett upplever att förutsättningarna för att göra enkla otillåtna avdrag har minskat. Men det är oroande om det faktiskt förhåller sig så att övergången medfört att personer med högre utbildning och/eller mer komplicerade deklarationer upplever ökade möjligheter till fusk.

5.3.2 Uppfattningarna om felutrymmet i företagssektorn

För att ta reda på hur den allmänna uppfattningen är om felutrymmet i företagssektorn fick respondenterna i 2012 års undersökning ta ställning till påståendet ”Det finns stora möjligheter för företag att fuska med skatten”. I årets undersökning fanns samma påstående med.

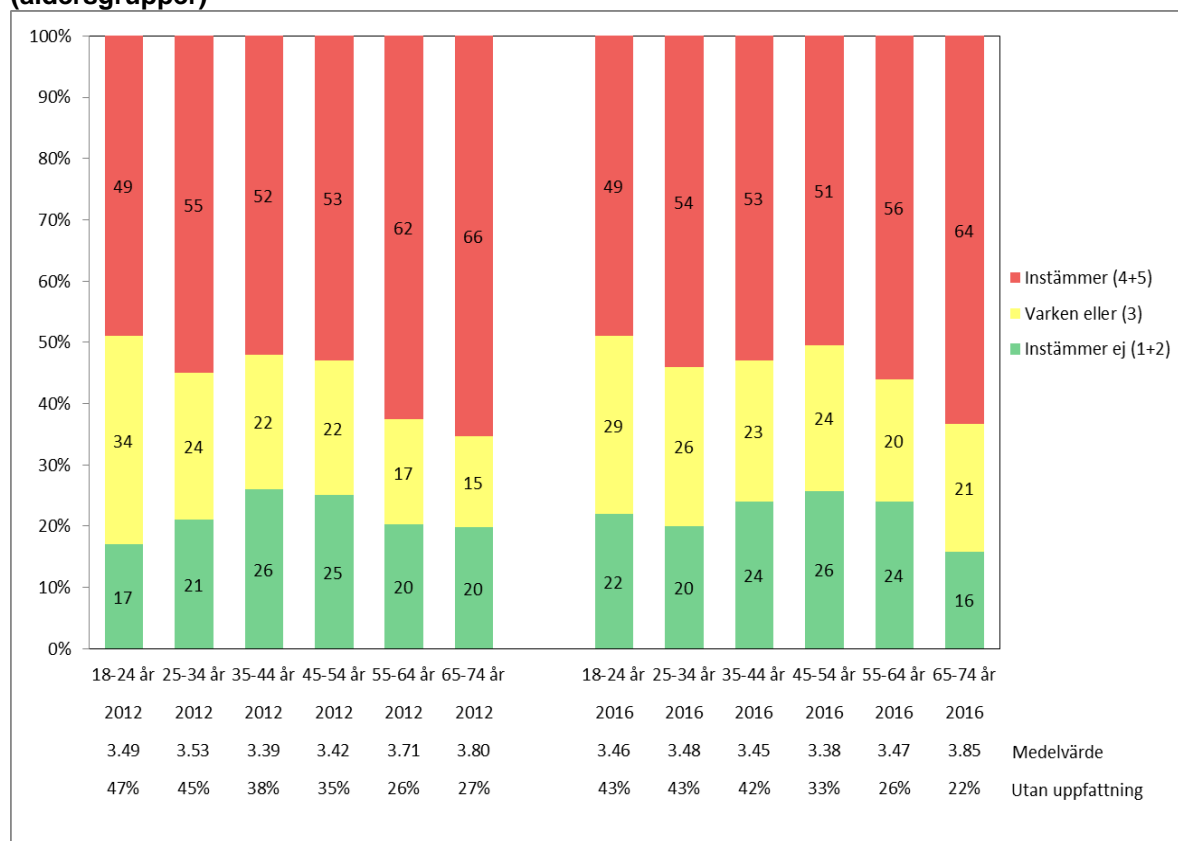
Jämför vi resultaten från de två undersökningarna kan vi notera att skillnaderna i uppfattning är relativt små. Andelen som inte har någon uppfattning är 35 procent (2012: 36 procent). Av dem som har tagit ställning till påståendet är det 55 procent som instämmer vilket är en minskning med 2 procentenheter i förhållande till den förra undersökningen (diagram 61). Andelen instämmande har ökat något bland männen och minskat något bland kvinnorna, men skillnaderna är inte statistiskt säkerställda.

Diagram 61: ”Det finns stora möjligheter för företag att fuska med skatten” (samtliga)

Även i årets undersökning visar resultatet på skillnader beroende på ålder. Med ökande ålder har fler haft en uppfattning i frågan och fler har uppfattningen att det finns stora möjligheter för företag att fuska med skatten, jämför diagram 62.

Diagram 62: "Det finns stora möjligheter för företag att fuska med skatten" (åldersgrupper)

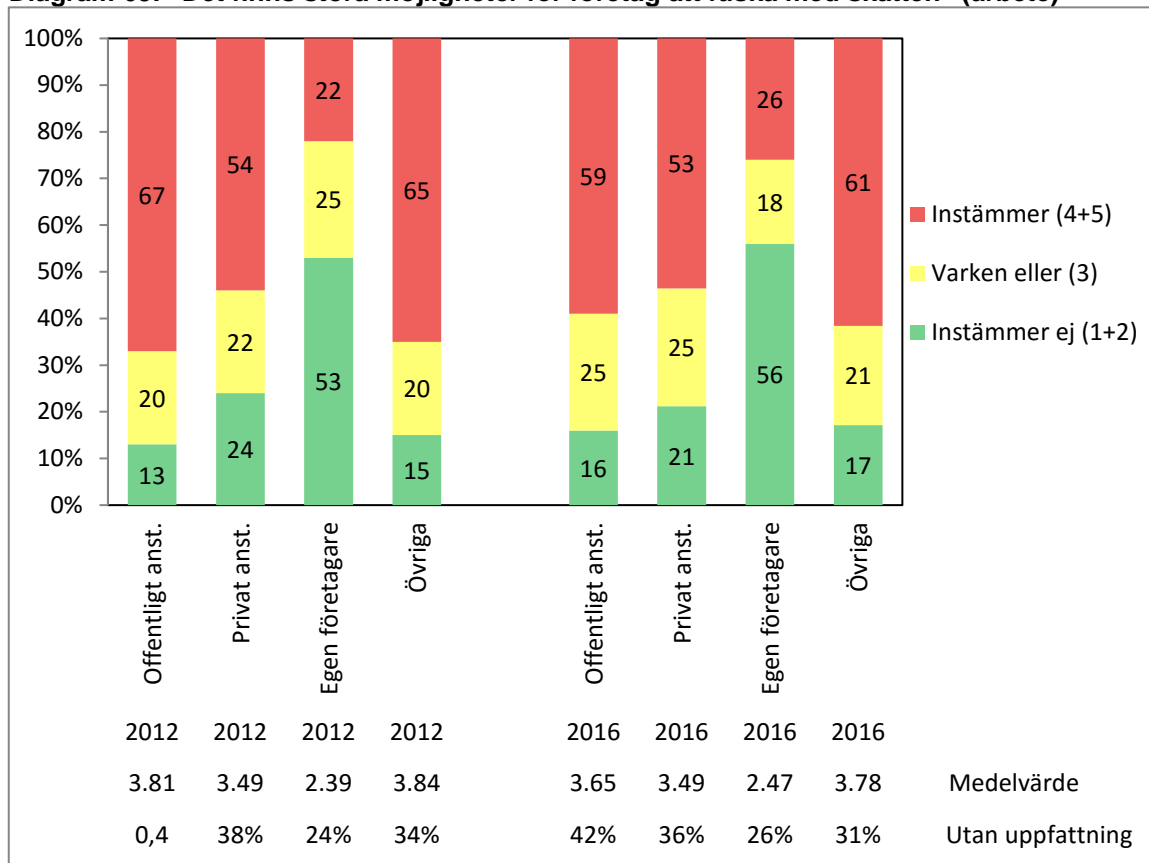

De som själva är företagare instämde även i årets undersökning i lägre grad än anställda i att företag har stora möjligheter att fuska med skatten. Bland företagarna är det också en större andel som tar ställning till påståendet. En förklaring till detta kan vara att företagare som tagit ställning till påståendet associerat till hur det ser ut i det egna företaget.

Anställda och icke-förvärvsarbetande har ofta en mer indirekt bild av förhållanden i företagssektorn och grundar förmodligen sin uppfattning mer allmänt efter den bild av företags skattefusk och skatteplanering som till stor del ges i media.

Skillnaden mellan företagare och framför allt offentligt anställda har eventuellt minskat något (jämför diagram 63). Trenden är dock inte statistiskt säkerställd för någon av grupperna.

Diagram 63: ”Det finns stora möjligheter för företag att fuska med skatten” (arbete)

5.3.3 Att ta kvitto när man handlar

De flesta företag som säljer varor eller tjänster mot kontant betalning är sedan 2010 skyldiga att ha certifierade kassaregister och erbjuda sina kunder kvitto. Om normen är att erbjuda och ta kvitto blir felutrymmet mindre i företag som säljer direkt till konsument.

I 2012 års undersökning ställde vi frågor om hur man ser på bruket av kvitto; samma frågor har ställts i årets undersökning så att vi kan göra en jämförelse (se diagram 64).

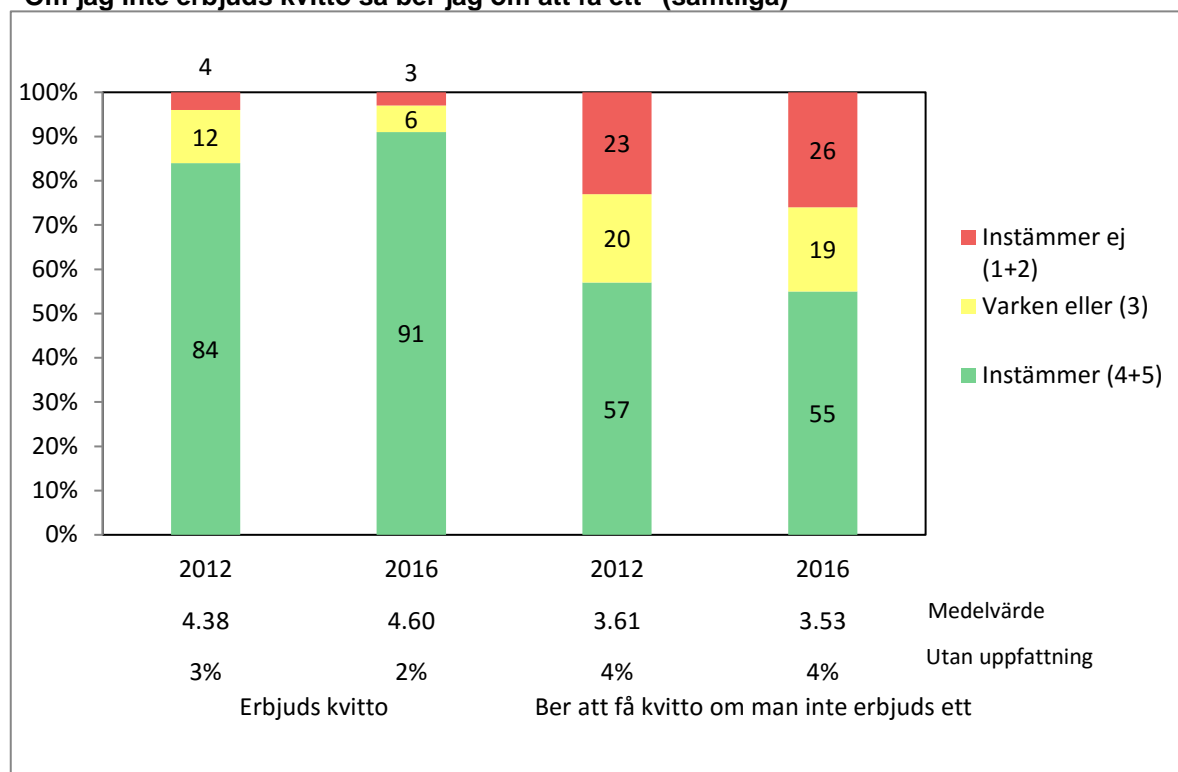
Det ena påståendet var ”Jag erbjuds kvitto när jag handlar”. I förhållande till 2012 har andelen som instämmer ökat från 84 till 91 procent. Samtidigt har andelen som svarade ”Varken eller” minskat, medan andelen som inte instämmer ligger kvar på en låg nivå. Förändringen är statistiskt säkerställd.

Det andra påståendet tar sikte på fallet när man inte erbjuds kvitto, ”Om jag inte erbjuds kvitto så ber jag om att få ett”. Här kan vi konstatera att andelen som instämmer har minskat något samtidigt som andelen som inte instämmer har ökat i motsvarande grad. Denna förändring är dock inte statistiskt säkerställd.

Diagram 64:

”Jag erbjuds kvitto när jag handlar” (samtliga)

”Om jag inte erbjuds kvitto så ber jag om att få ett” (samtliga)

Delar vi in de svarande efter ålder kan vi konstatera att när det gäller påståendet om man får kvitto när man handlar, är det inte någon större skillnad mellan åldersgrupperna. För samtliga grupper gäller att andelen som instämmer har ökat sedan 2012 års undersökning (diagram 65).

Däremot finns det en skillnad när det gäller det andra påståendet, om man ber att få ett kvitto om man inte erbjuds kvitto när man handlar. Här kan vi slå fast att yngre i mycket lägre utsträckning än äldre instämmer i påståendet (diagram 66).

Diagram 65: "Jag erbjuds kvitto när jag handlar" (åldersgrupper)

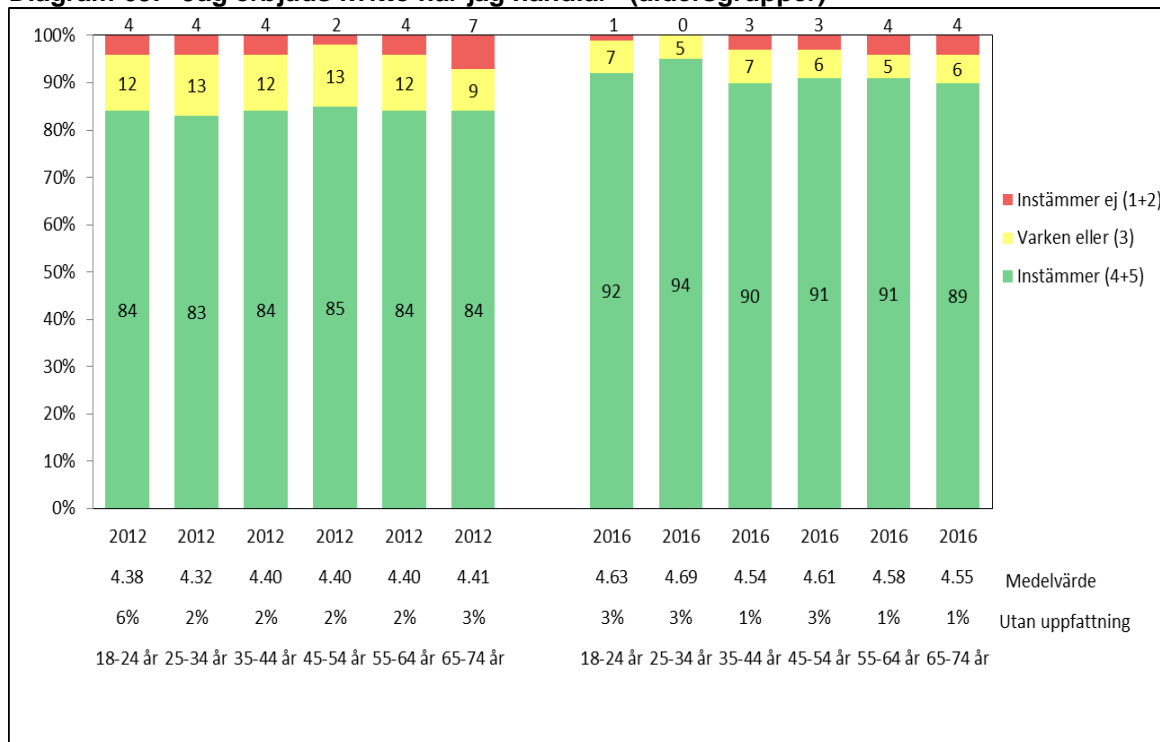
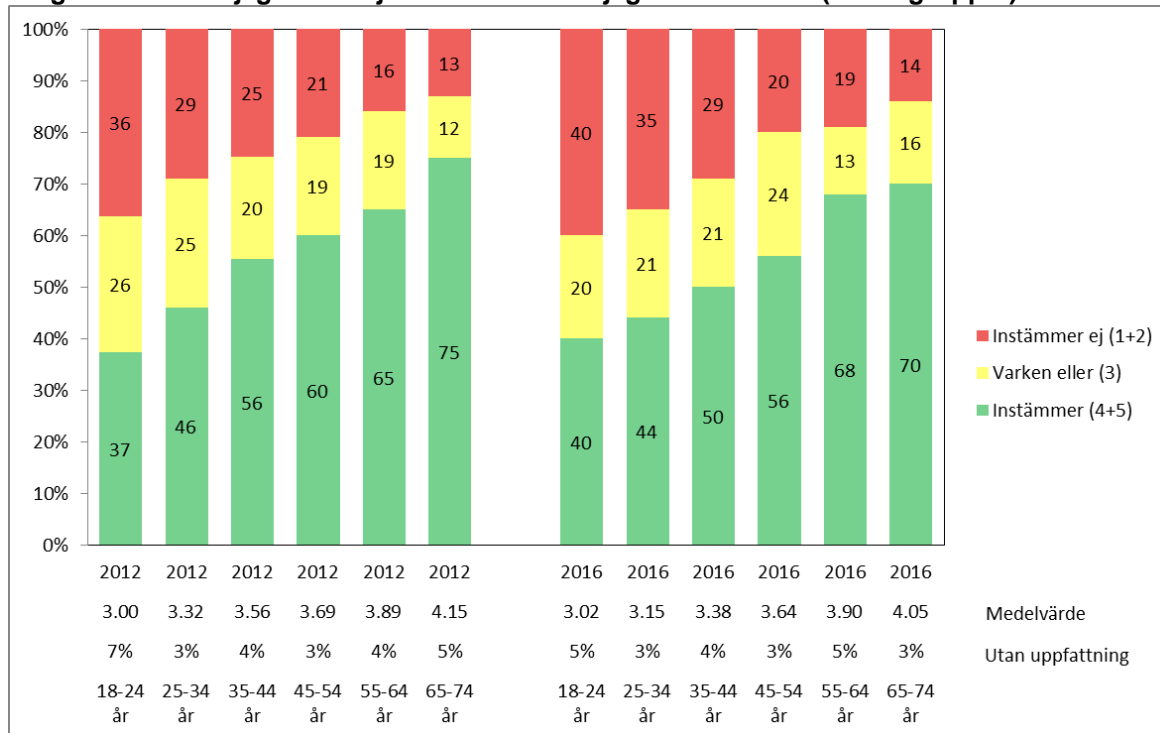

Diagram 66: "Om jag inte erbjuds kvitto så ber jag om att få ett" (åldersgrupper)

Vi kan även notera att andelen personer med arbete som ber om att få kvitto har minskat, medan personer med annan sysselsättning ber om kvitto i lika stor eller högre utsträckning än 2012.

Dessutom har andelen personer som ber om att få kvitto har minskat sedan 2012 bland dem som inte känner någon som fuskat med skatten, medan resultatet är i stort sett oförändrat bland dem som känner någon som fuskat. Fortfarande är det dock fler som ber om kvitto bland dem som inte känner någon som fuskat.

5.4 Upplevd risk för upptäckt samt konsekvensbedömning

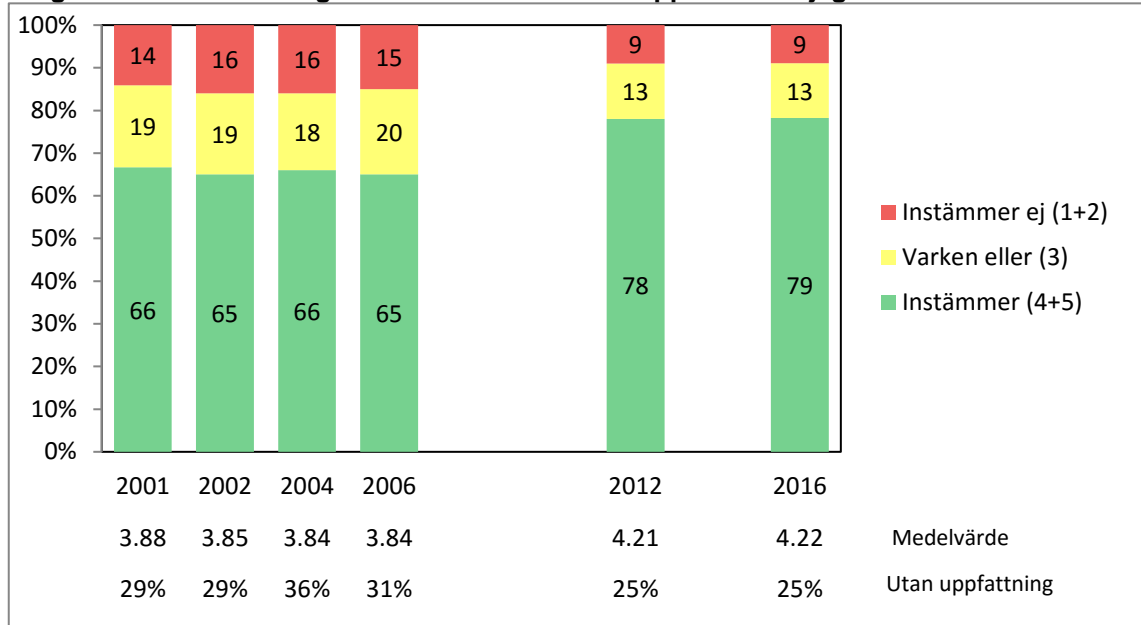
Skattebetalarna förväntas följa de lagar som ställts upp. För att förmå skattebetalarna att medverka till rätt beskattning behöver upptäcktsrisk och sanktioner upplevas som för stora för att man inte ska medverka.

5.4.1 Upplevd risk för upptäckt

I vilken utsträckning tror allmänheten att Skatteverket skulle upptäcka om man själv skattefuskade? Påståendet ”Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om jag skattefuskade” har ställts i alla undersökningar sedan 2001.

Av diagram 67 kan vi konstatera att andelen som instämmer i påståendet ökade markant mellan 2006 och 2012. Resultatet i årets undersökning i princip är detsamma som 2012, med nästan 80 procent som instämmer i att Skatteverket skulle upptäcka om man skattefuskade. Vi ser också att sedan 2004 har fler tagit ställning till påståendet, 2012 och 2016 är det 75 procent som tar ställning jämfört med 64 procent i 2004 års undersökning.

Diagram 67: "Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om jag skattefuskade"

Av diagram 68 – 70 nedan framgår att kvinnor i högre utsträckning än män instämmer i påståendet om att Skatteverket skulle upptäcka om man själv fuskade med skatten, samt att yngre i lägre utsträckning än äldre instämmer i påståendet. Delar vi in de svarande efter arbete kan vi notera att privatanställda i något lägre grad instämmer i påståendet än övriga, men skillnaden är något mindre än tidigare år.

Diagram 68: "Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om jag skattefuskade". Andel som instämmer (kön).

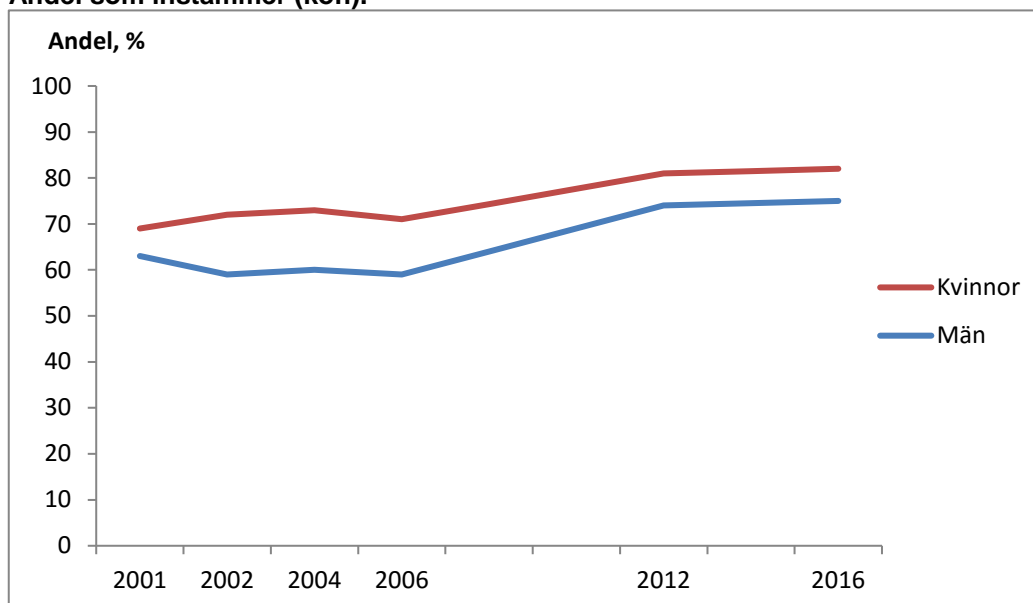

Diagram 69: "Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om jag skattefuskade". Andel som instämmer (ålder).

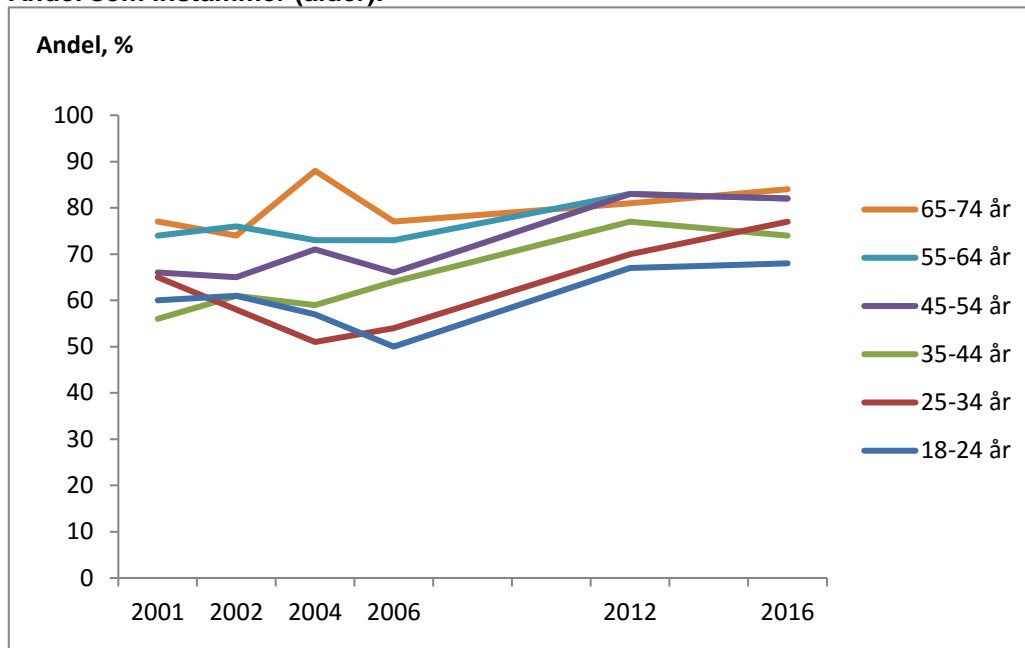
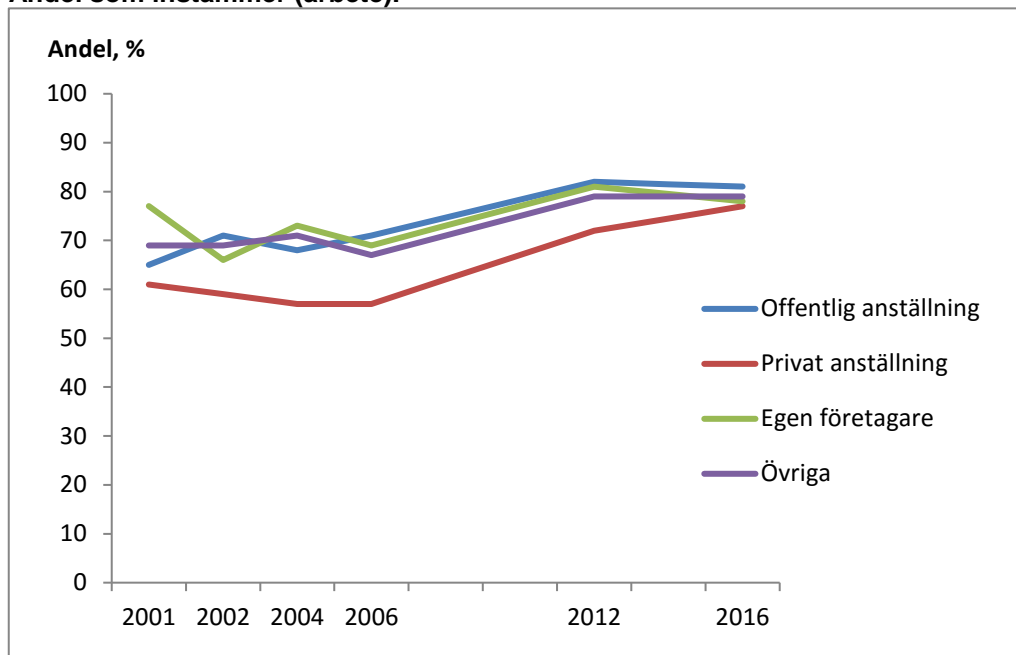

Diagram 70: "Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om jag skattefuskade". Andel som instämmer (arbete).

5.4.2 Bedömning av konsekvens vid eventuell upptäckt

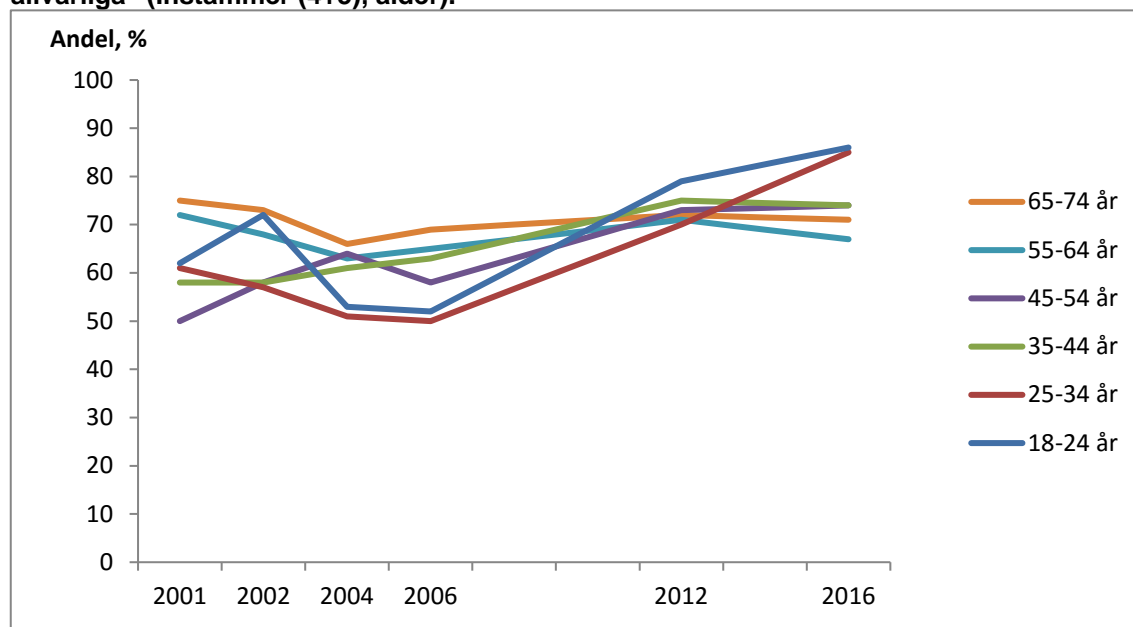
När det gäller bedömningen av konsekvenserna vid en eventuell upptäckt (påståendet ”Om Skatteverket skulle upptäcka att jag skattefuskat blir konsekvenserna allvarliga”) hade i årets undersökning 30 procent ingen uppfattning. Denna andel är något lägre än vid 2012 års undersökning och utvecklingen att fler har en uppfattning i frågan fortsätter. Av dem som tog ställning till påståendet instämde 76 procent vilket är en liten ökning jämfört med 2012 men en ökning med 16 procentenheter sedan 2004 och 2006 års undersökningar. Förändringarna sedan 2006 och tidigare undersökningar är statistiskt säkerställda.

Diagram 71: ”Om Skatteverket skulle upptäcka att jag skattefuskat blir konsekvenserna allvarliga” (samtliga).

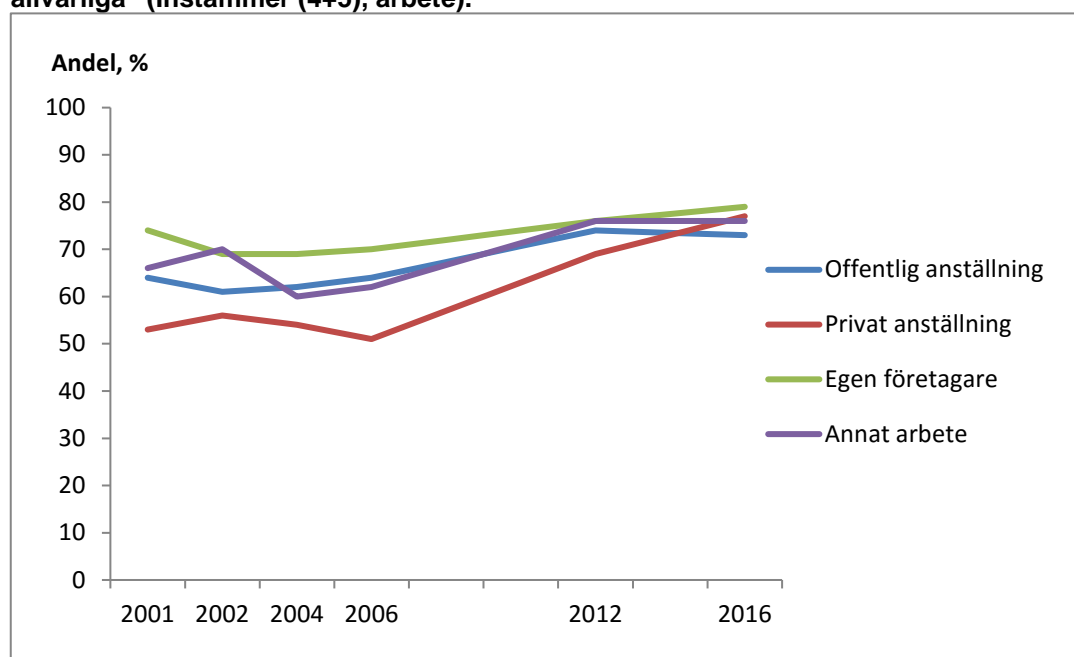
När det gäller åldersgrupper kan vi notera en intressant och tydlig förändring. Vid 2006 års undersökning var det de äldre som allvarligast upplevde konsekvenserna av ett upptäckt skattefusk. Resultatet från årets undersökning visar att det nu i stället är de yngre som ser allvarligast på konsekvenserna om Skatteverket skulle upptäcka att man skattefuskat., jämför diagram 72 nedan.

Diagram 72: "Om Skatteverket skulle upptäcka att jag skattefuskat blir konsekvenserna allvarliga" (Instämmer (4+5), ålder).

Egna företagare är den grupp som ser konsekvenserna av en eventuell upptäckt som allvarligast, jämför diagram 73. Bland dem som är anställda är andelen som tror på upptäckt och allvarliga konsekvenser överlag något färre. Det kan bero på att frågan för många inom gruppen anställda är svår att skilja från felutrymmet (som är litet).

Diagram 73: "Om Skatteverket skulle upptäcka att jag skattefuskat blir konsekvenserna allvarliga" (Instämmer (4+5), arbete).

5.5 Uppsummering av utvecklingen för Skattebetalarperspektivet

När det gäller kontaktvägarna till Skatteverket visar resultatet från årets undersökning att fler och fler använder Skatteverkets webbplats. Denna ökning beror emellertid främst på en generationsväxling och inte på ett ändrat beteende på individnivå. Samtidigt har andelen som i någon form haft personlig kontakt med Skatteverket minskat något. De som uppgett att de personligen besökt myndigheten är främst personer utan gymnasieutbildning eller personer som har svårt med det svenska språket.

Beträffande förutsättningarna att göra rätt kan vi konstatera att upplevelsen av att deklarerat är okomplicerad ligger kvar på samma nivå som 2012, nära 80 procent. Vidare är det något fler i årets undersökning som instämde i att det är enkelt att deklarerat jämfört med den förra undersökningen. I detta sammanhang visar resultatet också att bland dem som sålt fastighet eller värdepapper är det i årets undersökning fler som instämde i att det är enkelt att deklarerat. Egna företagare är den grupp som avviker i detta avseende, i denna grupp var det en större andel som ansåg att deklarerat är komplicerat och att det är svårt att deklarerat.

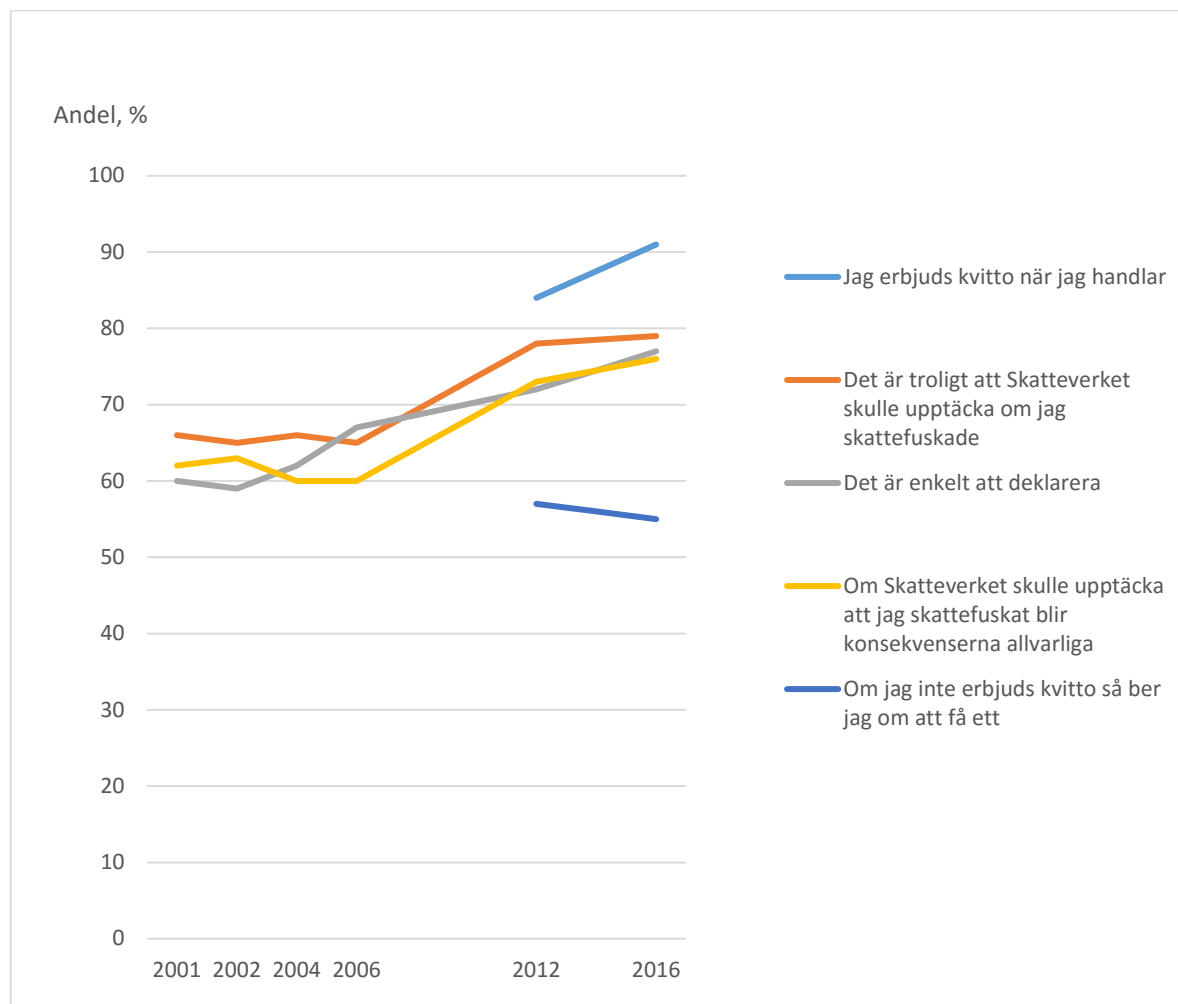
Vad gäller felutrymme visar svaren även i årets undersökning att uppfattningen om möjligheterna att för egen del fuska med skatten, av de flesta – nästan 80 procent – bedöms som liten. Däremot finns det en bred uppfattning bland dem som inte själva är företagare, att företag har stora möjligheter att fuska med skatten. I förhållande till 2012 års undersökning har denna andel dock minskat något. I gruppen egna företagare var det i årets undersökning både fler som instämde och som inte instämde i påståendet att det finns stora möjligheter för företag att fuska med skatten.

Jämfört med 2012 års undersökning var det sammantaget något fler som inte instämde i påståendet att om man inte erbjuder ett kvitto, så ber man om att få ett. Däremot skedde en liten minskning av andelen som instämde i att om de inte erbjuder kvitto så ber man om att få ett, även om denna förändring inte är statistiskt säkerställd.

Efter en ökning mellan 2006 och 2012 av andelen som instämmer i att det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om de skattefuskade, från 65 till 78 procent, var det även i årets undersökning nästan 80 procent som instämde i påståendet. En liknande utveckling gäller för uppfattningen att konsekvenserna av ett upptäckt skattefusk blir allvarliga.

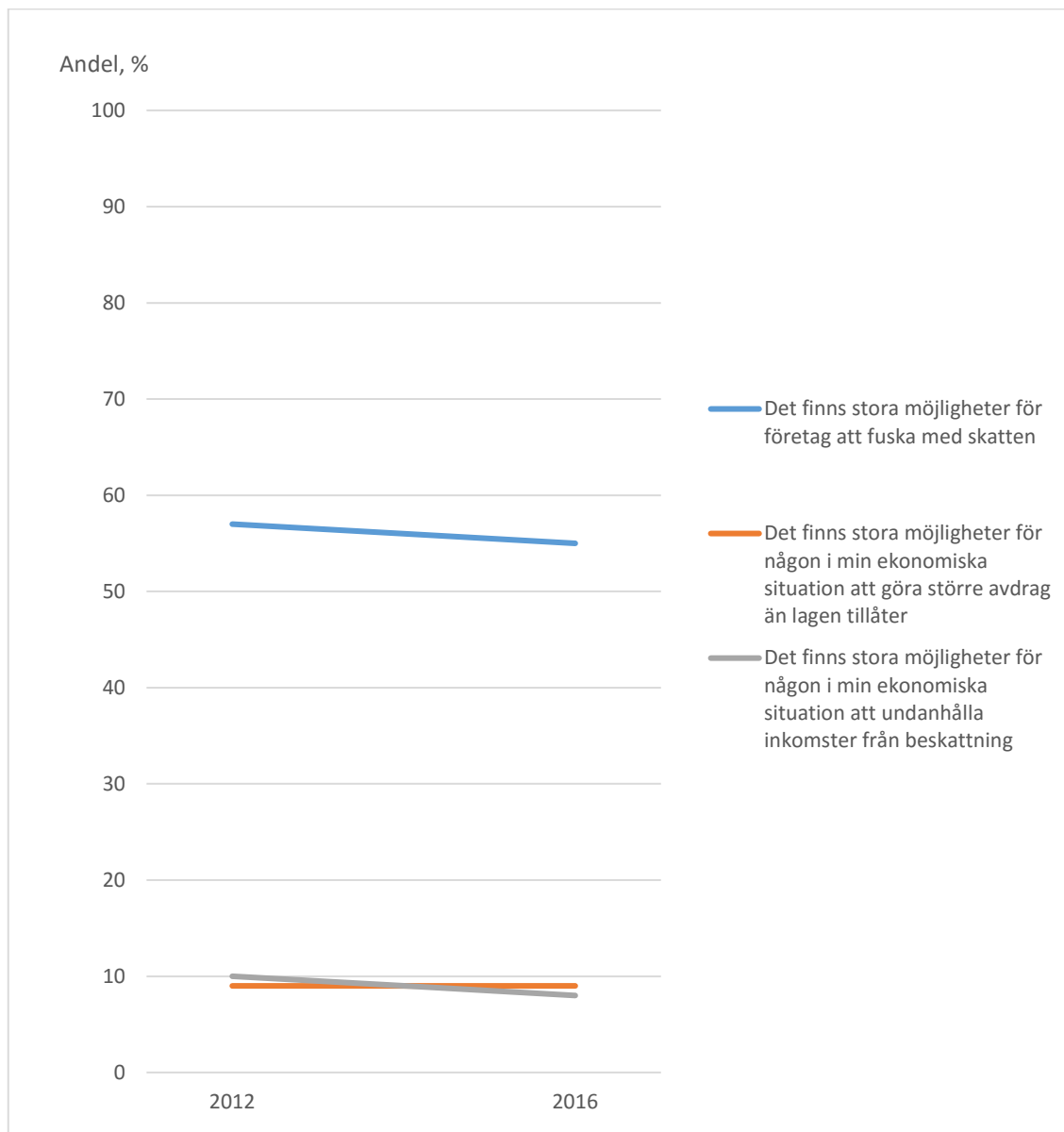
I diagram 74 visas utvecklingen när det gäller andelen som instämmer i positiva påståenden kopplade till skattebetalarperspektivet. Av diagrammet framgår att andelen som instämmer i påståenden om att det är enkelt att deklarerat samt när det gäller upptäcktsrisk och konsekvenser av skattefusk, har ökat från 60 - 66 procent 2001 till nära 80 procent 2016.

Diagram 74: Utvecklingen när det gäller andelen som instämmer (4+5) i positiva påståenden kopplade till skattebetalarperspektivet

I diagrammet nedan (diagram 75) visas motsvarande utveckling för negativa påståenden kopplade till skattebetalarperspektivet. Här är endast jämförelse möjlig mellan de två senaste undersökningarna. Det framgår att uppfattningen om att det finns stora möjligheter för företag att fuska med skatten ligger kvar på en hög nivå, omkring 55 procent. När det gäller egna möjligheter att göra större avdrag än tillåtet samt möjligheter undanhålla inkomster från beskattning ligger andelen som instämmer på en betydligt lägre nivå, knappt 10 procent.

Diagram 75: Utvecklingen när det gäller andelen som instämmer (4+5) i negativa påståenden kopplade till skattebetalarperspektivet (nedåtgående trend fördelaktig för Skatteverket)

6 Kännedom om fusk

6.1 Kännedom om fusk hos andra

Kännedomen om fusk hos andra och hur denna förändras över tiden kan ge en antydning om hur skattefelet utvecklas. Benägenheten att själv skattefuska kan också antas vara större om man personligen känner andra som fuskar. Genom de undersökningar som Skatteverket gjort sedan 2001 går det att få en uppfattning om utvecklingen av upplevt fusk i bekantskapskretsen.

När man studerar resultatet av medborgarundersökningarna i detta avseende måste man emellertid vara observant på att skattefusk sker i former som allmänheten inte kanske är direkt medveten om. Det konstaterades vid Skatteverkets kartläggning av svartarbete 2006.¹² I denna framkom nämligen att det som medborgarna företrädesvis förknippar med svartarbete, är köp med koppling till bostaden eller hushållsnära tjänster. Endast en mindre del av svartarbete åt företag kom med. Man bedömde därför i anslutning till kartläggningen att cirka 10 – 15 procent av de totala svarta arbetsinkomsterna i Sverige fångades upp i de intervjuer som då gjordes.

Begreppet ”skattefusk” är problematiskt i detta sammanhang då man i allmänhet inte inkluderar ”svartarbete” i skattefusk. Det beror på att skattefusk vanligtvis förknippas med att man i självdeklarationen utelämnar inkomster medan svartarbete ses som något annat. Det är mot denna bakgrund som frågepaketen i medborgarundersökningarna som gäller kännedom om fusk hos andra, både innehåller frågor om skattefusk och om svartarbete.

Att skattefusk och svartarbete i allmänhet ses som två skilda saker, går det att finna stöd för om vi jämför andelen som svarat att de känner någon som skattefuskar med andelen som svarat att de känner någon som arbetat svart. I Skatteverkets undersökningar har andelen som känner någon som skattefuskar alltid varit lägre än andelen som känner någon som arbetat svart. I årets undersökning instämde 13 procent i att man personligen känner någon som skattefuskar medan 22 procent instämde i att man känner någon som arbetat svart under det senaste året.

Andelen som instämde i påståendet ”Jag känner personligen någon eller några som skattefuskar” minskade kraftigt mellan 2006 och 2012, från 31 procent till 16 procent. En minskning som fortsatt något i årets undersökning där 13 procent instämde i påståendet. Tendensen är densamma när det gäller om man känner någon som arbetat svart och om man känner någon som anlitat svart arbetskraft. Denna utveckling är likartad för olika åldersgrupper och typer av arbete.

Sannolikt har ROT- och RUT-avdragen som infördes efter 2006 bidragit till den genomgående förändringen när det gäller kännedomen om fusk hos andra.

¹² Svartköp och svartjobb i Sverige. Rapport 2006:4. Skatteverket

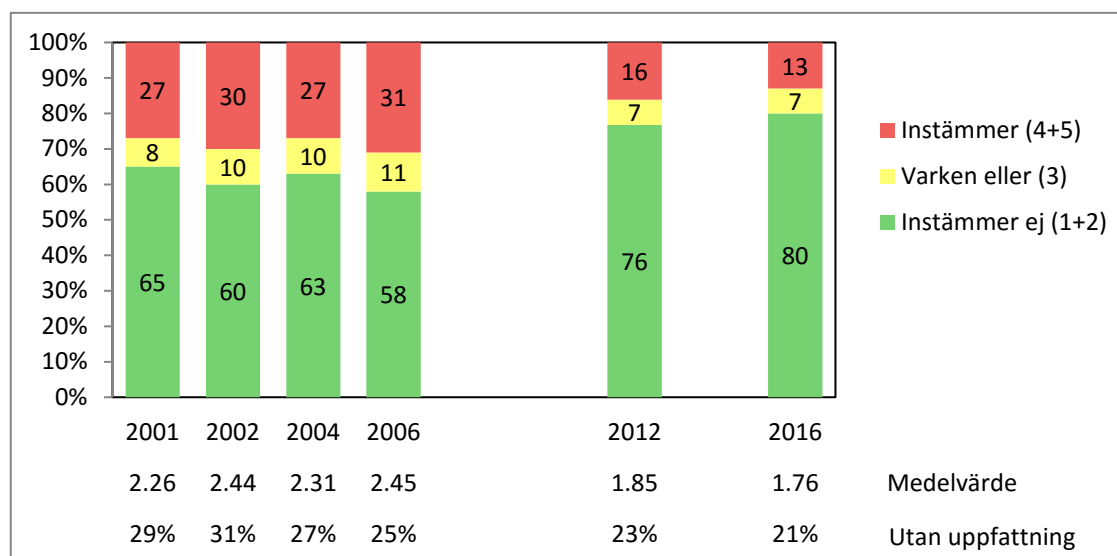
Det bör dock nämnas att mindre attitydundersökningar som Skatteverket genomfört årligen under 2010 – 2016¹³ också visar en svagt positiv trend mellan 2012 och 2015, samtidigt som dessa undersökningar indikerar att fuskännedomen var som allra lägst 2014 (i synnerhet när det gäller om man känner någon som anlitat svart arbetskraft) och därefter kan ha ökat något. Även om resultatet i denna undersökning är positivt jämfört med 2012, kan alltså den *aktuella trenden* vara att kännedomen om fusk hos andra ökar.

Resultatet vi presenterade i avsnitt 4.6.1. från den s.k. DemoskopPanelen, har även stark koppling till detta avsnitt. I stort sett årligen sedan 2002 har man ställt tre frågor som kopplar till egna normer kring att anlita svart arbetskraft, jobba svart och uppge felaktiga uppgifter till Skatteverket. Undersökningen visar att förhållningssättet kontinuerligt förbättrades mellan 2007 och omkring 2012, men att trenden därefter snarare går i motsatt riktning. I synnerhet ses en skillnad mellan 2015 och 2016 i att fler kan tänka sig att anlita svart arbetskraft. En bidragande orsak kan vara att ROT-avdraget reducerades den 1 januari 2016 från 50 procent till 30 procent av arbetskostnaden. Se diagram i avsnitt 4.6.1.

Här nedan följer diagram 76 – 84 som visar resultat fördelat på grupperna samtliga, ålder och arbete, från medborgarundersökningar vad gäller kännedom om fusk hos andra uppdelat på påståendena:

- ”Jag känner personligen någon eller några som skattefuskar” (fr.o.m. 2001)
- ”Jag känner någon som har arbetat ”svart” under det senaste året” (fr.o.m. 2002)
- ”Jag känner någon som under det senaste året har anlitat ”svart” arbetskraft (fr.o.m. 2002)

Diagram 76: ”Jag känner personligen någon eller några som skattefuskar” (samtliga)

¹³ Rapport: Resultat från de årliga attitydundersökningarna 2016

<http://www.skatteverket.se/rapporter>

Diagram 77: "Jag känner personligen någon eller några som skattefuskar" (ålder)
Andel instämmande

Diagram 78: "Jag känner personligen någon eller några som skattefuskar" (arbete)
Andel instämmande

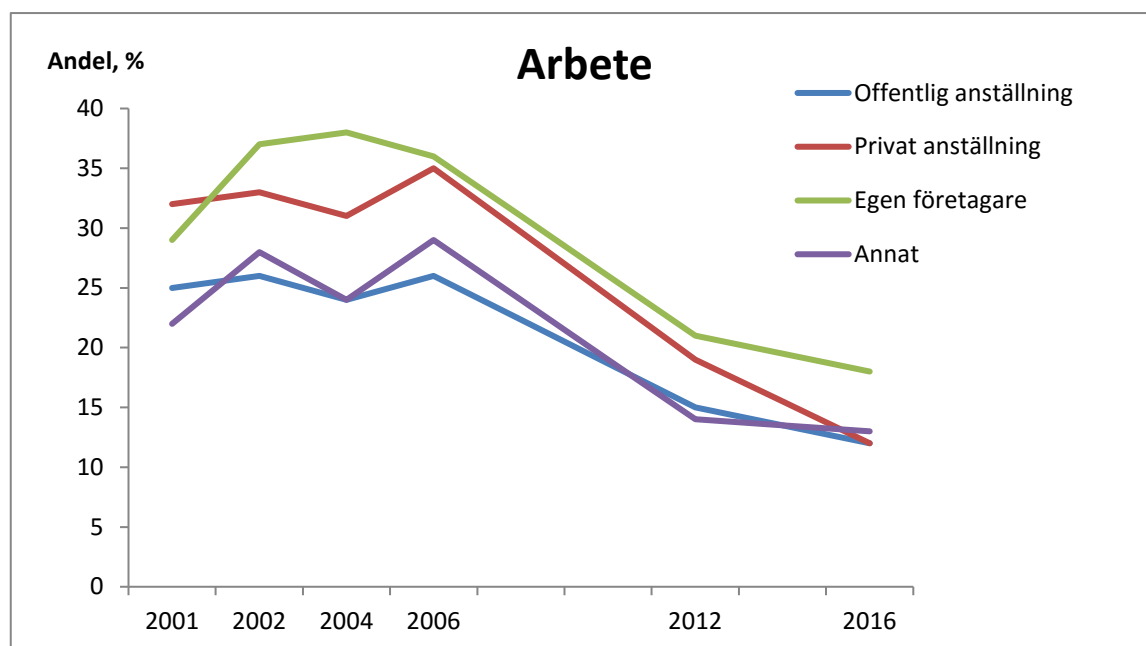

Diagram 79: "Jag känner någon som arbetat "svart" under det senaste året (samtliga)

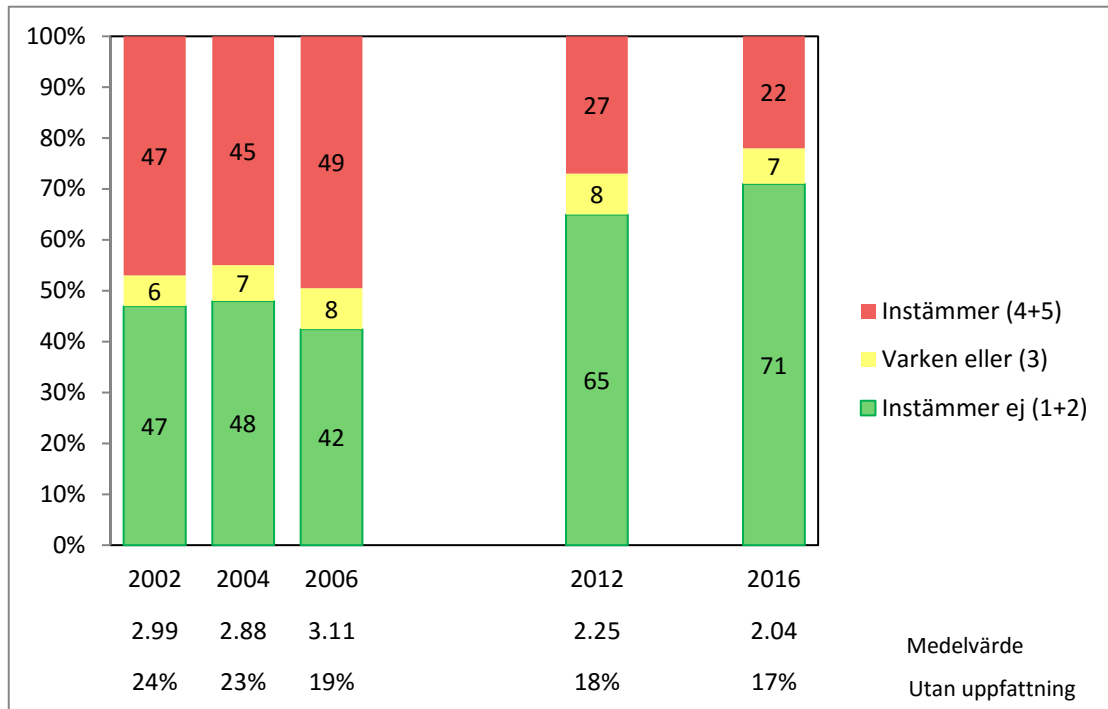

Diagram 80: "Jag känner någon som arbetat "svart" under det senaste året (ålder)
Andel instämmande

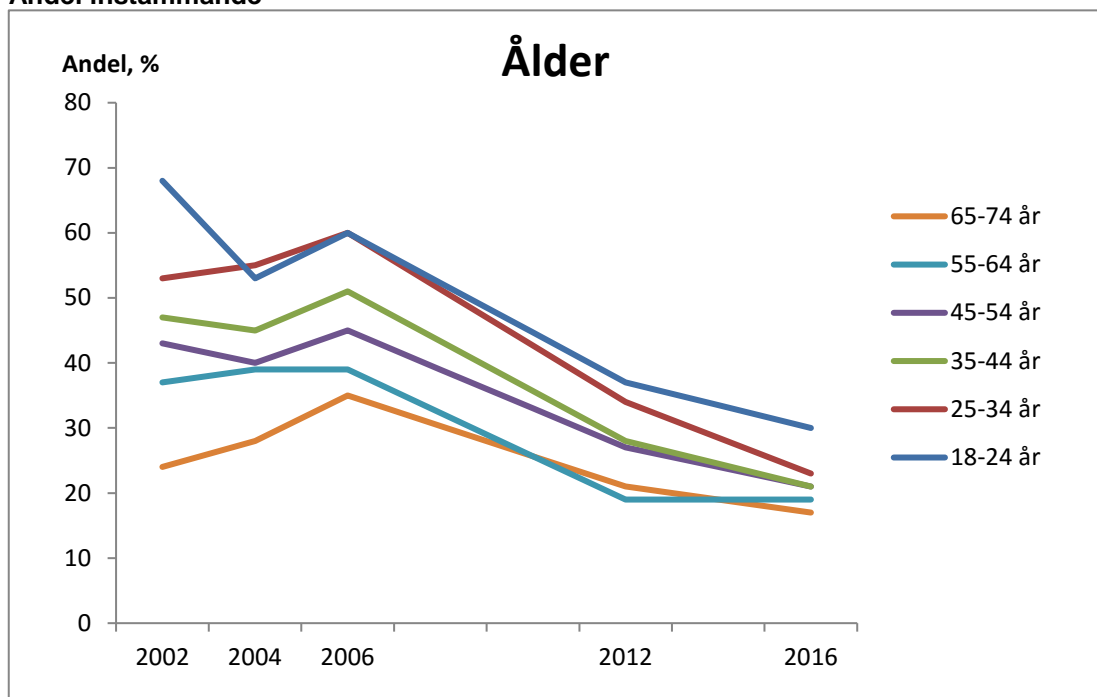

Diagram 81: "Jag känner någon som arbetat "svart" under det senaste året (arbete)
Andel instämmande

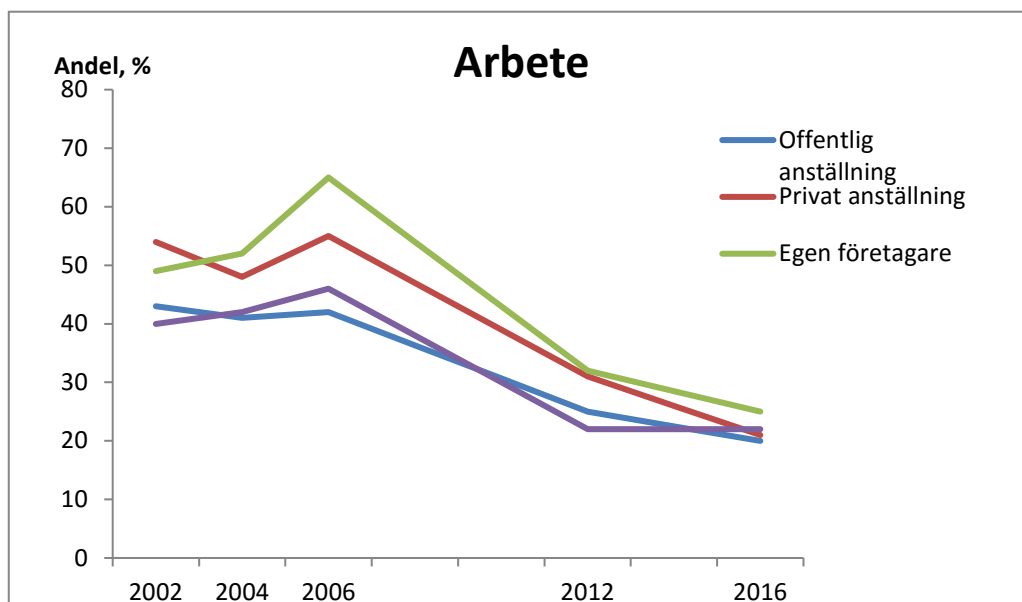

Diagram 82: "Jag känner någon som under det senaste året anlitat "svart" arbetskraft (samtliga)
(samtliga)

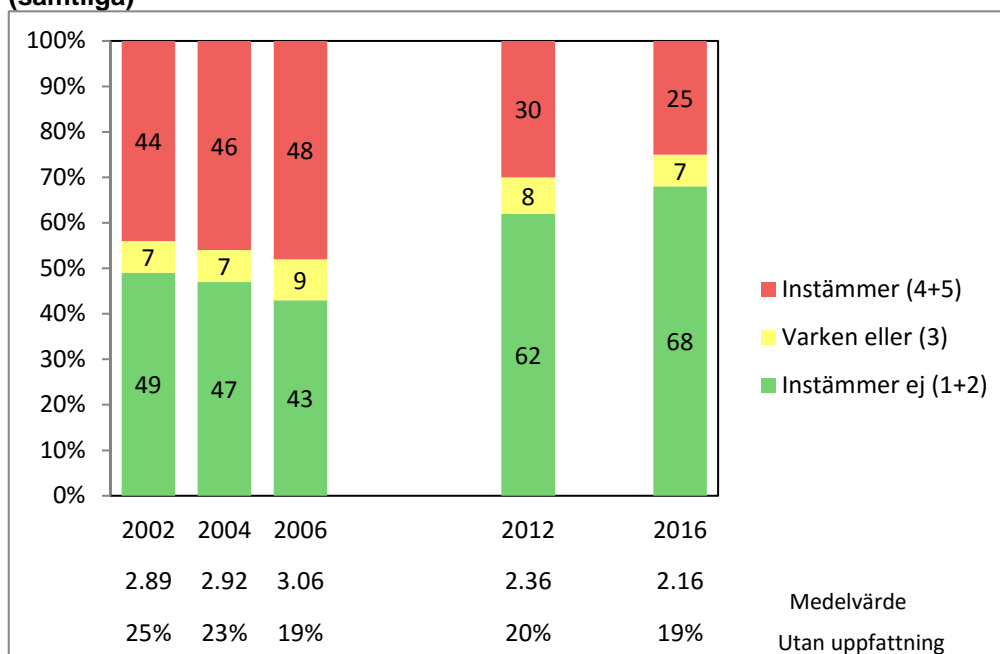

Diagram 83: "Jag känner någon som under det senaste året anlitat "svart" arbetskraft (ålder) Andel instämmande

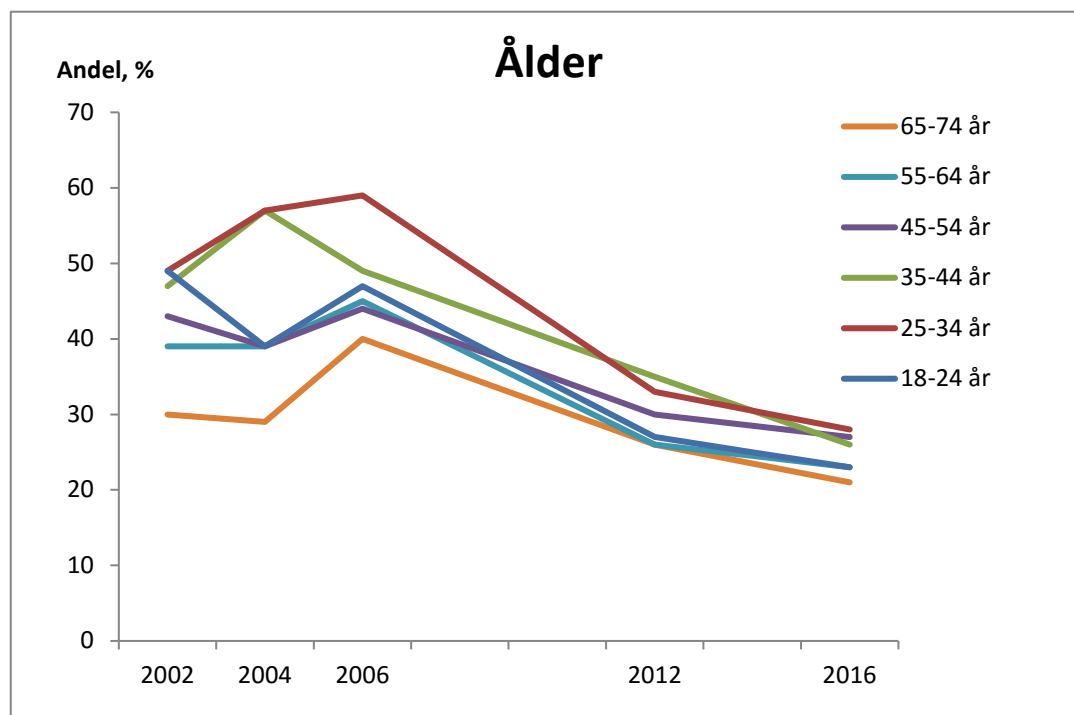
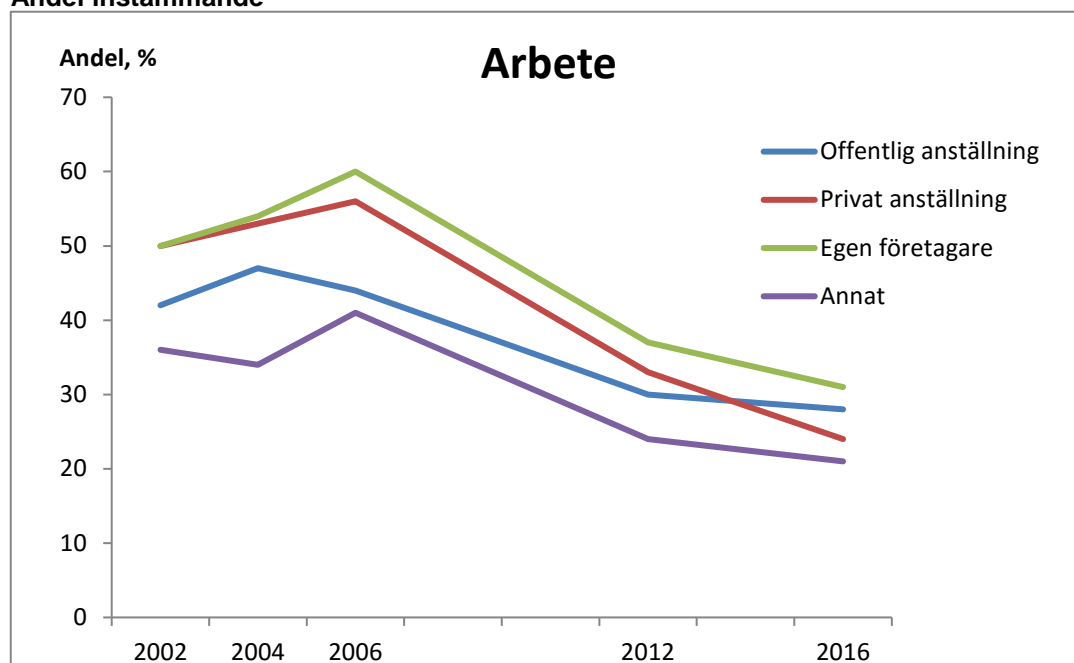

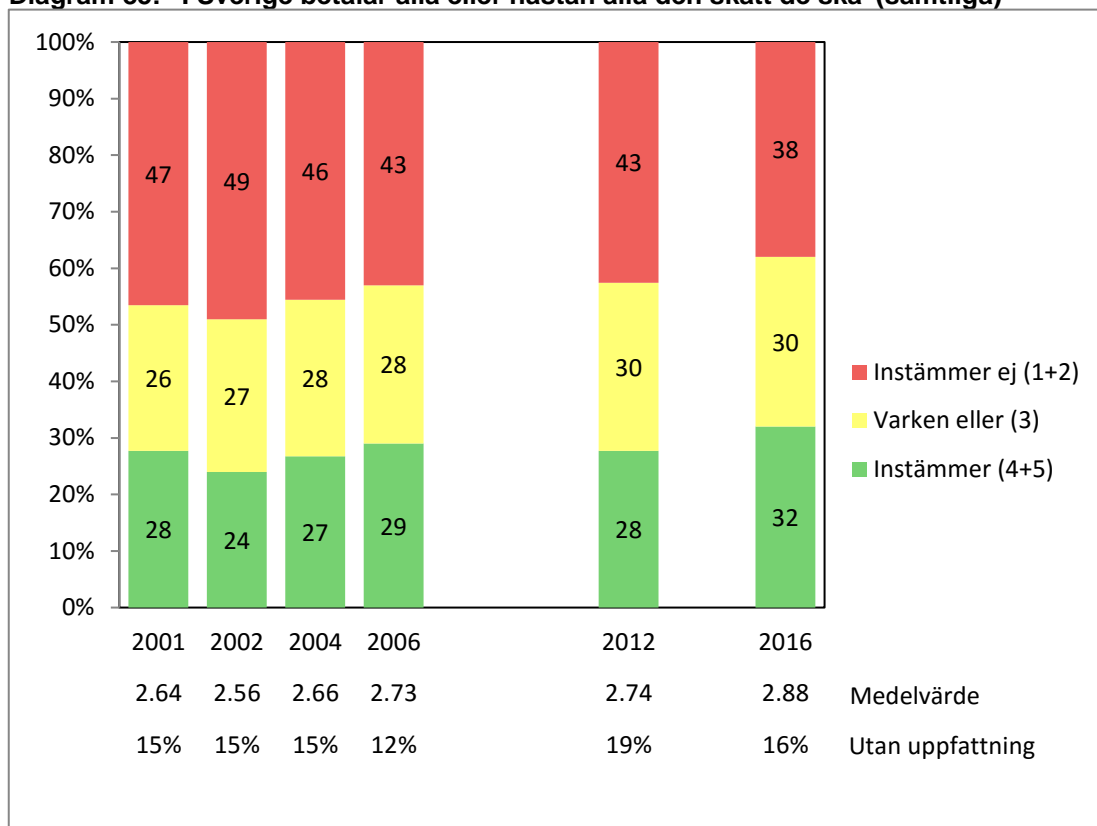
Diagram 84: "Jag känner någon som under det senaste året anlitat "svart" arbetskraft (arbete) Andel instämmande

6.2 Vad man tror om medverkan generellt i samhället

I Skatteverkets undersökningar har medborgarna sedan 2001 fått ta ställning till ett mer generellt formulerat påstående kring vad man tror om medverkan i samhället: ”I Sverige betalar alla eller nästan alla den skatt de ska”.

Diagram 85: ”I Sverige betalar alla eller nästan alla den skatt de ska”(samtliga)

Av diagram 85 ovan kan vi konstatera att det i årets undersökning jämfört med den förra 2012, är fler som instämmer och färre som inte instämmer. Andelen som inte tar ställning har också den minskat i förhållande till 2012 års undersökning. Den utveckling som konstaterades efter undersökningen 2012, nämligen att fler inte tar ställning samt att färre tror att ”alla eller nästan alla betalar den skatt de ska”, kan därmed sägas ha stoppat.

Gör vi en jämförelse utifrån ålder kan vi konstatera att den yngsta åldersgruppen (18-24 år) i alla undersökningar sedan 2001 haft störst andel som instämmer i påståendet, ca 40-45 procent. De äldsta grupperna (55-74 år) har haft lägst instämmandegrad, också tämligen oförändrat omkring 20-25 procent. I grupperna 35-44 år och 45-54 år har det däremot under åren skett en ökning av andelen som instämmer, från 20-25 till 35-40 procent, jämför diagram 86 nedan.

Egna företagare har genom åren haft en något lägre instämmandegrad än anställda till påståendet ”I Sverige betalar alla eller nästan alla den skatt de ska”. Andelen som instämmer har dock ökat sedan 2012 både för anställda och egna företagare, se diagram 87 nedan. Här ska det emellertid betonas att sett över hela svarsskalan är trenden inte lika tydlig för företagarna; den är inte statistiskt säkerställd.

Diagram 86: ”I Sverige betalar alla eller nästan alla den skatt de ska”
Andel som instämmer, åldersgrupper.

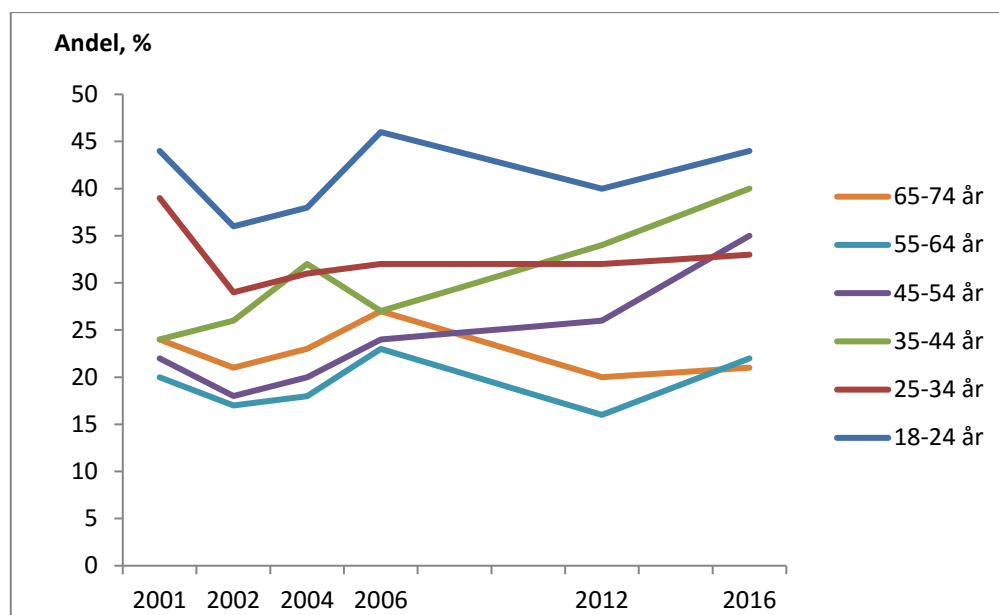
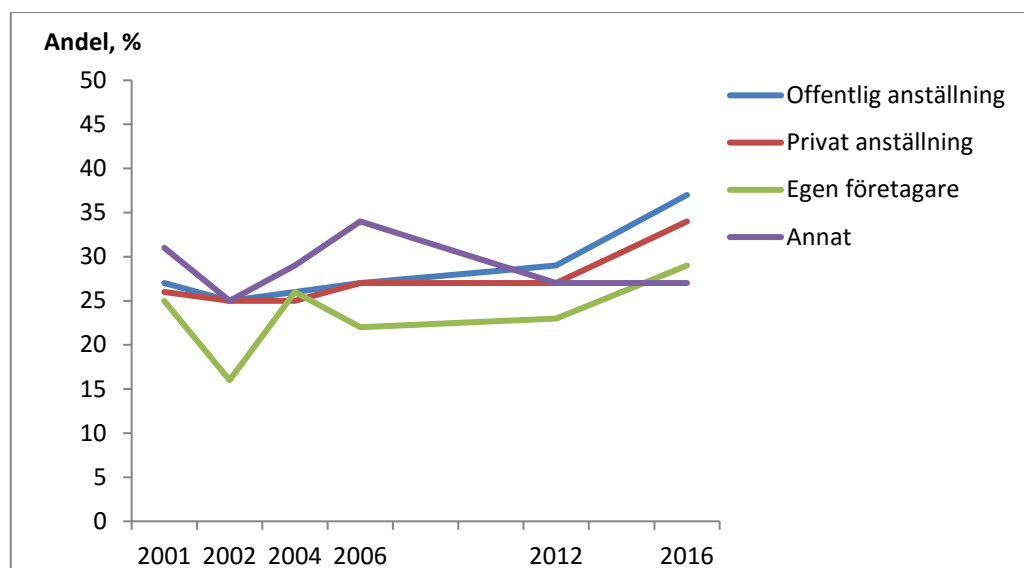

Diagram 87: ”I Sverige betalar alla eller nästan alla den skatt de ska”
Andel som instämmer, arbete.

6.3 Uppsummering av synen på förekommande skattefusk och medverkan generellt

När det gäller kännedomen om fusk hos andra kan vi konstatera att den förändring som inträffade mellan undersökningarna 2006 och 2012 har fortsatt även mellan 2012 och 2016. Det finns en tydlig, nedåtgående trend för andelen som instämmer i att de känner andra som skattefuskare, anlitar svart arbetskraft eller arbetar svart.

De mindre attitydundersökningar som Skatteverket genomfört årligen under 2010 – 2015 visar också en svagt positiv trend mellan 2012 och 2015, men att fuskkännedomen var allra lägst i 2014 års mätning. Dessutom visar resultat från Demoskop-Panelen att förhållningssättet kontinuerligt förbättrades mellan 2007 och omkring 2012, men att trenden därefter snarare går i motsatt riktning. I synnerhet ses en skillnad mellan 2015 och 2016 i att fler kan tänka sig att anlita svart arbetskraft.

Av diagram 88 framgår att förändringen mellan 2006 och 2016 är i stort sett densamma för de tre påståendena samtidigt som det finns skillnader i nivåer.

Diagram 88: Utvecklingen när det gäller andelen som instämmer (4+5) i negativa påståenden kopplade till kännedomen om fusk hos andra (nedåtgående trend fördelaktig för Skatteverket)

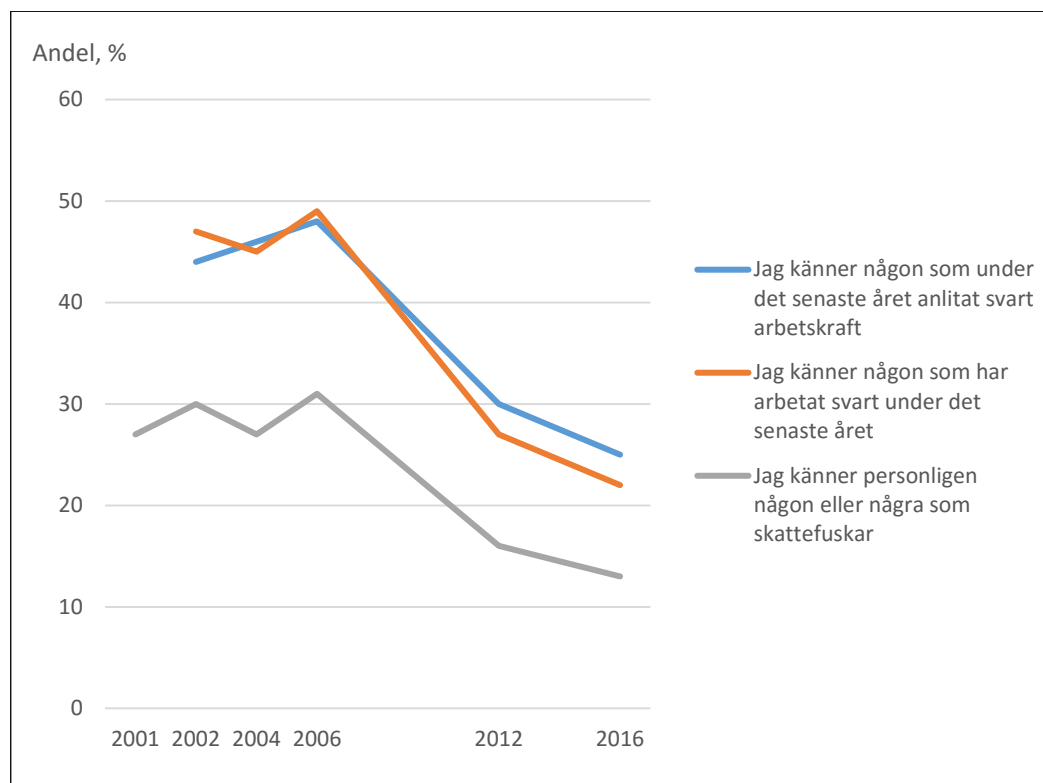
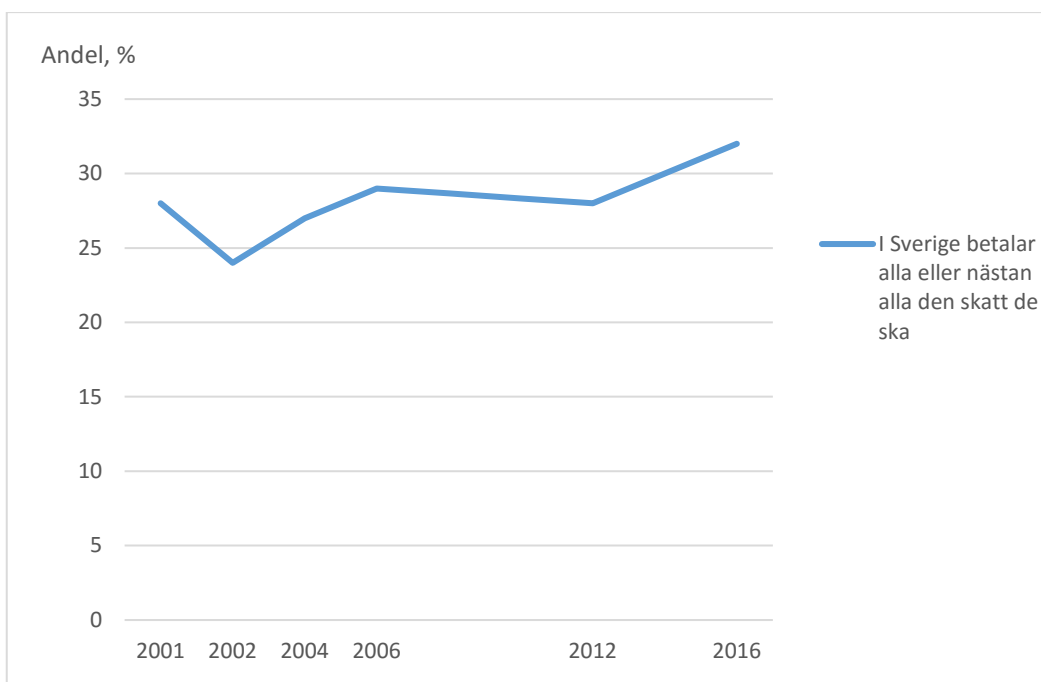

Diagram 89 visar att andelen som instämmer i att alla eller nästan alla betalar den skatt de ska, har ökat sett över hela den aktuella perioden.

Diagram 89: Utvecklingen när det gäller andelen som instämmer (4+5) i positivt påstående kopplade uppfattningen om medverkan generellt

7 Om folkbokföring och identitetshandlingar

Skatteverket ansvarar för folkbokföringen. Det primära uppdraget är att föra ett korrekt befolkningsregister som syftar till att tillgodose samhällets behov av uppgifter om medborgare och som knyter an till det primära målet med folkbokföringen – att bistå samhället i stort med uppgifter om fysiska personer i Sverige. Uppgifterna i folkbokföringsregistret ligger till grund för ett stort antal rättigheter och skyldigheter som kan vara avhängiga av såväl att en person är folkbokförd som var en person är folkbokförd. Detta ställer stora krav på att uppgifterna i registret är aktuella och korrekta.

Sedan 2001 har det i medborgarundersökningarna ställts en fråga om man anser att Skatteverket är bra på att kontrollera fusk med folkbokföring. I 2012 års undersökning utökades antalet frågor som gällde folkbokföring och det ställdes även frågor om användning av falska identitetshandlingar.

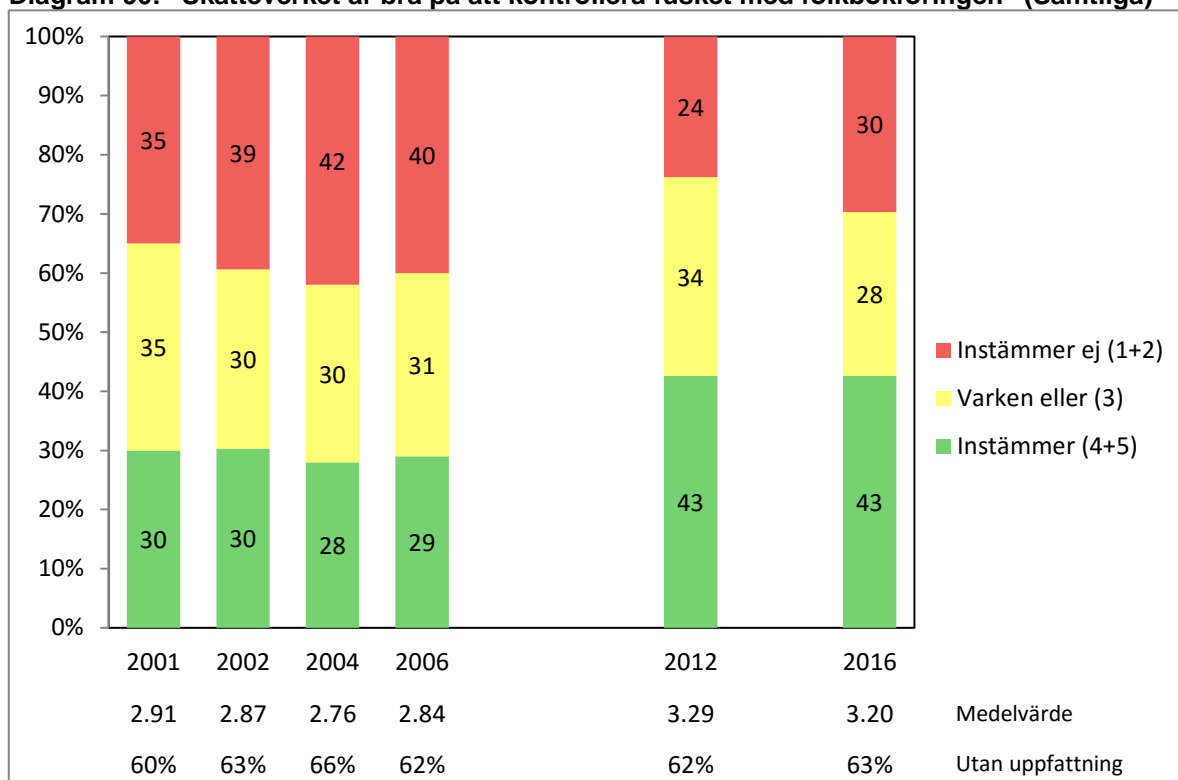
I årets undersökning har det lagts till ytterligare frågor med koppling till folkbokföringsverksamheten; de gäller kvaliteten i folkbokföringsregistret och ändringar i detta. Frågan om hur bra Skatteverket är på att kontrollera fusk med folkbokföring ställdes till alla i undersökningen, men för att inte undersökningen skulle bli alltför lång ställdes resten av frågorna om folkbokföring och identitetshandlingar endast till hälften av respondenterna (urvalet delades upp slumpmässigt i två lika stora grupper). Detta gör att osäkerheten i resultaten är lite större för de flesta frågor i detta avsnitt än i rapporten i övrigt.

7.1 Kontroll av fusk med folkbokföringen

Generellt är svenska folket osäkert på hur bra Skatteverket är på att kontrollera fusk med folkbokföring. Sedan 2001 har andelen som inte har någon uppfattning legat över 60 procent. I årets undersökning ligger denna andel på 63 procent.

Mellan 2006 och 2012 skedde en positiv förskjutning i den meningen att bland dem som tog ställning till påståendet var det fler som instämde i påståendet samtidigt som färre 2012 ansåg att Skatteverket inte är bra på att kontrollera fusk med folkbokföringen (se diagram 90).

Diagram 90: "Skatteverket är bra på att kontrollera fusket med folkbokföringen" (Samtliga)

Resultatet från årets undersökning visar att andelen som instämmer ligger kvar på 43 procent jämfört med 2012. Andelen som inte instämmer har dock ökat med 6 procentenheter till 30 procent, samtidigt som andelen neutrala minskat från 34 till 28 procent.

Sett över hela svarsskalan och till alla svarande är förändringen mellan 2012 och 2016 inte statistiskt säkerställd. Men delar vi upp resultatet på kön ser vi en statistiskt signifikant negativ trend bland män, medan resultatet är i stort sett oförändrat eller till och med något bättre jämfört med 2012 bland kvinnor (se diagram 91 och 92).

Diagram 91: "Skatteverket är bra på att kontrollera fusket med folkbokföringen" (Män)

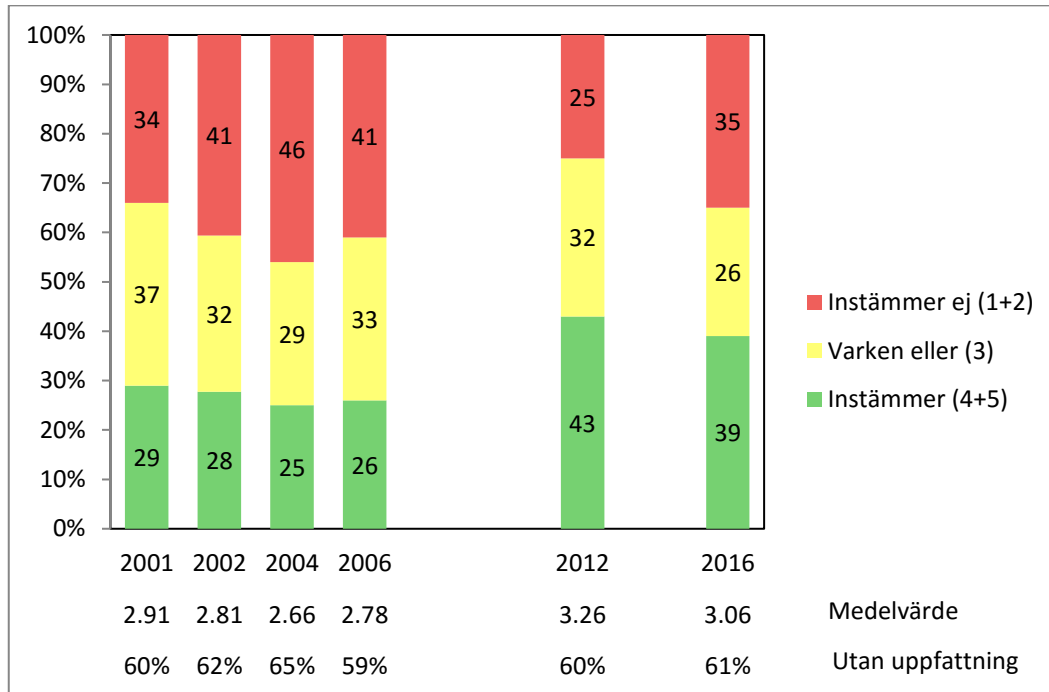
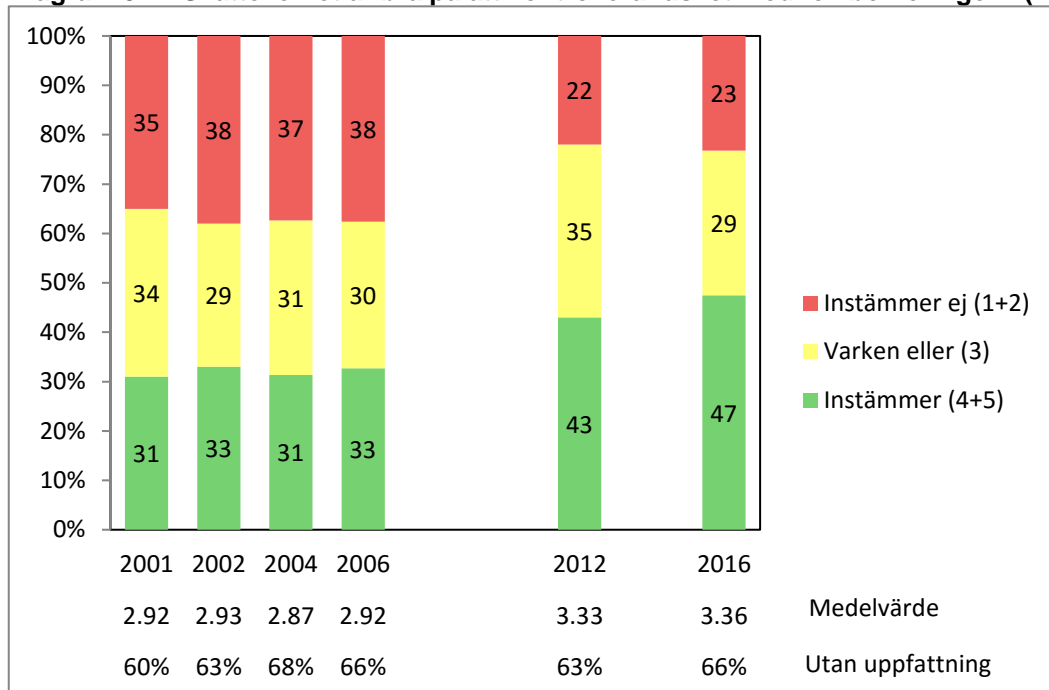

Diagram 92: "Skatteverket är bra på att kontrollera fusket med folkbokföringen" (Kvinnor)

Synen på om Skatteverket är bra på att kontrollera fusk med folkbokföring har generellt sett utvecklats olika mellan 2012 och 2016 även beroende på utbildningsgrad. Bland personer med enbart grundskoleutbildning har andelen instämmande ökat, medan andelen som inte instämmer i att Skatteverket är bra på att kontrollera fusk med folkbokföring ökat bland personer med eftergymnasial utbildning (se diagram 93 och 94).

Diagram 93: "Skatteverket är bra på att kontrollera fusket med folkbokföringen" (Instämmer)

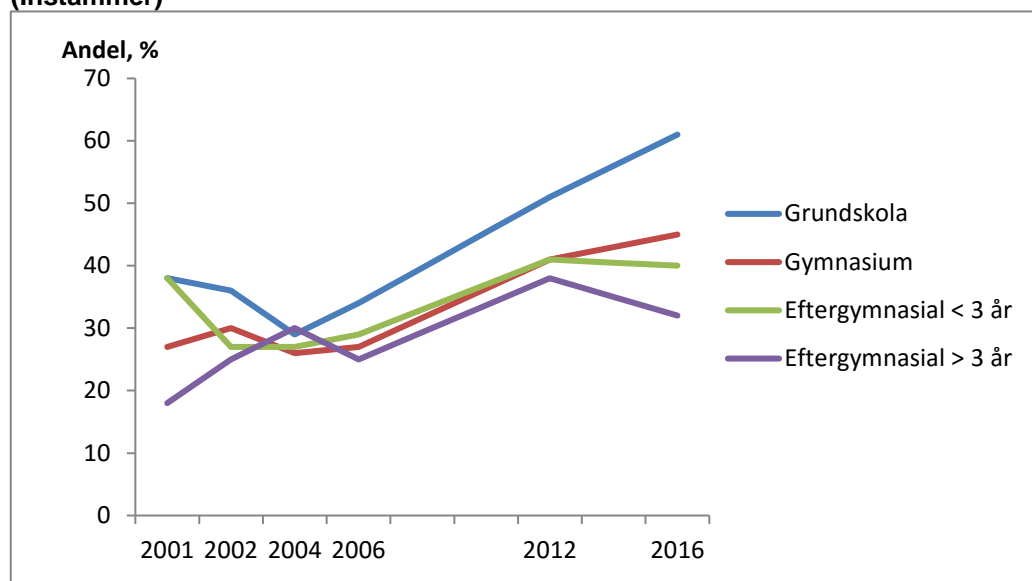
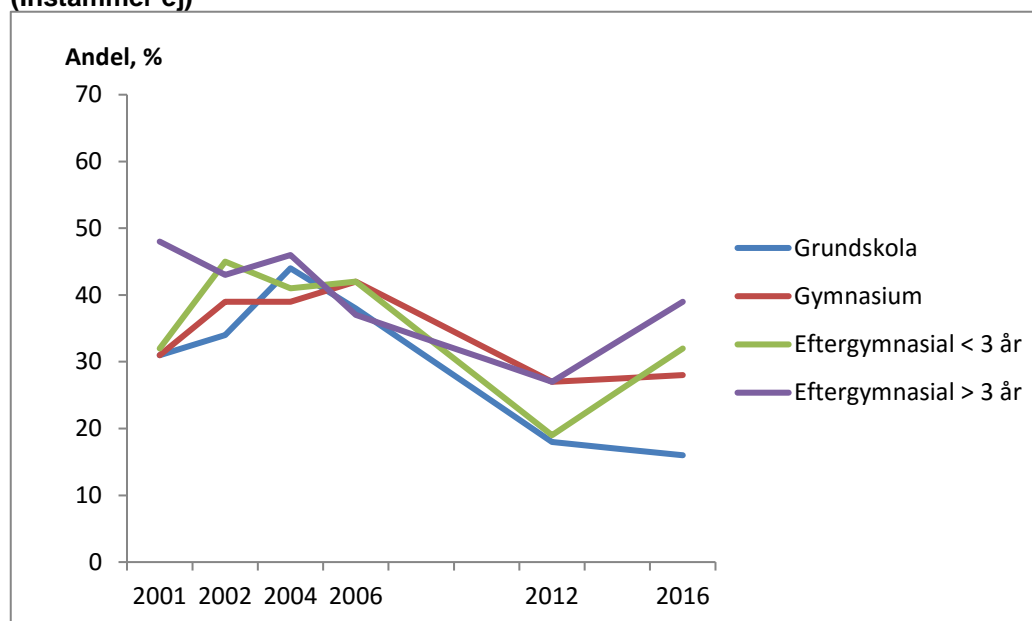

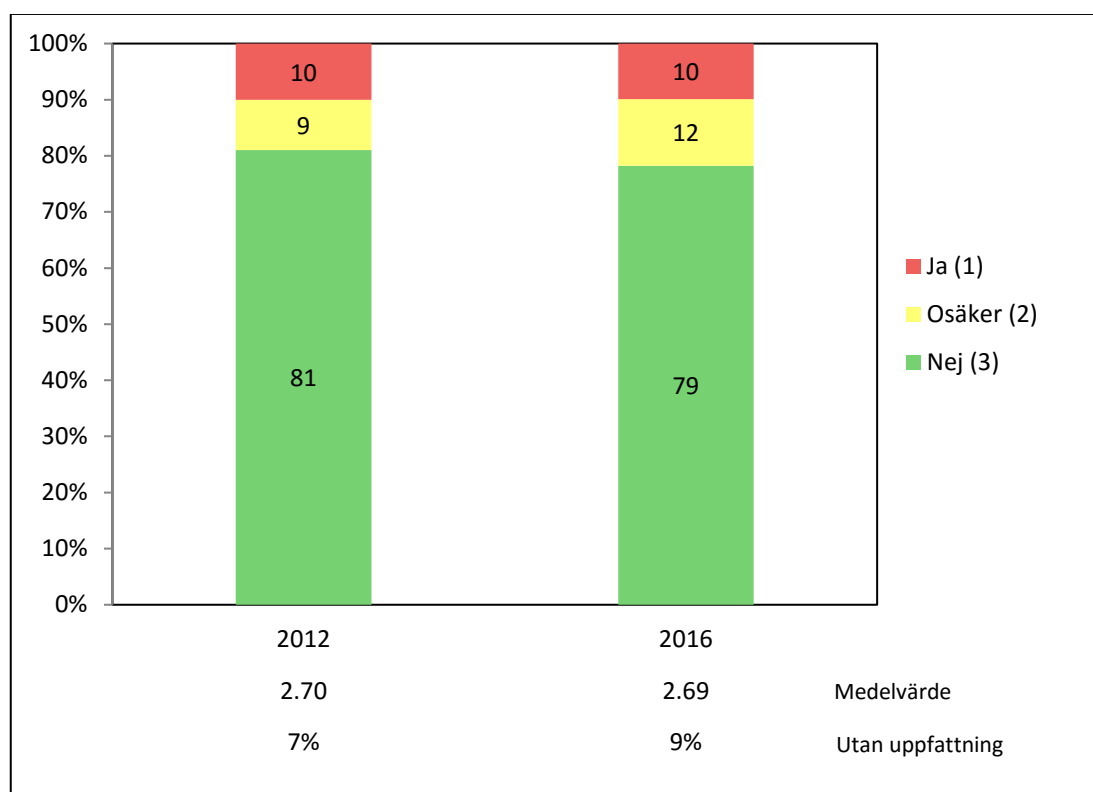
Diagram 94: "Skatteverket är bra på att kontrollera fusket med folkbokföringen" (Instämmer ej)

7.2 Kännedom om felaktig folkbokföringsadress

En av de nya frågorna om folkbokföring i 2012 års undersökning var om man känner någon som är folkbokförd/skriven på fel adress. Då var det 10 procent som svarade ”Ja” på frågan ”Jag känner någon som är folkbokförd/skriven på fel adress”. I årets undersökning ligger den andelen kvar på 10 procent. Andelen osäkra har ökat något samtidigt som andelen som svarade ”ej” har minskat lite, se vidare diagram 95.

Diagram 95: ”Jag känner någon som är folkbokförd/skriven på fel adress”

Bland män är det en högre andel (13 procent) än kvinnor (7 procent) som i årets undersökning svarade att de känner någon som är folkbokförd/skriven på fel adress. I den föregående undersökningen var motsvarande andel bland män 10 procent och kvinnor 11 procent. Dessa förändringar är dock inte statistiskt säkerställda.

Sett till ålder är andelen som känner någon som är folkbokförd på fel adress högst i grupperna 18-24 år och 25-35 år, 11 respektive 18 procent. Det ska dock noteras att den aktuella andelen bland de yngsta (18-24 år) i jämförelse med 2012 har minskat med 7 procentenheter från 18 procent, men inte heller denna förändring är statistiskt säkerställd.

Andelen som svarade ”Ja” var i årets undersökning i likhet med 2012, hög (20 procent) i gruppen som känner någon som har skattefuskat, anlitat svart arbetskraft och/eller arbetat svart.

7.3 Folkbokföringsregistrets kvalitet

Respondenterna fick i årets undersökning ta ställning till några påståenden som handlade om kvaliteten i folkbokföringsregistret.

Det första påståendet löd ”Skatteverkets folkbokföringsregister speglar befolkningens sammansättning och storlek” (diagram 96). Av samtliga instämde 68 procent medan 9 procent inte instämde. Andelen som inte hade någon uppfattning var 45 procent.

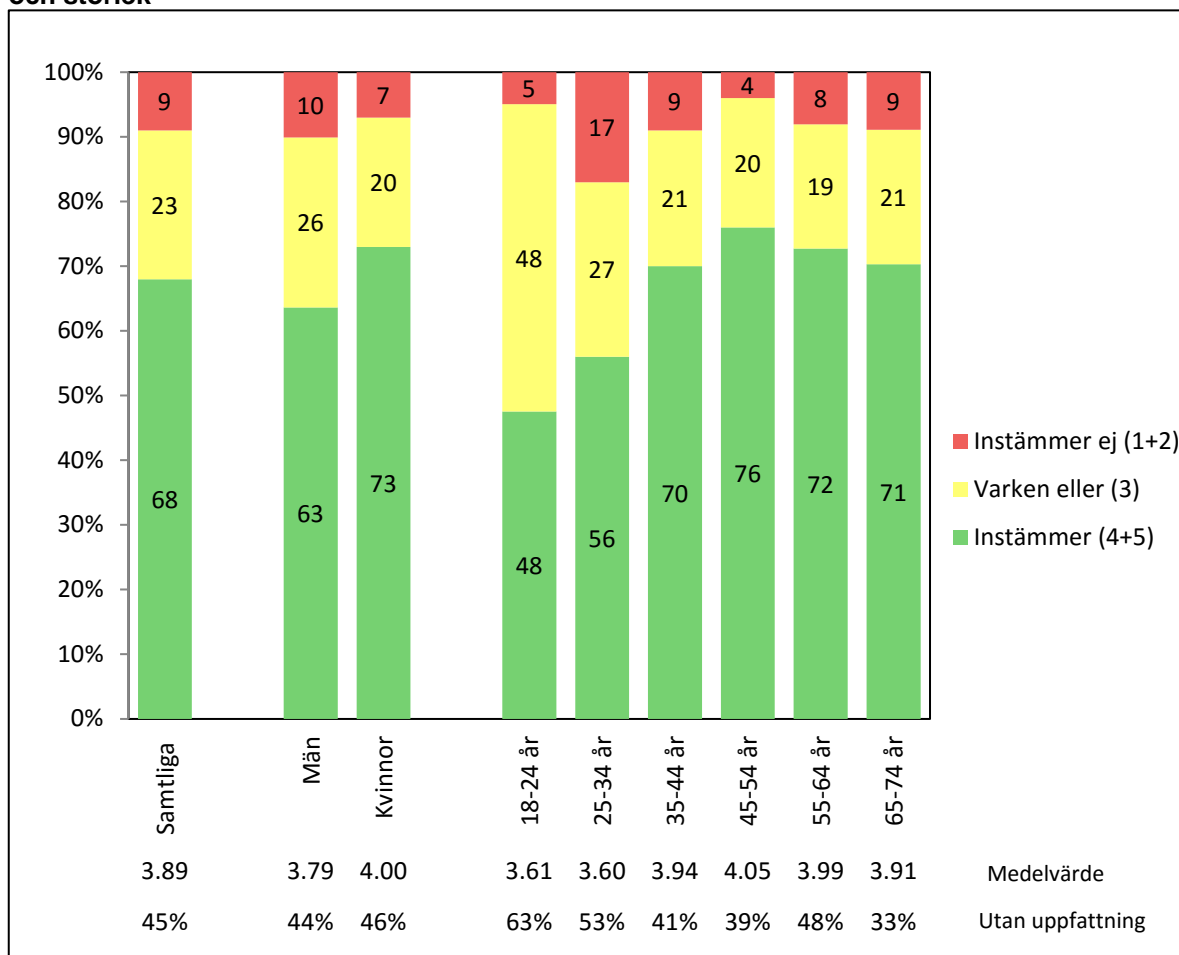
Delar vi upp de svarande i män och kvinnor kan vi konstatera att det var en högre andel kvinnor (73 procent) som instämde än bland män (63 procent).

Resultaten pekar på att ungas kännedom om folkbokföringsregistret är låg. Andelen utan uppfattning var betydligt högre bland yngre än bland äldre. I gruppen 18-24 år var det endast 37 procent som svarade på skalan 1-5 och av dem var det en stor andel, 48 procent, som gav det neutrala betyget 3. Räknar vi in även de som svarade utan uppfattning var det endast 18 procent i gruppen 18-24 år som instämde i att Skatteverkets folkbokföringsregister speglar befolkningens sammansättning och storlek.

Som vi nämnde i inledningen av avsnitt 7 ska folkbokföringsregistret bistå samhället i stort med uppgifter om fysiska personer i Sverige. Uppgifterna i folkbokföringsregistret ligger till grund för ett stort antal rättigheter och skyldigheter som kan vara avhängiga av såväl att en person är folkbokförd som var en person är folkbokförd. Med så många unga som saknar uppfattning om folkbokföringsregistret finns det dock anledning till oro för att de inte är benägna att ta registret på allvar och därför inte anmäler ändringar när så ska ske, till exempel vid flyttning. Detta kan leda till att folkbokföringsregistrets kvalitet försämras.

Man bör dessutom komma ihåg att det endast är en minoritet av unga som ställt upp och svarat på denna enkät. I tabell 3 i avsnitt 1.4 redovisade vi att bortfallet är mycket stort bland unga vuxna. Endast 20 respektive 24 procent i åldersgrupperna 18-24 och 25-34 år besvarade enkäten. Bland övriga unga är förmodligen engagemanget och kunskapen om folkbokföringsregistret ännu lägre.

Diagram 96: ”Skatteverkets folkbokföringsregister speglar befolkningens sammansättning och storlek”

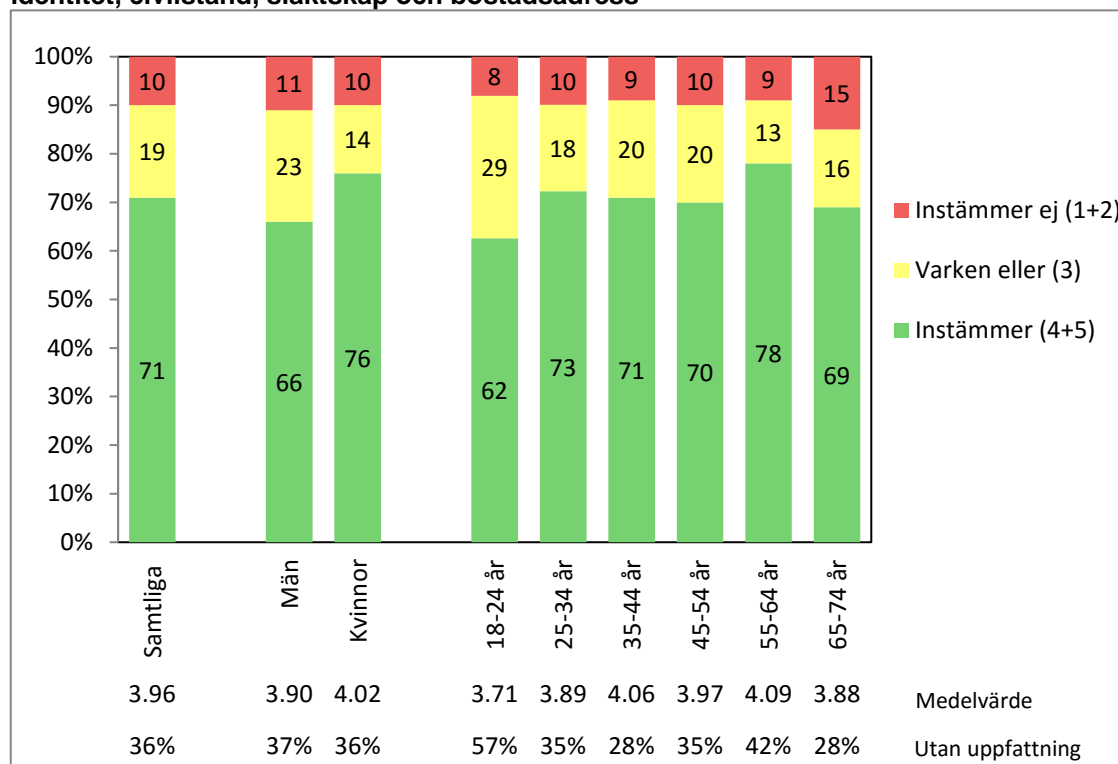

Det andra påståendet som gällde registerkvaliteten var om man instämde i att ”Skatteverkets folkbokföringsregister innehåller korrekta uppgifter som identitet, civilstånd, släktskap och bostadsadress” (diagram 97).

Resultatet visar att man överlag instämde i något högre utsträckning i detta påstående än i det förra som gällde om registret speglar befolkningens sammansättning och storlek. Andelen som redovisade en uppfattning var också högre.

På totalen instämde 71 procent i att ”Skatteverkets folkbokföringsregister innehåller korrekta uppgifter som identitet, civilstånd, släktskap och bostadsadress”, medan 10 procent inte instämde i påståendet. På samma sätt i det förra påståendet instämde kvinnor i högre grad än män, yngre i lägre utsträckning än äldre samtidigt som äldre i större utsträckning redovisade en uppfattning. Åldersgruppen 65-74 år avviker dock från detta mönster, då denna åldersgrupp hade störst andel som inte instämde, 15 procent.

Diagram 97: ”Skatteverkets folkbokföringsregister innehåller korrekta uppgifter om identitet, civilstånd, släktskap och bostadsadress”

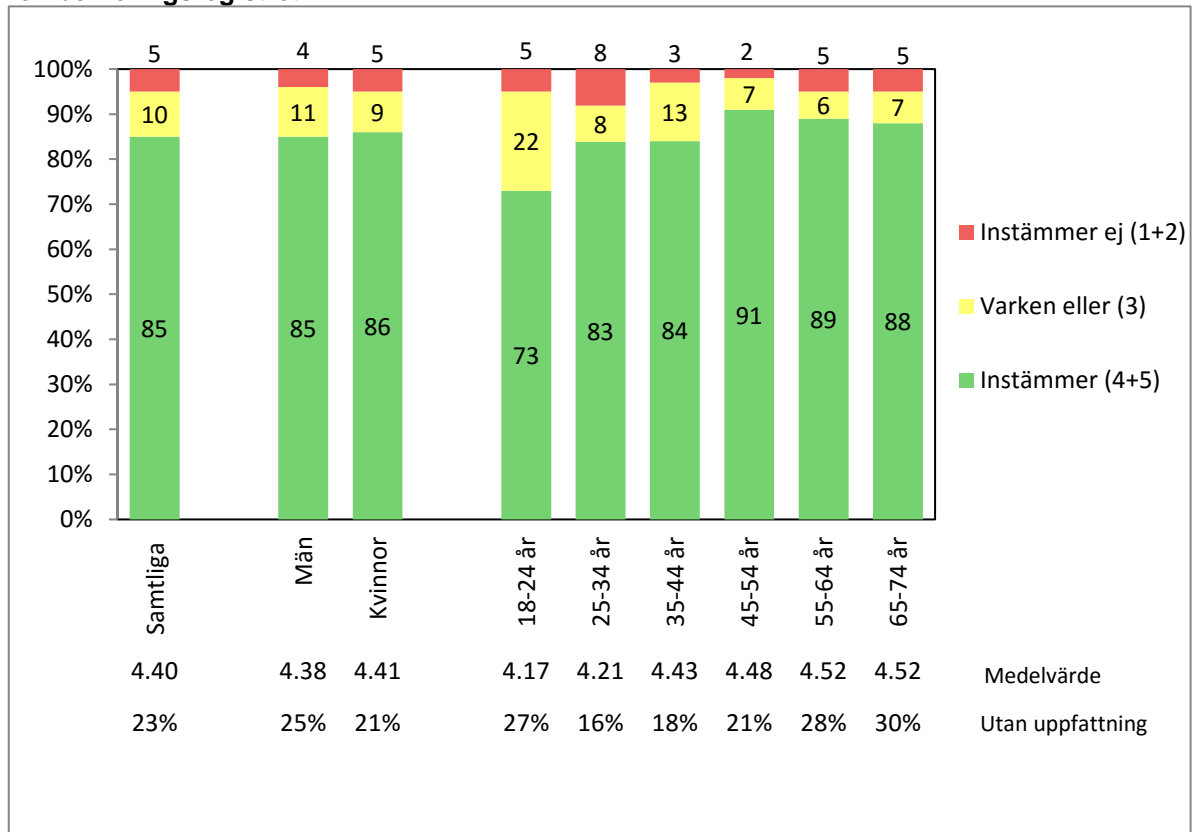

7.4 Ändringar i folkbokföringsregistret

I årets undersökning fick respondenterna ta ställning till två påståenden som inte tidigare har varit med, nämligen om det är lätt att anmäla ändringar till folkbokföringsregistret samt om Skatteverket skulle upptäcka och korrigera om man låter bli att anmäla en ändring.

När det gäller ”Det är enkelt att anmäla ändringar (t.ex. vid byte av bostadsadress) till folkbokföringsregistret” instämde 85 procent i påståendet. Av diagram 98 framgår det att män och kvinnor instämde i princip lika hög grad, samt att yngre personer i lägre grad än äldre instämmer i påståendet. I åldersgruppen 18-24 år instämde 73 procent, att jämföra med åldern 45-74 år där omkring 90 procent instämde i det aktuella påståendet.

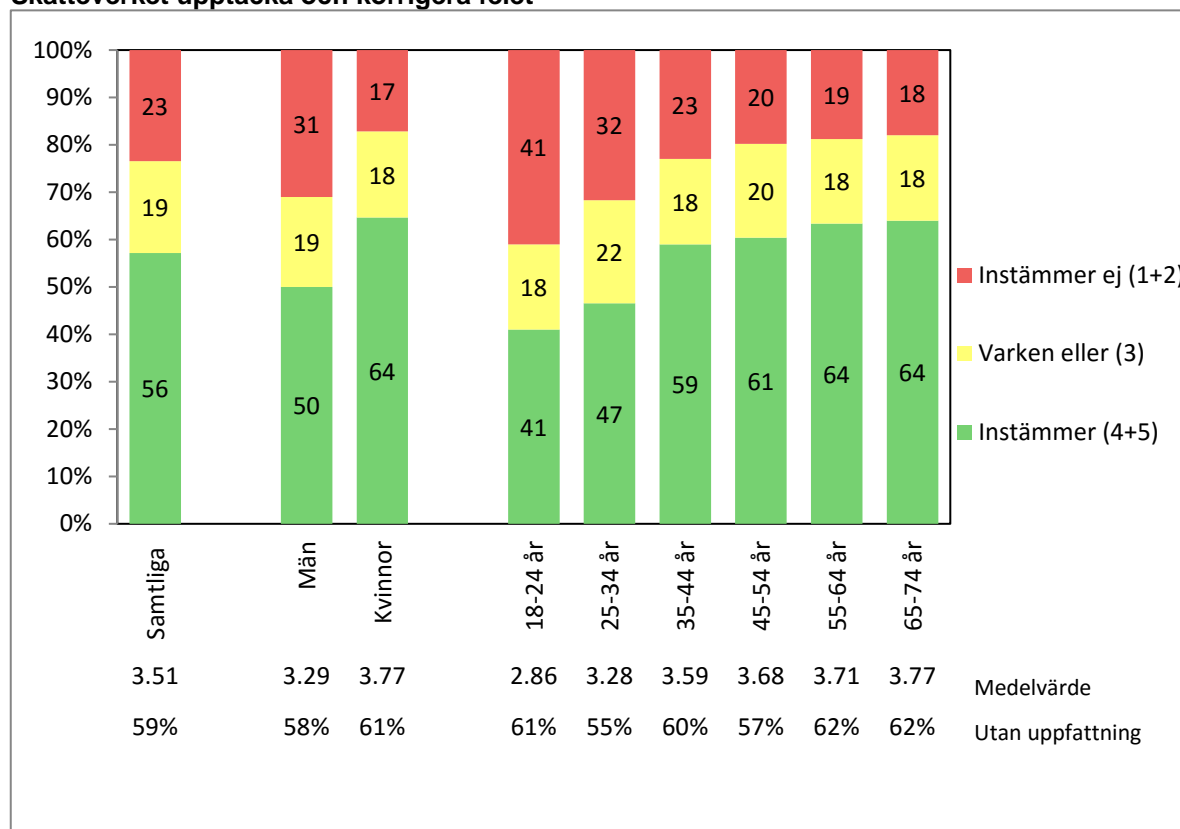
Diagram 98: ”Det är enkelt att anmäla ändringar (t.ex. vid byte av bostadsadress) till folkbokföringsregistret”

När det gäller det andra påståendet, ”Om jag skulle låta bli att anmäla en ändring till folkbokföringsregistret skulle Skatteverket upptäcka och korrigera felet” finns det stora skillnader mellan grupper med avseende på kön och ålder.

Totalt sett var det 50 procent som instämde i påståendet medan 23 procent inte instämde. Kvinnor instämde i högre utsträckning än män. I de yngre åldersgrupperna, 18-24 år och 25-34 år, fanns återigen den största andelen som inte instämde, 41 respektive 32 procent. Jämför vidare diagram 99.

Diagram 99: "Om jag skulle låta bli att anmäla en ändring till folkbokföringsregistret skulle Skatteverket upptäcka och korrigera felet"

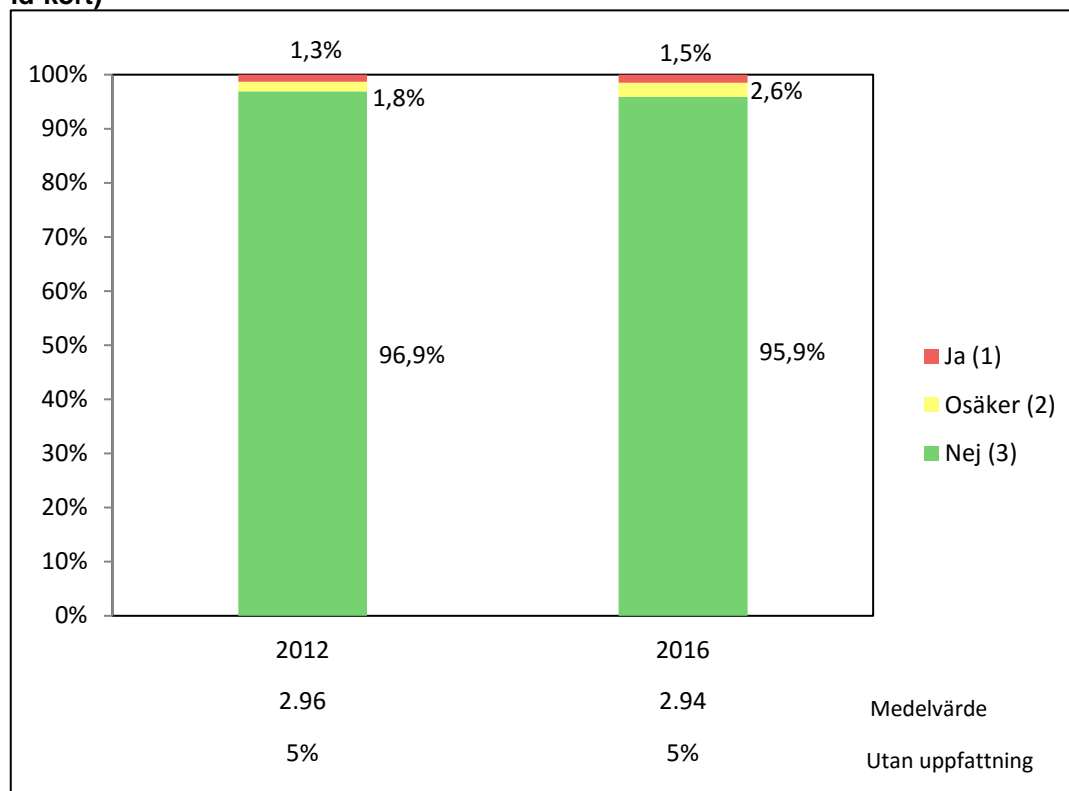

7.5 Användning av falska identitetshandlingar

I 2012 års undersökning ställdes en fråga om man känner någon som använder falsk identitetshandling (pass/id-kort) och i årets undersökning ställdes frågan på nytt.

Det är få personer som känner någon som använder falsk identitetshandling. Mellan 2012 och 2016 ökade andelen som instämde i påståendet från 1,3 till 1,5 procent och andelen som svarade att de var osäkra ökade från 1,8 till 2,6 procent. Förändringen, sett över hela skalan, är inte statistiskt säkerställd. Se diagram 100.

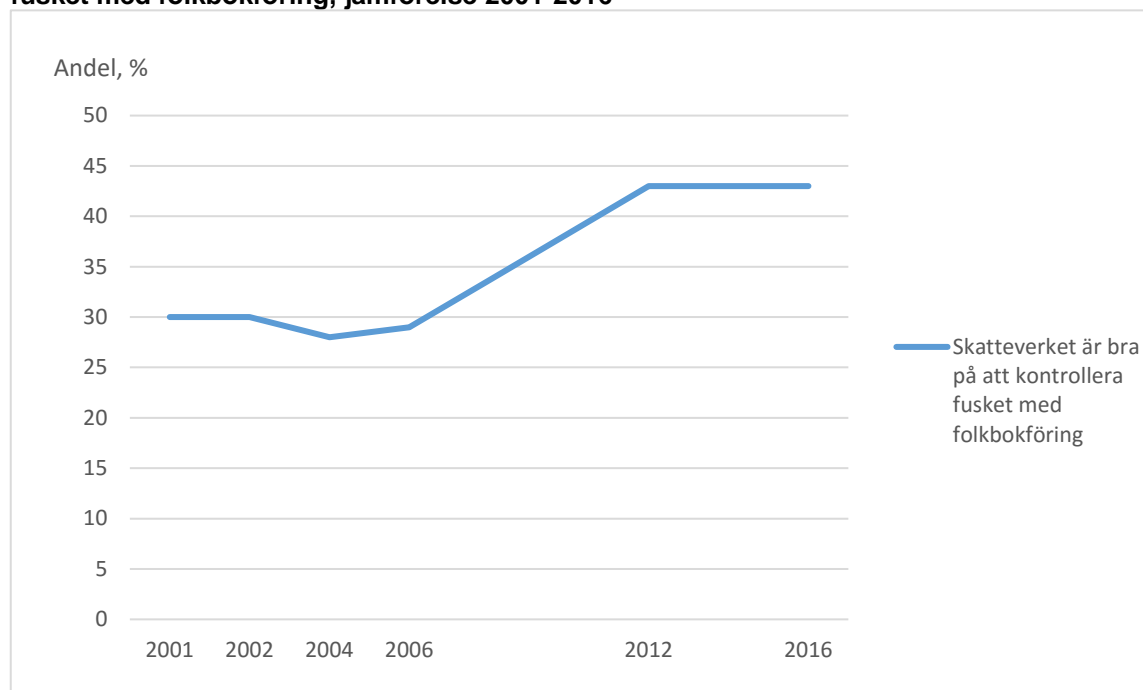
Diagram 100: ” Jag känner någon som använder falsk identitetshandling (pass/id-kort)”

7.6 Summering

I diagram 101 visas utvecklingen när det gäller andelen som instämmer i påståendet att Skatteverket är bra på att kontrollera fusk med folkbokföring. Mellan 2006 och 2012 skedde en ökning av andelen som instämmer från 26 procent till 43 procent. I årets undersökning är andelen som instämmer densamma som 2012, men andelen som inte instämmer i påståendet har ökat från 24 till 30 procent. I sammanhanget är det viktigt att komma ihåg att det hela tiden sedan 2001 varit strax över 60 procent som svarat att de inte har någon uppfattning.

Diagram 101: Andelen som instämmer (4+5) i att Skatteverket är bra på att kontrollera fusket med folkbokföring, jämförelse 2001-2016

Det var i årets undersökning 10 procent som svarade instämmande på påståendet att de känner någon som är folkbokförd eller skriven på fel adress, vilket är samma resultat som 2012. Få svarade att de känner någon som använder falsk identitetshandling, endast 1,5 procent (2012: 1,3 procent).

I årets undersökning har det lagts till frågor om folkbokföringsregistrets kvalitet, om att anmäla ändringar i registret samt om Skatteverket skulle ha upptäckt och korrigerat en ändring som man inte anmält till Skatteverket.

Det var 68 procent som instämde i att Skatteverkets folkbokföringsregister speglar befolkningens sammansättning och storlek, medan 71 procent instämde i att registret innehåller korrekta uppgifter om identitet, civilstånd, släktskap och bostadsadress.

Det var 85 procent som instämde i att det är enkelt att anmäla ändringar till folkbokföringsregistret. Drygt hälften, 56 procent, instämde i påståendet att Skatteverket skulle upptäcka och korrigera om man lät bli att anmäla en ändring till registret.

Ett genomgående mönster i dessa frågor är att yngre personer (mellan 18 och 24 år i synnerhet) i lägre utsträckning än äldre har uttryckt en uppfattning, samt att instämmandegraden bland dem som hade en uppfattning är lägre bland yngre än äldre. Det finns en risk att många unga inte är benägna att ta registret på allvar och därmed inte anmäler ändringar, till exempel vid flyttning, vilket kan leda till att folkbokföringsregistrets kvalitet försämras.

Datum
2017-03-27

Bilaga 1: Svaresformulär 2016

Skatteverket

Medborgarenkät 2016

Här är länken och dina personliga inloggningsuppgifter (användarnamn och lösenord) om du hellre vill svara på enkäten på Internet.

Länk	
Användarnamn	
Lösenord	

Bäst användargränssnitt får du om du använder en stationär eller bärbar dator (stor skärm).

Så här fyller du i formuläret.

Här är ett exempel:

Hur väl anser du att påståendet "*I dag är det soligt*" stämmer?

	Stämmer inte alls	Stämmer ganska dåligt	Stämmer varken bra eller dåligt	Stämmer ganska bra	Stämmer helt och hållet
Om du tycker att påståendet <u>inte stämmer alls</u> , sätt då ett kryss längst till vänster på följande sätt:	☒	☐	☐	☐	☐
Om du tycker att påståendet <u>stämmer helt och hållet</u> , markerar du så här:	☐	☐	☐	☐	☒
Skulle du råka sätta ett kryss i fel ruta, rätta till det genom att stryka över hela rutan. Sätt därefter kryss i rätt ruta på följande sätt:	☐	☐	☒	☒	☐

Formuläret läses optiskt av en dator. Håll därför om möjligt kryssen innanför rutorna.

Kryssa så här:

Kryssa inte så här: **x**

Använd helst kulspetspenna och inte tusch eller blyerts

1. Hur komplicerad brukar din inkomstdeklaration vara?

(Markera på en skala från 1 till 5 där 1 står för "helt okomplicerad" och 5 står för "mycket komplicerad")

Helt okomplicerad,
i stort sett bara
att signera

Mycket komplicerad,
många uppgifter
utöver de förtryckta
från Skatteverket

2. Vad för slags inkomster hade du i din senaste deklARATION?

(flera alternativ kan markeras)

- 1. Lön från företag jag äger helt eller delvis
- 2. Lön från annan arbetsgivare
- 3. Inkomst från handelsbolag eller enskild näringsverksamhet
- 4. Vinst/förlust vid försäljning av värdepapper eller fastighet
- 5. Annat slag av inkomst (ränta, utdelning, pension, A-kassa etc)

3. Arbetar du som...? (om du t.ex. är föräldraledig, markera var du brukar arbeta)

- 1. Anställd i offentlig sektor
- 2. Anställd i privat sektor
- 3. Egen företagare/jordbrukare
- 4. Annat (studerar, pensionär, arbetslös m.m.)

4. Vilken är din högsta utbildning?

- 1. Grundskola eller motsvarande
- 2. Gymnasial utbildning
- 3. Eftergymnasial utbildning (mindre än 3 år)
- 4. Eftergymnasial utbildning (3 år eller längre)

5. Är det enkelt för dig att förstå information från Skatteverket? (t.ex. blanketter, broschyrer och Skatteverkets webbplats)

- 1. Nej, på grund av att jag inte är så bra på det svenska språket
- 2. Inte så enkelt, det är ofta svårt att förstå ord och meningar Skatteverket använder
- 3. Ja, det är oftast tydligt och enkelt att förstå
- 4. Ingen uppfattning

6. Hur många gånger har du haft kontakt med Skatteverket under de senaste 12 månaderna?

	En gång	2-5 gånger	6 gånger eller fler	Ingen kontakt/ minns ej
Kontakt via telefon	☐	☐	☐	☐
Kontakt via brev	☐	☐	☐	☐
Kontakt via e-post	☐	☐	☐	☐
Kontakt via personligt besök	☐	☐	☐	☐
Kontakt via Skatteverkets webbplats	☐	☐	☐	☐

Fortsättning på nästa sida!

7. Är du intresserad av skattefrågor i största allmänhet?

- 1 Nej, inte intresserad
2 Ja, lite intresserad
3 Ja, ganska intresserad
4 Ja, mycket intresserad
5 Vet ej

8. Vad tycker du i stort sett om skattesystemet, dvs. skatternas storlek och reglernas utformning?

- 1 Mycket illa
2 Ganska illa
3 Varken bra eller illa
4 Ganska bra
5 Mycket bra
6 Vet ej/ingen åsikt

I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden på en skala från 1 till 5, där 1 betyder "instämmer inte alls" och 5 betyder "instämmer helt"?

	Instämmer inte alls 1	2	3	4	Instämmer helt 5	Ingen uppfattning
9. Jag litar på de flesta människor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Jag känner gemenskap och samhörighet med det nuvarande svenska samhället	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Jag har förtroende för myndigheter i allmänhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Skattemedlen används på ett bra sätt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Det är enkelt att deklarerera	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Om jag skulle bli kontrollerad av Skatteverket så skulle man lyssna på mina argument	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Jag har för egen del blivit korrekt behandlad av Skatteverket	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Skatteverket behandlar alla skattebetalare med liknande inkomster som mina på ett likvärdigt sätt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Skatteverket behandlar alla skattebetalare på ett rättvist sätt oavsett deras ekonomiska förhållanden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. Det är OK att Skatteverket använder allmän tillgänglig information, t.ex. på webben, för att upptäcka skattefusk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19. I Sverige betalar alla eller nästan alla den skatt de ska	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fortsättning på nästa sida!

	Instämmer inte alls 1	2	3	4	Instämmer helt 5	Ingen uppfattning
20. För min del är det OK att folk skattefuskar om de har möjlighet till det	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. Jag känner personligen någon eller några som skattefuskar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. Det är OK att folk arbetar "svart"	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23. Om jag själv hade möjlighet så skulle jag undanhålla inkomst från beskattning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24. Det skulle vara genant att bli ertappad med skattefusk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25. Personer i min omgivning skulle tycka att jag gjorde fel om jag arbetade "svart"	☐	☐	☐	☐	☐	☐
26. Jag känner någon som under det senaste året anlitat "svart" arbetskraft	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27. Jag känner någon som arbetat "svart" under det senaste året	☐	☐	☐	☐	☐	☐
28. Skatteverket är bra på att motarbeta skattefusket	☐	☐	☐	☐	☐	☐
29. Det finns stora möjligheter för någon i min ekonomiska situation att undanhålla inkomster från beskattning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
30. Det finns stora möjligheter för någon i min ekonomiska situation att göra större avdrag än lagen tillåter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
31. Det finns stora möjligheter för företag att fuska med skatten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
32. Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om jag skattefuskade	☐	☐	☐	☐	☐	☐
33. Om Skatteverket skulle upptäcka att jag skattefuskat blir konsekvenserna allvarliga	☐	☐	☐	☐	☐	☐
34. Mer resurser borde läggas på att upptäcka skattefusk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
35. Jag erbjuds kvitto när jag handlar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
36. Om jag inte erbjuds kvitto så ber jag om att få ett	☐	☐	☐	☐	☐	☐
37. Jag har förtroende för Skatteverkets sätt att sköta sin uppgift	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fortsättning på nästa sida!

38. Vilken betydelse har följande haft för ditt förtroende för Skatteverket?

	Ingen betydelse	Liten betydelse	Stor betydelse	Ingen uppfattning
Egna ärenden hos Skatteverket	☐	☐	☐	☐
Intryck från vänner/familj/arbetskamrater	☐	☐	☐	☐
Media/press	☐	☐	☐	☐
Sociala medier (t.ex bloggar och forum)	☐	☐	☐	☐
Erfarenhet av andra myndigheter	☐	☐	☐	☐

39. Jag skulle kunna tänka mig att arbeta "svart" eller på annat sätt fuska med skatten om jag visste att det inte skulle upptäckas

1. Ja
2. Nej

Några frågor om folkbokföring och identitetshandlingar

ALTERNATIV 1 (frågorna ställdes till hälften av respondenterna)

40. Jag känner någon som är folkbokförd/skriven på fel adress

1. Ja
2. Osäker
3. Nej
4. Ingen uppfattning

41. Jag känner någon som använder falsk identitetshandling (pass/ID-kort)

1. Ja
2. Osäker
3. Nej
4. Ingen uppfattning

I vilken utsträckning instämmer du i följande påstående, på en skala från 1 till 5, där 1 betyder "instämmer inte alls" och 5 betyder "instämmer helt"?

	Instämmer helt 1	2	3	4	Instämmer helt 5	Ingen uppfattning
42. Skatteverket är bra på att kontrollera fusket med folkbokföring	☐	☐	☐	☐	☐	☐

ALTERNATIV 2 (frågorna ställdes till den andra hälften av respondenterna)

I vilken utsträckning instämmer du i följande påstående, på en skala från 1 till 5, där 1 betyder "instämmer inte alls" och 5 betyder "instämmer helt"?

	Instämmer inte alls 1	2	3	4	Instämmer helt 5	Ingen uppfattning
40. Skatteverket är bra på att kontrollera fusket med folkbokföring	☐	☐	☐	☐	☐	☐
41. Skatteverkets folkbokföringsregister speglar befolkningens sammansättning och storlek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
42. Skatteverkets folkbokföringsregister innehåller korrekta uppgifter om identitet, civilstånd, släktskap och bostadsadress	☐	☐	☐	☐	☐	☐
43. Det är enkelt att anmäla ändringar (t.ex. vid byte av bostadsadress) till folkbokföringsregistret	☐	☐	☐	☐	☐	☐
44. Om jag skulle låta bli att anmäla en ändring till folkbokföringsregistret skulle Skatteverket upptäcka och korrigera felet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Datum
2017-03-27

Bilaga 2: Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016

	Hur komplicerad brukar din inkomstdeklaration vara?	
	2012 a	2016 b
Antal observationer	2652	1918
Andelar i procent		
(4+5) Komplicerad	9	8
(3) Varken eller	16	16
(1+2) Okomplicerad	75	76
(5) Mycket komplicerad	3	3
(4)	6	5
(3)	16	16
(2)	24	25
(1) Helt okomplicerad	51	51
Medelvärde*	1.86	1.83
Felmarginal	0.04	0.05

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Är det enkelt för dig att förstå information från Skatteverket?	
	2012 a	2016 b
Antal observationer	2684	1937
Andelar i procent		
(1) Nej, på grund av att jag inte är så bra på det svenska språket	3	3
(2) Inte så enkelt, det är ofta svårt att förstå ord och meningar Skatteverket använder	26	20
(3) Ja, det är ofast tydligt och enkelt att förstå	72	77
Medelvärde*	2.69	2.74a
Felmarginal	0.02	0.03
Andel utan uppfattning	16	14

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Är du intresserad av skattefrågor i största allmänhet?					
	2001 a	2002 b	2004 c	2006 d	2012 e	2016 f
Antal observationer	1568	1528	1502	1617	2708	1937
Andelar i procent						
(4) Ja mycket intresserad	7	7	9	8	4	6
(3) Ja ganska intresserad	24	24	23	26	19	22
(2) Ja lite intresserad	44	43	43	42	41	40
(1) Nej inte intresserad	25	25	25	24	35	31
Medelvärde*	2.13ef	2.14ef	2.15ef	2.18ef	1.93	2.03e
Felmarginal	0.04	0.05	0.05	0.04	0.03	0.04
Andel utan uppfattning	6	7	5	4	3	3

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Vad tycker du i stort om skattesystemet dvs skatternas storlek och reglernas utformning?					
	2001 a	2002 b	2004 c	2006 d	2012 e	2016 f
Antal observationer	1568	1528	1502	1606	2687	1934
Andelar i procent						
(4+5) Bra	19	25	22	26	40	46
(3) Varken bra eller illa	28	28	29	27	35	31
(1+2) Illa	53	47	48	47	25	23
(5) Mycket bra	2	2	2	3	3	6
(4) Ganska bra	17	23	20	23	37	40
(3) Varken bra eller illa	28	28	29	27	35	31
(2) Ganska illa	35	30	31	33	19	18
(1) Mycket illa	18	16	17	14	7	5
Medelvärde*	2.50	2.64a	2.58a	2.68ac	3.12abcd	3.25abcde
Felmarginal	0.05	0.06	0.06	0.06	0.04	0.05
Andel utan uppfattning	13	12	10	10	13	11

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Totalt sett har jag förtroende för myndigheter i allmänhet / Jag har förtroende för myndigheter i allmänhet					Det är lätt/enkelt att deklarerera					
	2002 a	2004 b	2006 c	2012 d	2016 e	2001 a	2002 b	2004 c	2006 d	2012 e	2016 f
Antal observationer	1528	1502	1596	2698	1940	1568	1528	1502	1561	2686	1940
Andelar i procent											
(4+5) Instämmer	43	40	39	48	55	60	59	62	67	72	77
(3) Varken eller	34	35	35	36	28	20	22	22	18	17	16
(1+2) Instämmer ej	23	25	25	16	17	20	19	17	15	11	8
(5) Instämmer helt	17	12	14	12	16	31	33	34	42	40	47
(4)	27	27	26	36	39	29	26	28	25	32	29
(3)	34	35	35	36	28	20	22	22	18	17	16
(2)	13	15	16	11	12	11	10	10	9	8	6
(1) Instämmer inte alls	9	10	10	5	5	10	9	7	6	3	2
Medelvärde*	3.28bc	3.17	3.18	3.39abc	3.49abcd	3.61	3.65	3.73a	3.87abc	3.98abcd	4.14abcde
Felmarginal	0.06	0.06	0.06	0.04	0.05	0.07	0.07	0.07	0.06	0.04	0.05
Andel utan uppfattning	16	14	12	5	2	10	10	11	7	5	4

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	I Sverige betalar alla eller nästan alla den skatt de ska						För min egen del är det OK att folk skattefuskar om de har en möjlighet till det					
	2001 a	2002 b	2004 c	2006 d	2012 e	2016 f	2001 a	2002 b	2004 c	2006 d	2012 e	2016 f
Antal observationer	1568	1528	1502	1565	2698	1945	1568	1528	1502	1577	2690	1948
Andelar i procent												
(4+5) Instämmer	28	24	27	29	28	32	7	8	5	6	4	2
(3) Varken eller	26	27	28	28	30	30	8	7	7	7	4	2
(1+2) Instämmer ej	47	49	46	43	43	38	85	86	89	88	92	96
(5) Instämmer helt	10	9	8	9	8	10	4	5	2	3	2	1
(4)	18	15	18	20	19	23	3	3	2	2	2	1
(3)	26	27	28	28	30	30	8	7	7	7	4	2
(2)	19	22	22	22	23	23	12	15	14	14	11	11
(1) Instämmer inte alls	27	28	23	21	19	16	73	71	75	74	82	84
Medelvärde*	2.64	2.56	2.66b	2.73b	2.74ab	2.88abcde	1.54cef	1.55cdef	1.44ef	1.48ef	1.32f	1.23
Felmarginal	0.07	0.07	0.07	0.07	0.05	0.06	0.06	0.06	0.05	0.05	0.03	0.03
Andel utan uppfattning	15	15	15	12	19	16	12	13	10	7	6	3

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Jag känner personligen någon eller några som skattefuskar						Det är OK att folk arbetar svart			
	2001 a	2002 b	2004 c	2006 d	2012 e	2016 f	2004 a	2006 b	2012 c	2016 d
Antal observationer	1568	1528	1502	1565	2691	1943	1502	1564	2700	1945
Andelar i procent										
(4+5) Instämmer	27	30	27	31	16	13	14	17	7	5
(3) Varken eller	8	10	10	11	7	7	23	24	11	11
(1+2) Instämmer ej	65	60	63	58	76	80	63	60	82	83
(5) Instämmer helt	20	23	19	22	10	7	6	8	3	2
(4)	7	7	8	8	7	6	7	9	4	3
(3)	8	10	10	11	7	7	23	24	11	11
(2)	9	10	10	8	11	15	18	19	21	23
(1) Instämmer inte alls	55	50	52	50	65	64	46	41	61	60
Medelvärde*	2.26ef	2.44aef	2.31ef	2.45aef	1.85f	1.76	2.12cd	2.23acd	1.66	1.64
Felmarginal	0.09	0.10	0.10	0.10	0.06	0.06	0.07	0.07	0.04	0.05
Andel utan uppfattning	29	31	27	25	23	21	15	11	9	7

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Om jag själv hade möjlighet skulle jag undanhålla inkomst från beskattning						Personer i min omgivning skulle tycka att jag gjorde fel om jag arbetade svart			
	2001 a	2002 b	2004 c	2006 d	2012 e	2016 f	2004 a	2006 b	2012 c	2016 d
Antal observationer	1568	1528	1502	1553	2695	1937	1502	1558	2696	1946
Andelar i procent										
(4+5) Instämmer	23	21	17	17	7	5	45	45	61	62
(3) Varken eller	14	15	16	17	7	5	18	20	19	18
(1+2) Instämmer ej	63	64	67	67	86	90	37	35	20	20
(5) Instämmer helt	15	14	9	9	3	2	31	31	42	40
(4)	8	8	7	8	3	3	14	14	19	21
(3)	14	15	16	17	7	5	18	20	19	18
(2)	16	17	15	15	14	13	16	16	12	10
(1) Instämmer inte alls	46	47	52	52	73	77	21	19	9	10
Medelvärde*	2.29cdef	2.25cdef	2.07ef	2.07ef	1.50f	1.39	3.18	3.22	3.73ab	3.72ab
Felmarginal	0.08	0.08	0.07	0.07	0.04	0.04	0.09	0.08	0.06	0.07
Andel utan uppfattning	17	19	16	12	9	7	23	20	19	17

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Jag känner någon som under det senaste året anlitat svart arbetskraft					Jag känner någon som har arbetat svart under det senaste året				
	2002 a	2004 b	2006 c	2012 d	2016 e	2002 a	2004 b	2006 c	2012 d	2016 e
Antal observationer	1528	1502	1578	2679	1936	1528	1502	1563	2688	1943
Andelar i procent										
(4+5) Instämmer	44	46	48	30	25	47	45	49	27	22
(3) Varken eller	7	7	9	8	7	6	7	8	8	7
(1+2) Instämmer ej	49	47	43	62	68	47	48	42	65	71
(5) Instämmer helt	36	36	40	21	18	39	35	42	20	16
(4)	8	9	8	9	7	8	10	8	7	5
(3)	7	7	9	8	7	6	7	8	8	7
(2)	6	4	4	8	8	8	5	5	8	8
(1) Instämmer inte alls	43	43	39	54	59	40	43	38	57	63
Medelvärde*	2.89de	2.92de	3.06ade	2.36e	2.16	2.99de	2.88de	3.11bde	2.25e	2.04
Felmarginal	0.11	0.11	0.10	0.07	0.09	0.11	0.11	0.10	0.07	0.08
Andel utan uppfattning	25	23	19	20	19	24	23	19	18	17

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Skatteverket är bra på att bekämpa/motarbete skattefusket						Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om jag skattefuscade					
	2001 a	2002 b	2004 c	2006 d	2012 e	2016 f	2001 a	2002 b	2004 c	2006 d	2012 e	2016 f
Antal observationer	1568	1528	1502	1592	2695	1943	1568	1528	1502	1574	2695	1940
Andelar i procent												
(4+5) Instämmer	20	19	16	22	31	35	66	65	66	65	78	79
(3) Varken eller	32	31	34	34	40	38	19	19	18	20	13	13
(1+2) Instämmer ej	49	50	50	44	29	27	14	16	16	15	9	9
(5) Instämmer helt	9	8	6	8	11	14	43	42	41	41	56	56
(4)	11	11	9	15	19	22	23	24	25	24	22	23
(3)	32	31	34	34	40	38	19	19	18	20	13	13
(2)	24	23	25	25	17	15	8	9	8	9	5	5
(1) Instämmer inte alls	25	27	25	18	12	11	6	7	8	6	4	4
Medelvärde*	2.55	2.49	2.47	2.68abc	3.01abcd	3.11abcde	3.88	3.85	3.84	3.84	4.21abcd	4.22abcd
Felmarginal	0.08	0.08	0.08	0.07	0.06	0.07	0.07	0.07	0.08	0.07	0.05	0.06
Andel utan uppfattning	38	39	43	39	43	44	29	29	36	31	25	25

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Om Skatteverket skulle upptäcka att jag skattefuskat blir konsekvenserna allvarliga						Totalt sett har jag förtroende för Skatteverket / Jag har förtroende för Skatteverkets sätt att sköta sin uppgift					
	2001 a	2002 b	2004 c	2006 d	2012 e	2016 f	2001 a	2002 b	2004 c	2006 d	2012 e	2016 f
Antal observationer	1568	1528	1502	1582	2692	1940	1568	1528	1502	1611	2695	1946
Andelar i procent												
(4+5) Instämmer	62	63	60	60	73	76	49	52	51	52	66	70
(3) Varken eller	17	17	21	21	16	12	37	34	36	36	25	22
(1+2) Instämmer ej	21	20	20	20	11	12	14	14	13	12	9	8
(5) Instämmer helt	39	44	40	41	53	55	18	20	16	18	30	33
(4)	22	18	20	19	20	21	31	32	34	33	37	37
(3)	17	17	21	21	16	12	37	34	36	36	25	22
(2)	11	10	10	10	5	6	9	8	8	9	5	6
(1) Instämmer inte alls	11	10	10	10	6	6	5	5	5	4	4	2
Medelvärde*	3.69	3.77	3.71	3.71	4.09abcd	4.13abcd	3.47	3.54	3.50	3.53	3.84abcd	3.93abcde
Felmarginal	0.09	0.09	0.09	0.08	0.06	0.07	0.06	0.06	0.06	0.05	0.04	0.05
Andel utan uppfattning	39	38	40	38	32	30	13	13	12	10	16	13

	Skatteverket är bra på att kontrollera fusket med folkbokföring					
	2001 a	2002 b	2004 c	2006 d	2012 e	2016 f
Antal observationer	1568	1528	1502	1580	2706	1944
Andelar i procent						
(4+5) Instämmer	30	30	28	29	43	43
(3) Varken eller	35	30	30	31	34	28
(1+2) Instämmer ej	35	39	42	40	24	30
(5) Instämmer helt	13	15	12	14	19	20
(4)	17	15	16	15	23	22
(3)	35	30	30	31	34	28
(2)	17	20	20	21	14	16
(1) Instämmer inte alls	18	19	22	18	9	14
Medelvärde*	2.91c	2.87	2.76	2.84	3.29abcd	3.20abcd
Felmarginal	0.10	0.11	0.11	0.10	0.07	0.10
Andel utan uppfattning	60	63	66	62	62	63

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Skattemedlen används på ett bra sätt		Om jag skulle bli kontrollerad av Skatteverket så skulle man lyssna på mina argument		Jag har för egen del blivit korrekt behandlad av Skatteverket		Skatteverket behandlar alla skattebetalare med liknande inkomster som mina på ett likvärdigt sätt		Skatteverket behandlar alla skattebetalare på ett rättvist sätt oavsett deras ekonomiska förhållanden	
	2012 a	2016 b	2012 a	2016 b	2012 a	2016 b	2012 a	2016 b	2012 a	2016 b
Antal observationer	2695	1935	2688	1942	2696	1944	2695	1944	2693	1942
Andelar i procent										
(4+5) Instämmer	30	35	41	58	86	88	65	73	44	50
(3) Varken eller	40	36	33	25	9	8	22	16	26	21
(1+2) Instämmer ej	30	28	26	17	5	4	13	11	30	29
(5) Instämmer helt	5	9	18	24	65	69	34	42	20	24
(4)	25	26	23	34	21	19	31	31	24	27
(3)	40	36	33	25	9	8	22	16	26	21
(2)	21	19	16	10	3	2	7	6	16	15
(1) Instämmer inte alls	9	10	10	7	3	2	6	5	14	13
Medelvärde*	2.95	3.06a	3.24	3.58a	4.43	4.51a	3.81	3.99a	3.20	3.32a
Felmarginal	0.04	0.05	0.06	0.07	0.04	0.05	0.06	0.07	0.07	0.08
Andel utan uppfattning	8	5	46	43	18	14	49	46	45	39

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Det är OK att Skatteverket använder allmän tillgänglig information t.ex. på webben för att upptäcka skattefusk		Det skulle vara genant att bli ertappad med skattefusk		Det finns stora möjligheter för någon i min ekonomiska situation att undanhålla inkomster från beskattning		Det finns stora möjligheter för någon i min ekonomiska situation att göra större avdrag än lagen tillåter		Det finns stora möjligheter för företag att fuska med skatten	
	2012 a	2016 b	2012 a	2016 b	2012 a	2016 b	2012 a	2016 b	2012 a	2016 b
Antal observationer	2701	1944	2685	1944	2665	1941	2698	1943	2699	1939
Andelar i procent										
(4+5) Instämmer	84	88	85	84	10	8	9	9	57	55
(3) Varken eller	11	8	6	6	10	10	12	10	22	23
(1+2) Instämmer ej	5	4	10	10	80	82	79	81	22	22
(5) Instämmer helt	66	71	74	75	4	4	4	4	33	32
(4)	19	18	10	10	5	5	6	5	24	23
(3)	11	8	6	6	10	10	12	10	22	23
(2)	3	2	3	3	14	15	17	18	10	10
(1) Instämmer inte alls	2	2	7	7	66	67	62	63	12	12
Medelvärde*	4.43	4.53a	4.43	4.42	1.67	1.63	1.73	1.69	3.56	3.52
Felmarginal	0.04	0.04	0.05	0.06	0.05	0.06	0.05	0.06	0.06	0.08
Andel utan uppfattning	10	8	12	9	32	31	34	35	36	35

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Mer resurser borde läggas på att upptäcka skattefusk		Jag erbjuder kvitto när jag handlar		Om jag inte erbjuder kvitto så ber jag om att få ett	
	2012 a	2016 b	2012 a	2016 b	2012 a	2016 b
Antal observationer	2701	1944	2697	1947	2690	1947
Andelar i procent						
(4+5) Instämmer	72	73	84	91	57	55
(3) Varken eller	19	18	12	6	20	19
(1+2) Instämmer ej	9	9	4	3	23	26
(5) Instämmer helt	51	51	60	72	40	38
(4)	21	22	23	19	17	16
(3)	19	18	12	6	20	19
(2)	5	5	2	1	11	11
(1) Instämmer inte alls	3	4	2	1	12	15
Medelvärde*	4.11	4.12	4.38	4.60a	3.61	3.53
Felmarginal	0.05	0.06	0.04	0.04	0.05	0.07
Andel utan uppfattning	19	17	3	2	4	4

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Jag känner någon som är folkbokförd/skriven på fel adress		Jag känner någon som använder falsk identitetshandling (pass/ID-kort)	
	2012 a	2016 b	2012 a	2016 b
Antal observationer	2702	965	2699	966
Andelar i procent				
(1) Ja	10	10	1	2
(2) Osäker	9	12	2	3
(3) Nej	81	79	97	96
Medelvärde*	2.70	2.69	2.96	2.94
Felmarginal	0.03	0.05	0.01	0.02
Andel utan uppfattning	7	9	5	5

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Betydelse för förtroendet - egna ärenden		Betydelse för förtroendet - intryck från vänner mm		Betydelse för förtroendet - media/press		Betydelse för förtroendet - sociala medier	
	2012 a	2016 b	2012 a	2016 b	2012 a	2016 b	2012 a	2016 b
Antal observationer	2679	1930	2667	1924	2672	1918	2654	1920
Andelar i procent								
(3) Stor betydelse	50	54	39	39	37	41	14	15
(2) Liten betydelse	31	29	45	45	46	45	37	42
(1) Ingen betydelse	19	17	17	16	16	14	48	43
Medelvärde*	2.31	2.36	2.22	2.24	2.21	2.27a	1.66	1.72
Felmarginal	0.04	0.04	0.03	0.04	0.03	0.04	0.04	0.04
Andel utan uppfattning	31	30	30	30	28	27	38	35

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Kontakt via telefon					Kontakt via brev					Kontakt via e-post				
	2002 a	2004 b	2006 c	2012 d	2016 e	2002 a	2004 b	2006 c	2012 d	2016 e	2002 a	2004 b	2006 c	2012 d	2016 e
Antal observationer	1528	1502	1620	2728	1949	1528	1502	1620	2728	1949	1528	1502	1620	2728	1949
Andelar i procent															
(1) Haft kontakt	25	22	23	20	21	23	20	19	20	17	1	3	4	5	9
(0) Ingen kontakt/minns ej	75	78	77	80	79	77	80	81	80	83	99	97	96	95	91
Medelvärde*	0.25bde	0.22	0.23d	0.20	0.21	0.23bcde	0.20	0.19	0.20	0.17	0.01	0.03a	0.04ab	0.05ab	0.09abcd
Felmarginal	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01

	Kontakt via personligt besök					Personlig kontakt (telefon, brev, e-post eller personligt besök)					Kontakt via Skatteverkets webbplats				
	2002 a	2004 b	2006 c	2012 d	2016 e	2002 a	2004 b	2006 c	2012 d	2016 e	2002 a	2004 b	2006 c	2012 d	2016 e
Antal observationer	1528	1502	1620	2728	1949	1528	1502	1620	2728	1949	1528	1502	1620	2728	1949
Andelar i procent															
(1) Haft kontakt	10	9	9	7	8	45	41	42	39	38	18	21	29	30	36
(0) Ingen kontakt/minns ej	90	91	91	93	92	55	59	58	61	62	82	79	71	70	64
Medelvärde*	0.10de	0.09d	0.09d	0.07	0.08	0.45bde	0.41	0.42de	0.39	0.38	0.18	0.21a	0.29ab	0.30ab	0.36abcd
Felmarginal	0.02	0.01	0.01	0.01	0.01	0.03	0.03	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02

	Kontakt (personlig kontakt eller besökt webbplats)				
	2002 a	2004 b	2006 c	2012 d	2016 e
Antal observationer	1528	1502	1620	2728	1949
Andelar i procent					
(1) Haft kontakt	53	51	57	54	58
(0) Ingen kontakt/minns ej	47	49	43	46	42
Medelvärde*	0.53	0.51	0.57ab	0.54	0.58abd
Felmarginal	0.02	0.03	0.02	0.02	0.02

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Max antal personliga kontakter (av de olika kontaktsätten)					Max antal kontakter (av de olika kontaktsätten)				
	2002 a	2004 b	2006 c	2012 d	2016 e	2002 a	2004 b	2006 c	2012 d	2016 e
Antal observationer	1528	1502	1620	2728	1949	1528	1502	1620	2728	1949
Andelar i procent										
(3) 6 gånger eller fler	2	2	2	2	3	3	2	5	6	7
(2) 2-5 gånger	21	18	18	18	18	26	22	29	27	29
(1) En gång	21	20	22	19	18	19	19	23	21	22
(0) Ingen kontakt/minns ej	55	59	58	61	62	53	56	43	46	42
Medelvärde*	0.71bde	0.64	0.66	0.61	0.61	0.78b	0.71	0.95ab	0.94ab	1.01abd
Felmarginal	0.04	0.04	0.04	0.03	0.04	0.05	0.05	0.05	0.04	0.05

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.

Skatteverkets medborgarundersökning 2016
Bilaga 2. Grundtabeller: Tidsserier 2001-2016.

	Har du någon gång under de senaste 5 åren arbetat svart eller på annat sätt fuskat med skatten (2012) - Jag skulle kunna tänka mig att arbeta svart eller på annat sätt fuska med skatten om jag visste att det inte skulle upptäckas (2016)	
	2012 a	2016 b
Antal observationer	2728	1949
Andelar i procent		
(1) Ja	6	13
(0) Nej/Ej svar	94	87
Medelvärde*	0.06	0.13a
Felmarginal	0.01	0.02

* En bokstav efter medelvärdet anger att skillnaden i medelvärde gentemot den angivna kolumnen är statistiskt säkerställd.